

TAČKA III

Filozofski fakultet Nikšić

Komisija za doktorske studije

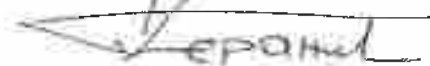
VIJEĆU FILOZOFSKOG FAKULTETA

PREDMET: Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije **Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet** kandidata mr Milana Šćekića, primjedbe na disertaciju, odgovor na primjedbe članova Komisije i predlog Komisiju za odbranu u sastavu:

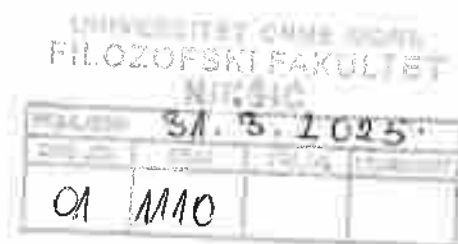
1. Prof. dr Dubravka Stojanović, Filozofski fakulteta Univerziteta u Beogradu, mentor;
2. Prof. dr Đorđe Borozan, Istorijski institut Univerziteta Crne Gore, član Komisije;
3. Doc. dr Adnan Prekić, Filozofski fakultet Nikšić, član Komisije.

S poštovanjem,

Predsjednik Komisije za doktorske studije

Prof. dr Goran Čeranić

OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Milan Šćekić
Fakultet	Filozofski
Studijski program	Istorija
Broj indeksa	2/13
MENTOR/MENTORI	
Prvi mentor	Prof. dr. Dubravka Stojanović Filozofski fakultet Beograd, Srbija
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
Prof. dr. Dubravka Stojanović, predsjednik komisije	Filozofski fakultet Beograd, Srbija
Prof. dr. Đorđe Borožan, član	Akademik CANU, naučni savetnik Istorijskog insituta Univerziteta Crne Gore, Crna Gora
Prof. dr. Dmitar Tasić, član	Institut za noviju istoriju Srbije, Srbija
Datum značajni za ocjenu doktorske disertacije	
Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dostavljen Biblioteci UCG	
Javnost informisana (dnevne novine) da su Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dati na uvid	
Sjednica Senata na kojoj je izvršeno imenovanje komisije za ocjenu doktorske disertacije	23. 04. 2024.
Uvid javnosti	
U predviđenom roku za uvid javnosti je bilo primjedbi:	
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE	
1. Pregled disertacije (bibliografski podaci o disertaciji i sažetak disertacije) Rukopis doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ kandidata mr Milana Šćekića ima 554 strane. Disertacija je napisana na crnogorskom jeziku (Times New Roman, font 12, 1.5). Na početku su dati podaci o kandidatu, mentoru i članovima komisije, rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, pregled sadržaja disertacije, a potom slede: predgovor, uvod, četiri poglavlja, zaključno razmatranje, spisak izvora i literature, biografija kandidata i prilozi (izjava o autorstvu, izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada; izjava o korišćenju) Strukturu doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ čine: Predgovor (1-15), Uvod (16-46), četiri poglavlja: I Politički identitet (47-122), II Ekonomski položaj Albanaca (123-197); III. Obrazovanje i emancipacija albanske populacije (198-330); IV. Kulturna politika (331-403); Zaključak (404-409), popis izvora i literature (410-417) i biografija autoa (418). Disertacija sadrži 1291 napomenu o korišćenim	

izvorima i relevantnoj literaturi, što ukazuje da je kandidat sproveo veoma opsezan istraživački proces, kao i da mu konstatacije i objašnjenja imaju uporište u raznovrsnim, pretežno prvorazrednim istorijskim izvorima, domaće i inostrane provenijencije.

U predgovoru kandidat s pravom ističe da problematika koja se bavi odnosom države prema albanskoj nacionalnoj zajednici za vreme socijalističke vlasti u Crnoj Gori do sada nije bila predmet istoriografske obrade. Razlozi indiferentnosti stručne i naučne javnosti prema izučavanju položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori su brojni. Ipak, glavne razloge takvog odnosa stručne i naučne javnosti prema izučavanju položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori kroz istoriju, pored odsustva interesovanja, kako ističe kandidat, treba tražiti u privrženosti crnogorskih istoričara i istraživača da izučavaju događaje vojno-političke, ekonomske, diplomatske, kulturne i prosvetne prirode. Posledica takve istraživačke orijentacije je da u crnogorskoj istoriografiji ne postoje naučni radovi čiji predmet istoriografske obrade tretira položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, kako za period nezavisne crnogorske države od 1878. do 1918. godine, tako ni za period međuratne jugoslovenske države i socijalističke Jugoslavije. Interesantno, da ni u republikama sa prostora bivše Jugoslavije nema studioznih istoriografskih istraživanja o položaju albanske nacionalne zajednice u periodu socijalističke uprave. Kandidat ističe da u crnogorskoj istoriografiji postoje brojni naučni radovi koji se bave odnosom crnogorske državne vlasti i albanskih plemena sa prostora severne Albanije (Osmansko carstvo). Većina tih radova hronološki tretira period kraja 19. i početak 20. veka, budući da je u ovom periodu crnogorska državna vlast vršila intenzivnu propagandu delatnost među albanskom populacijom na prostoru severne Albanije. Imajući u vidu da su prekogranični krajevi Crne Gore nastanjeni Albancima početkom 20. veka bili poprište ustaničke aktivnosti, pažnja istoričara pretežno je bila skoncentrisana na izučavanje tih događaja. Kao posledica takve istraživačke orijentacije, u istoriografiji postoji veliki broj radova nesporne naučne i saznanje vrednosti, u kojima se autori bave tematikom saradnje crnogorske državne vlasti i prekograničnog albanskog stanovništva, pretežno u periodu od 1910-1912. godine. Ali, uprkos nesumnjivoj vrednosti nemalog broja takvih radova, za tematiku i hronološki period kojim se kandidat bavi, ti radovi su praktično bez veće vrednosti. Jedino delo koje je imalo za cilj da ukaže kakav je bio položaj albanske populacije u Crnoj Gori od Berlinskog kongresa do prve polovine devedestih godina 20. veka, je knjiga geografa Natla Drage „Albanci u Crnoj Gori“ (Ulcinj, 1995), objavljena sredinom devedestih godina 20. veka. Knjigu pretežno čine objavljeni članci, koje je autor za potrebe publikovanja značajno izmenio i doradio. Imajući u vidu činjenicu da se knjiga temelji na poznatim činjenicama i znanjima o albanskoj nacionalnoj zajednici, da autor nije istoričar, kao i da je u određenoj mjeri podlegao tendencioznom i neobjektivnom tumačenju istorijskih događaja i procesa, Dragina knjiga nije sasvim pouzdana literatura za proučavanje položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, iako u njoj ima, važno je naglasiti, zanimljivih podataka, originalnih i interesantnih promišljanja. U predgovoru kandidat daje kratak osvrt kakav je bio položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke uprave, a zatim objašnjava istraživački zadatak i predstavlja strukturu doktorske disertacije. S obzirom da se radi o pionirskom poduhvatu, kandidat je pregledao brojne arhivske fondove, štampu, relevantnu literaturu, zbirke dokumenata i publikacije. Ujedno kandidat je u predgovoru predočio način upotrebe prvorazrednih istorijskih izvora, na kojima se dominantno temelji doktorska disertacija, obrazložio njihovu važnost i valjanost, objasnio metodološki pristup i njegovu opravdanost.

Radi boljeg objašnjenja i razumevanja položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u periodu od 1945. do 1955. godine, kandidat je u uvodnom poglavlju („Položaj Albanaca u Knjaževini/Kraljevini Crnoj Gori i Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca/Jugoslaviji (1878-1945“) detaljno objasnio kakav je bio položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1878. do 1918. godine, odnosno Kraljevinini Srba, Hrvata i Slovenaca/Jugoslaviji, do 1945. godine. S obzirom da su u ovom hronološkom periodu postojale nezavisna crnogorska i međuratna jugoslovenska država, radi boljeg razumevanja problematike, kandidat je u uvodnom delu detaljno analizirao odnos crnogorskih i međuratnih jugoslovenskih vlasti prema Albancima u Crnoj Gori. Budući da je Crna Gora 1878. godine na Berlinskom kongresu i formalno dobila međunarodno priznanje državne nezavisnosti, teritorijalno se proširila na okolne krajeve i populaciono se značajno uvećala, u nacionalnom i verskom pogledu Crna Gora je izgubila homogen karakter i postala heterogena država, u kojoj je živjelo oko 10% nepravoslavne populacije. Među nepravoslavnom populacijom koja je ušla u sastav Crne Gore nakon 1878. godine, Albanci su činili zasigurno više od polovine stanovništva. Većina albanskog stanovništva u Crnoj Gori nakon Berlinskog kongresa živela je ruralnom području, na prostoru ulcinjskog, barskog i podgoričkog kraja, baveći se dominantno poljoprivredom i stočarstvom. U verskom pogledu albansku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori činili su pripadnici islamske i rimokatoličke veroispovjesti. Kandidat ističe da je u nezavisnoj Crnoj Gori državna vlast prema Albancima vodila uglavnom tolerantnu politiku, što je bila posledica dugogodišnje spoznaje da će se crnogorska država teritorijalno proširiti na te krajeve, kao i nastojanja da se nepravoslavno stanovništvo vremenom integriše u crnogorski državni, društveni i politički život. Iako su u početku određene mere (obavezno pohađanje osnovne škole, nošenje crnogorskih kapa, služenje vojnog roka, itd) kojima je to trebalo postići bile nesumnjivo ishitrene, netaktične, nepopularne i neodmerene, što je s pravom izazvalo negodovanje i iseljavanje albanskog stanovništva, uvidajući njihovu štetnost crnogorska vlast je bila primorana da odustane od njihovog sprovođenja. Time je udovoljila nepravoslavnom stanovništvu, pokazujući im da će uvažavati osoben, socijalno prilično zatvoren, patrijarhalan i tradicionalan način života. U sredinama u kojima su činili većinu stanovništva, vlast je dozvolila Albancima da participiraju u lokalnim organima vlasti, počela je da otvara prosvetne i institucije kulture, a od uvođenja parlamentarizma u Crnoj Gori Albanci su imali i predstavnike u crnogorskoj Narodnoj skupštini. Posledica tolerantnog odnosa i uvažavanja socijalno zatvorenog, patrijarhalnog i tradicionalnog načina života albanske nacionalne zajednice, imala je i svoje negativne strane, jer je udio nepismene populacije bio gotovo apsolutan, a udio Albanaca u društvenom i javnom životu neznatan. Stvaranjem jugoslovenske države, položaj Albanaca u Crnoj Gori se drastično pogoršao. Izloženi gruboj asimilaciji i diskriminaciji, u međuratnoj jugoslovenskoj državi Albanci su se nalazili na marginama društvenih dešavanja. Iako je vlast u albanskim krajevima Crne Gore u međuratnom periodu otvorila izjestan broj škola, u kojima se nastava izvodila na srpskom jeziku, čime je neznatno uvećala zastupljenost pismene populacije u društvu, činjenica da su se nakon osnovne škole samo rijetki pojedinci odlučivali da nastave obrazovanje, kao i da su zahvaljujući takvoj politici Albanci u Crnoj Gori praktično bili narod bez nacionalne inteligencije, koju su uglavnom personifikovali sveštenici islamske i rimokatoličke vjeroispovjesti, ukazivala je da je odnos međuratnih jugoslovenskih režima prema Albancima bio diskriminatoran i nemaran.

U prvom poglavlju doktorske disertacije, koje je naslovljeno „Politički identitet“, kandidat analizira učesće albanske nacionalne zajednice u političkom životu Crne Gore. Strukturu prvog poglavlja čine tri tematske celine: „Partija i Albanci“, „Albanci i Rezolucija IB-a“ i „Komunistička vlast i Rimokatolička crkva u borbi za uticaj nad albanskom nacionalnom zajednicom u Crnoj Gori“. S obzirom da je politički i život socijalističke Jugoslavije obeležila apsolutna dominacija

Komunističke partije (Savez komunista), kandidat se s razlogom u prvoj tematskoj celini („Partija i Albanci“) bavi uticajem Komunističke partije među Albancima, stvaranjem partijskih organizacija u albanskim krajevima Crne Gore, njihovim radom, analizom socijalne strukture partijskog članstva, odnosom albanskog stanovništva u Crnoj Gori prema Komunističkoj partiji (Savez komunista), partijskim zadacima, partijskoj disciplini, problemu omasovljenja partijskog članstva u albanskim krajevima, posebno među ženskom populacijom koja zbog tradicionalnih svjetonazora patrijarhalne porodice u kojoj dominiraju muškarci slabo participira u društvenom, javnom i političkom životu, radom masovnih organizacija, ukazuje na primitivne običaje kod Albanaca, probleme u radu partijskih organizacija i ističe da su „vrijednosti savremenog društva teško dopirale do svijesti velikog broja Albanaca, koji su bili zarobljeni u vrtlogu tradicionalnih običaja“. U drugoj tematskoj celini („Albanci i Rezolucija IB-a“) kandidat se bavi zanimljivom problematikom – odnosom Albanaca u Crnoj Gori prema jugoslovenskom rukovodstvu od koncepcijskog sukoba između Sovjetskog Saveza i Jugoslavije 1948. godine, do normalizacije odnosa između dvije države 1955. godine. Budući da se albansko rukovodstvo brzo solidarizovalo sa Sovjetskim Savezom, prekinulo odnose sa Jugoslavijom i nastojalo da nezadovoljstvo prema jugoslovenskom rukovodstvu prenese na svoje sunarodnike u Jugoslaviji, kao najbrojniju manjinsku nacionalnu zajednicu, Komunistička partija (Savez komunista) u krajevima Crne Gore nastanjenim Albancima 1948. godine započinje intenzivno političko delovanje s ciljem da objasni uzroke sukoba sa zemljama socijalističkog lagera i ukaže im da njena politika nije usmjerena protiv albanskog naroda već protiv albanske vlade. Zahvaljujući afirmativnoj nacionalnoj politici koju je Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije) nakon rata vodila prema Albancima, i činjenici da se položaj albanske nacionalne zajednice u Jugoslaviji poslije 1945. godine značajno poboljšao, težnja albanskog rukovodstva, kao i aktivnosti koje su sprovodile albanska i sovjetska obavještajna služba u nastojanju da destabilizuju vlast u Jugoslaviji, nije naišao na podršku većine albanskog stanovništva. Naprotiv, većina albanskog stanovništva u Crnoj Gori bila je, kao i većina drugih nacionalnih manjina u Jugoslaviji, lojalna jugoslovenskom rukovodstvu. U trećoj tematskoj celini („Komunistička vlast i Rimokatolička crkva u borbi za uticaj nad albanskom nacionalnom zajednicom u Crnoj Gori“), kandidat se bavi interesantnom tematikom, sukobom između vlasti u Crnoj Gori i Rimokatoličke crkve za prestiž među Albancima rimokatoličke veroispovjesti. Iako je nakon rata rigoroznim merama prema verskim zajednicama vlast značajno oslabila materijalnu osnovnu verskih zajednica, Rimokatolička crkva, koju Komunistička partija od svih verskih zajednica smatrala najvećim neprijateljem, prvih deset godina uspela je da očuva prestiž među Albancima rimokatoličke vjeroispovjesti. Istina, ne u mjeri kao što je to ranije bio slučaj, budući da je uticaj Rimokatoličke crkve, prema podacima partijske provenijencije, bio u „stalnom opadanju“. U prilog tome svedoči podatak da je više od polovine rimokatoličkih sveštenika u Crnoj Gori formiralo udruženja i uspostavilo saradnju sa socijalističkim vlastima, što govori da se Rimokatolička crkva ipak nevoljno prilagođavala totalitarnom sistemu.

Drugo poglavlje disertacije naslovljeno je „Ekonomske položaj Albanaca“. U ovom poglavlju kandidat analizira doprinos albanske nacionalne zajednice posleratnom ekonomskom razvoju Crne Gore. Strukturu ovog poglavlja čini osam tematskih cjelina: „Ekonomske prilike u Crnoj Gori u prvim poslijeratnim godinama“, „Ratarstvo“, „Voćarstvo“, „Zadrugarstvo“, „Stočarstvo“, „Pčelarstvo“, „Ribarstvo“ i „Zanastvo i trgovina“. U prvoj tematskoj celini kandidat analizira kakve su bile ekonomske prilike u Crnoj Gori u prvim poratnim godinama, ukazuje da su za novu vlast obnova i izgradnja zemlje bili zadaci od najvišeg prioriteta i ujedno ogroman izazov koji je iziskivao veliki radni polet i angažovanje nemalog broja radnosposobne populacije. U nastavku ističe da se obnovom zemlje težila osigurati materijalna baza, kako bi se u narednoj etapi prešlo na plansku proizvodnju, što je apsolutno korespondiralo sa politikom Komunističke partije Jugoslavije o uspostavljanju državnog monopola u privredi. Donošenje Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji

i Zakona o nacionalizaciji imalo je cilj da legalizuje državnu kontrolu nad privredom i oslabi privatnu inicijativu. Usvajanjem Petogodišnjeg plana razvoja 1947. godine, završava se druga faza obnove koja je trajala od marta 1946. do aprila 1947. godine, i prelazi na plansku privredu, čiji je cilj bio da se privreda dovede na predratni nivo, što je u praksi teško bilo ostvariti jer je plan bio suviše ambiciozan. Da bi se pospešila poljoprivredna proizvodnja u Crnoj Gori, vlast je 1947. godine izvršila rejonizaciju poljoprivrede i preorijentaciju uzgajanja poljoprivrednih kultura. Prvi rejon je bio Primorsko-suptropsko vinogradarski i obuhvatao je dva primorska i dva sreza iz centralnog dela Crne Gore (barski, hercegnovski, titogradski danilovgradski), drugi rejon je bio stočarski (nikšićki, šavnički, pljevaljski i kolašinski srez), treći voćarsko-ratarski (andrijevički, beranski i bjelopoljski srez), dok je četvrti, pasivni rejon, obuhvatao cetinjski srez. S obzirom da je pretežno živela u primorskom i centralnom delu Crne Gore, većina albanskog stanovništva pripadala je Primorsko-suptropsko-vinogradarskom rejonu. S obzirom da je u posleratnom razvoju težila da poboljša poljoprivredni razvoj, vlast je veliku pažnju poklanjala proizvodnji industrijskog i tekstilnog bilja, o čemu kandidat, između ostalog, izlaže u drugoj tematskoj cjelini („Ratarstvo“) i ističe da su Albanci dali veliki doprinos u posleratnoj proizvodnji duvana i pamuka u Crnoj Gori. Štaviše, ističe da je „prosječan prinos duvana“ bio veći u Crnoj Gori nego u ostalim krajevima Jugoslavije, čemu su poseban doprinos dali Albanci sa područja barskog sreza, koji su proizvodili duvan koji se smatrao jednim od najboljih na prostoru Jugoslavije. Pored industrijskog bilja, u ratarstvu se albanska populacija bavila uzgojem tradicionalnih povrtarskih kultura, od kojih su najzastupljeniji bili: krompir, kupus, luk, pasulj, dinje i lubenice. U trećoj tematskoj cjelini („Voćarstvo“) kandidat analizira razvoj voćarstva u albanskim krajevima od 1945-1955. godine, i ukazuje da su se Albanci iz južnih i centralnih delova Crne Gore pretežno bavili uzgojem južnog voća, maslinarstvom, kao i uzgojem drugih voćnih kultura koje su se mogle uzgajati na ovom prostoru, dok su se njihovi sunarodnici u severisotočnom delu Crne Gore uglavnom bavili uzgojem kontinentalnog voća. Uprkos velikim naporima vlasti da unaprede razvoj voćarstva u posleratnom periodu, prinosi voća polovinom pedesetih godina XX veka bili su znatno ispod predratnog proseka, što je bio deprimirajući podatak za vlast koja je težila da ga nadmase poljoprivrednoj proizvodnji. U četvrtoj tematskoj cjelini („Zadrugarstvo“) kandidat se bavi razvojem zadrugnog sektora u krajevima Crne Gore nastanjenim albanskom populacijom, ukazuje da je zadrugni sektor u južnom i centralnom delu Crne Gore nastanjenom Albancima bio slabo razvijen, da je albansko stanovništvo, posebno imućno i srednjeg imovinskog stanja, kao i nemali dio stanovništva u drugim krajevima Crne Gore, bilo vrlo podozrivo prema zadrugarstvu, koje je socijalistička vlast smatrala jednim od glavnih stubova socijalističke privrede. No, s obzirom da je veliki broj zadrugnih kolektiva bio nerentabilan, uviđajući štetnost njihovog rada, Savezno izvršno veće donelo je 1953. godine Uredbu o likvidaciji seljačkih radnih zadruga, čime njihov rad praktično zamire. U petoj tematskoj celini („Stočarstvo“) kandidat analizira razvoj stočarstva u albanskim krajevima Crne Gore, ukazuje da je nakon rata stočarstvo bilo jedna od najvažnijih grana privrede za Albanace, ali da je zbog planske privrede i obaveznog otkupa broj stočnih grla značajno opao, pa je stočni fond polovinom pedesetih godina XX veka i dalje bio ispod predratnog nivoa. U šestoj tematskoj celini („Pčelarstvo“) kandidat izlaže o razvoju pčelarstva u albanskim krajevima, ističe da su albanski krajevi imali pogodne uslove za razvoj pčelarstva, da je socijalistička vlast osnovala u selu Vuksanlekić glavni pčelinjak Pčelarske stanice Narodne Republike Crne Gore, čije je sjedište bilo u Nikšiću, ali s obzirom da je pčelarstvo bila sporedna privredna grana, u koju su se ulagala nevelika sredstva, sa opadanjem broja košnica opala je i proizvodnja meda. U sedmoj tematskoj celini („Ribarstvo“) kandidat ističe da je ribarstvo imalo dugu tradiciju u obalnom delu Skadarskog i Šaskog jezera, kao i ulcinjskom kraju. Štaviše, u pojedinim selima nastanjenim Albancima u obalnom delu Skadarskog jezera „ribarstvo je od davnina bio glavni izvor prihoda“, dok je dio žitelja barskog i ulcinjskog kraja u ishrani svakodnevno koristio ribu. U posleratnom periodu vlast je preduzimala brojne mere koje su trebale da unaprede razvoj ribarstva. Neke od tih

mera su svakako nacionalizacija ribolova i osnivanje zadružnog sektora u ribarstvu, koje su uz upotrebu modernijih tehničkih sredstava trebale da doprinesu boljem ulovu ribe. Iako je ulov slatkovodne ribe u Crnoj Gori umnogome premašivao međuratni nivo, u čemu su značajan doprinos dali Albanci, s obzirom da se radilo o sporednom zanimanju, prema nekim podacima, od svih privrednih grana, najmanje progressa je bilo u ribarstvu. U osmoj tematskoj celini („Zanatstvo i trgovina“) kandidat analizira razvoj zanatstva i trgovine u albanskim krajevima Crne Gore, koji su za albansko stanovništvo pretežno nastanjeno na ruralnom terenu, takođe bili sporedna zanimanja. Pore toga, kandidat ukazuje da je vlast nakon rata gušila privatnu inicijativu, što se pogubno odražavalo na razvoj trgovine i zanatstva.

U trećem poglavlju („Obrazovanje i emancipacija albanske populacije“) kandidat se bavi prosvetnom politikom koju je socijalistička vlast vodila prema albanskoj nacionalnoj zajednici. Strukturu ovog poglavlja čine četiri tematske cjeline: „Otvaranje škola u krajevima nastanjenim Albancima i njihov rad“, „Otpor Albanaca prema obrazovanju“, „Analfabetski tečajevi“ i „Obrazovanje albanskih učitelja – stvaranje albanske intelektualne elite“. U prvoj tematskoj celini („Otvaranje škola u krajevima nastanjenim Albancima i njihov rad“) kandidat ističe da je otvaranje prosvetnih ustanova sa nastavom na albanskom jeziku nakon oslobođenja umogome otežavao deficit kvalifikovanog nastavnog kadra, negativna percepcija i otpor nemalog broja Albanaca prema obrazovanju mladih naraštaja, kao i nedostatak nastavnih sredstava, školskog inventara, nezavidna ekonomska situacija... Poseban problem u radu škola sa nastavom na albanskom jeziku bio je nedostatak nastavnog kadra, zbog čega u prvim poratnim godinama jedan broj prosvetnih institucija nije imao kontinuitet u radu. No, uprkos problemima kadrovske prirode, kao i otpora dijela albanskog stanovništva prema obrazovanju, za deset godina socijalističke uprave vlast je u svim krajevima nastanjenim Albancima otvorila veliki broj škola sa nastavom na albanskom jeziku, omogućivši Albancima da se obrazuju na maternjem jeziku, što ranije nije bio slučaj. Stavise, vremenom je uspela i da otpor dela stanovništva prema obrazovanju svede na zanemarljiv broj, nadomesti nedostatak albanskog prosvetnog kadra poveravanjem posla u školstvu nekvalifikovanom nastavnom kradu, snabde škole nastavnim sredstvima i inventarom, što je bio uslov da se rad škola nesmetano odvija. U drugoj tematskoj celini („Otpor Albanaca prema obrazovanju“) kandidat se bavi tematikom otpora albanskog stanovništva u Crnoj Gori prema obrazovanju, što je bila posljedica višedecenijske izopštenosti albanske populacije iz društvenih procesa, diskriminacije, slabih prosvetnih tradicija, velike udaljenosti pojedinih prosvetnih institucija, kao i praksi ranijih režima da iz razloga političke prirode tolerišu nepohađanje škole. Imajući u vidu da je deo albanskog stanovništva koji nije slao djecu u školu, veliku udaljenost prosvjetnih institucija od pojedinih sela koristio kao argument da ih ne obrazuje, vlast je otvaranjem novih škola i povremenim kažnjavanjem nesavesnih roditelja, primorala većinu albanske populacije da obrazuje djecu. Istina, nakon završene četvorodišnje škole, većina roditelja odbijala je da im deca pohađaju više razrede osnovne i srednjih škola, jer su smatrali da su pristankom da ih obrazuju četiri godine pokazali dobru volju, kao i da poštuju autoritet vlasti. U trećoj tematskoj celini („Analfabetski tečajevi“) kandidat se bavi problematikom analfabetskih tečajeva, na kojima se nakon oslobođenja opismenjavala nepismena populacija i ukazuje da je udeo nepismene populacije kod albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori bio izrazito visok, skoro apsolutan. Zbog velike zastupljenosti analfabetske populacije, vlast se uglavnom nakon rata orijentisala na opismenjavanje radnosposobne populacije, koja se na tečajevima učila osnovama pismenosti. Iako se proces opismenjavanja najbrže odvijao kod mlade populacije, a najteže kod žena, zbog tradicionalnih svetonazora patrijarhalne albanske porodice, do početka pedesetih godina XX vijeka okončano je opismenjavanje većine radnosposobne populacije. Time se udio nepismene populacije kod Albanaca sa oko 90%, koliko se obično navodi u dokumentaciji, drastično smanjio, što je bio uslov da se albansko stanovništvo integriše u društvene procese. U četvrtoj tematskoj celini

(„Obrazovanje albanskih učitelja – stvaranje albanske intelektualne elite“) kandidat se bavi obrazovanjem albanskog nastavnog kadra nakon rata. Naime, zbog nastojanja da se Albancima omogući da se obrazuju na maternjem jeziku, vlast je morala da se suoči sa problemom deficita albanskog nastavnog kadra, koji je od školske spremne uglavnom imao završenu osnovnu školu (četvorogodišnju). Imajući u vidu da su to bile veoma skromne stručne kvalifikacije za rad u školstvu, vlast je nakon rata tražila od vlasti u Albaniji i na Kosovu i Metohiji da im pomognu u prevazilaženju ovog problema. Ali, kako je nastavni kadar bio izuzetno deficitaran i na prostoru Albanije i Kosova i Metohije, socijalistička vlast u Crnoj Gori bila je primorana da nekvalifikovani albanski nastavni kadar kome je povjerila da radi u školstvu, obrazuje ubrzanim putem na prosvjetnim tečajevima, na kojima su učitelji sticali stručne kvalifikacije. Tako je država stvarala među Albancima stručni nastavni kadar. Zahvaljujući mogućnosti da se obrazuju na maternjem jeziku, veliki broj učenika nakon završene osnovne škole i albanski nekvalifikovani nastavni kadar nakon rata sticao je stručne kvalifikacije u učiteljskim školama (tečajnog tipa, rang srednje škole) na Kosovu i Metohiji, za šta je država davala stipendije dobrim učenicima. Iako nisu bile brojne, među učiteljima koji su stručne kvalifikacije sticali na Kosovu i Metohiji, bio je izvestan broj žena, što je za emancipaciju i sekularizaciju ženske albanske populacije bilo od velikog značaja. Obrazovanjem nekvalifikovanog nastavnog kadra i upućivanjem učenika koji su završili osnovnoškolsko obrazovanje da pohađaju učiteljske škole na Kosovu i Metohiju, udio stručnog među albanskim prosvjetnim kadrom je stalno rastao. Istina, nedovoljno da se prvih deset godina problem nekvalifikovanog prosvjetnog kadra u albanskim školama reši. Ali, imajući u vidu kakve su prilike bile u školama sa nastavom na albanskom jeziku nakon oslobođenja, za deset godina ostvaren je veliki napredak. Budući da Albanci nakon rata nisu mogli nigde da se obrazuju na maternjem jeziku, osim u učiteljskim školama na Kosovu i Metohiji, učitelji su zasigurno bili najbrojniji deo albanske intelektualne elite, koju su do 1945. godine uglavnom činili sveštenici islamske i rimokatoličke vjeroispovjesti.

U četvrtom poglavlju („Kulturna politika“) kandidat analizira kulturnu politiku koju je nova vlast u Jugoslaviji vodila prema Albancima. Poglavlje se sastoji od pet tematskih celina: „Otvaranje knjižnica (biblioteka) i čitaonica u albanskim krajevima“, „Kulturno-prosvjetne grupe“, „Kulturno-umjetnička, prosvjetna društva i folklorne grupe“, „Bioskopi (film)“ i „Emancipacija i položaj Albanci u socijalističkoj Crnoj Gori“. Iako je zadugo nakon rata problem nepismenosti predstavljao veliku prepreku da se Albanci integrišu u društvene tokove, kao i sa drugim nacionalnim zajednicama, socijalistička vlast je nakon rata, uporedo sa opismenjavanjem stanovništva koje je trajalo nekoliko godina, u svim većim selima nastanjenim Albancima otvarala biblioteke, snabdjevala ih knjigama na državnom i albanskom jeziku, a sve u skladu sa politikom da širokim narodnim masama omogući „bolji, ljepši i dostojanstveniji život“. Prosvećivanje širokih slojeva stanovništva vlast je smatrala najboljim sredstvom da se postigne takav nivo života, edukacija se smatrala „najmoćnijim oružjem protiv negativnog nasleđa“, a put do ostvarenja tog cilja vodio je preko sela, gdje je živjela većina stanovništva Crne Gore, u kojima su biblioteke trebale da postanu „kovačnice i rasadnici napretka“ i centar odakle se pokreću sve „kulturne akcije“. U drugoj tematskoj celini („Kulturno-prosvjetne grupe“) kandidat analizira rad kulturno-prosvjetnih grupa u albanskim krajevima Crne Gore, koje su u prvim poratnim godinama imale važnu ulogu u sprovođenju kulturne politike i promovisanju sistema vrednosti i ideologije socijalističke vlasti. U trećoj tematskoj celini („Kulturno-umjetnička, prosvjetna društva i folklorne grupe“), kandidat analizira rad kulturno-umjetničkih, prosvjetnih društava i folklornih grupa i ukazuje da zbog „specifičnog istorijskog razvoja, socijalne zatvorenosti i patrijarhalnog načina života“, u krajevima nastanjenim Albancima „nije bilo jednostavno nametnuti nove kulturne obrasce i sadržaje, koji nijesu imali uporišta u njihovoj tradiciji i kulturi“. Za to je vlast smatrala da u radu sa albanskim stanovništvom naročitu pažnju treba pokloniti osnivanju kulturno-umjetničkih,

prosvetnih i folklornih grupa. Potreba za njihovim formiranjem u albanskim krajevima bila je utoliko veća jer su kulturni događaji u tim mestima bili retki. Kandidat prati osnivanje kulturno-umetničkih, prosvjetnih i folklornih grupa, njihovo učesće i plasman na sreskim, republičkim i saveznom smotrama, ističe da njihova uloga u prosvjećivanju albanskog stanovništva i integrisanju sa drugim nacionalnim zajednicama nije bila mala, ali navodi kao problem to što većina kulturno-umetničkih, prosvetnih i folklornih grupa nije imala kontinuitet u radu, već je radila kampanjski. U četvrtoj tematskoj celini („Bioskopi (film)“) kandidat analizira uticaj filma, koji je prema stanovištu Komunističke partije, imao neprocenjivu ulogu u indoktrinaciji širokih narodnih masa. Ceneći njegovu značaj u nametanju socijalističkih ideja, komunisti su film poredili sa oružjem. Iako su u gotovo svim krajevima Crne Gore u kojima su živjeli ili gravitirali Albanci nakon rata otvoreni stalni bioskopi, koje je nakon rata iz godine u godinu posjećivao sve veći broj ljudi, budući da su Albanci većinski bili nastanjeni na seoskom terenu, od kojih brojna mesta nisu ispunjavala tehničke uslove za prikazivanje filmova, upitno je kakav je uticaj film kao najpogodnije sredstvo za nametanje socijalističkih ideja imao na albansku populaciju. Tim pre jer su posete stalnom bioskopu u Ulcinju, kao jedinoj urbanoj sredini u kojoj su živeli Albanci, pedesetih godina XX veka bile solidne. Ali s obzirom da do 1945. godine nisu masovno gledali filmske predstave, „otvaranjem bioskopa u većim ruralnim krajevima i nabavkom kino-aparatura, stvarale su se pretpostavke da se u perspektivi kulturne prilike u albanskim krajevima značajno unaprijede, a filmska umjetnost postane dostupna što većem broju albanske populacije“. U petoj tematskoj celini („Emancipacija i položaj Albanci u socijalističkoj Crnoj Gori“) kandidat analizira kakav je bio položaj Albanci u tradicionalnoj i patrijarhalnoj porodici, ukazuje da su žene u albanskim patrijarhalnim porodicama bile obespravljene, da im je svrha života bila da se udaju, rađaju i podižu decu, slušaju roditelje i muževe, obavljajući kućne i poljske poslove. Stoga je Komunistička partija nakon rata, kao dio većih reformi, započela emancipaciju žena. Poseban akcenat bio je u radu sa Albancima, koje je vlast želela da sekularizuje, integriše u društvene tokove i uključi u politički, društveni i javni život. Zato je nakon rata organizovala tečajeve za opismenjavanje žena, pokrenula kampanju skidanja tradicionalne nošnje muslimanski, nastojala da što veći broj Albanci pohada školu, uključi ih u privredne tokove, strukture vlasti, Partiju, masovne organizacije...Iako su prvih deset godina socijalističke uprave u Crnoj Gori postignuti zapaženi rezultati kada je u pitanju emancipacija Albanci, „decenija prosvjetiteljstva u sudaru sa specifičnim i bremenitim istorijskim nasljeđenjem, bila je isuviše kratak period da bi se život Albanci radikalnije promijenio“. No, najvažnije je, tvrdi kandidat, bilo da je taj proces započeo, jer je integracija Albanci u društvene tokove zahtijevala fazu sazrijevanja i vrijeme.

U zaključnom razmatranju kandidat je izneo rezultate istraživanja do kojih je došao u disertaciji. Istorijske činjenice i saznanja koja su detaljno saopštena u poglavljima, u zaključnom delu disertacije su sistematizovana s ciljem da ukažu na najznačajnije događaje i procese, sadržaj i pravac politike koju je socijalistička vlast vodila prema albanskoj nacionalnoj zajednici u Crnoj Gori u periodu od 1945. do 1955. godine, kako bi je sekularizovala, emancipovala i uključila u društvene tokove.

Na kraju doktorske disertacije, kandidat je u odeljku „Izvori i literatura“, popisao korišćene arhivske fondove, štampu i relevantnu literaturu. Imajući u vidu da je Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije) nakon 1945. godine kreirala i nadzirala sve društvene tokove, kandidat je, što je razumljivo, u velikoj meri koristio arhivalije partijske provenijencije. I to prevashodno fondove: Pokrajinski komitet KPJ za Crnu Goru i Centralni komitet Komunističke partije Crne Gore. Pored navedenih, kandidat je koristio i fondove: Sreski komitet Komunističke partije Crne Gore – Bar, Sreski komitet Komunističke partije Crne Gore – Titograd, Sreski komiteti Komunističke partije Crne Gore – Andrijevica i Sreski komitet Komunističke partije Crne

Gore – Ivangrad. Radi potpunije i objektivnije analize tematike, kandidat je koristio arhivsku građu republičkih organa, pohranjene u Državnom arhivu Crne Gore na Cetinju, i to fondove: Predsjedništvo Vlade, Izvršno vijeće, Ministarstvo prosvjete Narodne republike Crne Gore i Savjet za prosvjetu i kulturu Narodne republike Crne Gore. Napokon, kako bi stekao što bolji uvid kako se politika prema albanskom stanovništvu reflektovala na lokalnom nivou, kandidat je pregledao fondove: Sreski narodni odbor Bar (Arhivski odsek Državnog arhiva Crne Gore u Baru), Gradski narodni odbor Ulcinj (Arhivski odsek Državnog arhiva Crne Gore u Ulcinju), Sreski narodni odbor Titograd i Mjesni narodni odbor Tuzi (Arhivski odsek Državnog arhiva Crne Gore u Podgorici). Pored arhivalija, kandidat daje popis štampe, naučnih monografija, publikacija, zbirki dokumenata i druge relevantne literature koju je koristio u radu.

2. Vrednovanje disertacije

2.1. Problem (Navedi neriješena i kontraverzna mišljenja o istraživačkom problemu i dosadašnjim pokušajima rješavanja problema, rješenja do kojih su došli drugi autori, ocjenu osnove disertacije u skladu sa radovima i istraživanjima kandidata i način njihove veze sa samom disertacijom).

Za razliku od radova kojima se nastoji izvršiti dopuna, korekcija ili problematizacija postojećih znanja o izvjesnoj tematici, doktorska disertacija mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ ne predstavlja tu vrstu radova. Jer problematika položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke uprave do sada nije bila predmet istoriografske obrade. Zato doktorska disertacija mr Milana Šćekića predstavlja pionirsko delo u istoriografiji. Naučna istoriografija do sada se uglavnom bavila radovima koji su tretirali odnos crnogorske državne vlasti prema Albancima iz pograničnih krajeva Crne Gore, pretežno s kraja XIX i početkom XX veka, kada je prostor severne Albanije bio poprište ustaničke aktivnosti albanskog stanovništva. Tako je u istoriografiji nastao nemali fundus naučnih radova, koji tretiraju problematiku odnosa crnogorske državne vlasti i severnoalbanskih rimokatoličkih plemena. S obzirom na tradicionalnu orijentaciju naučne istoriografije da uglavnom izučava događaje vojne, diplomatske, ekonomske, prosvjetne i kulturne prirode, problematika položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori ostala je u njihovoj senci. I to ne samo kada je u pitanju XX vijek, jer ni za period XIX vijeka ne postoje naučni radovi koji tretiraju problematiku položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori. Imajući to u vidu, ove okolnosti predstavljale su veliki pokretčki motiv, da se ovoj problematici pristupi istraživački. Tim pre jer ni u ostalim jugoslovenskim republikama u kojima su živjeli Albanci, prevashodno u Srbiji i Makedoniji, ne postoje istraživački naučni radovi koji tretiraju položaj albanske nacionalne zajednice. Naprotiv, većina naučnih radova tretira problematiku jugoslovensko-albanskih odnosa, ali ne i odnosa državne vlasti prema Albancima, koji su nakon 1945. godine bili najbrojnija manjinska nacionalna zajednica u Jugoslaviji. To ukazuje ne samo da je opravdano i naučno utemeljeno da se ovoj problematici pristupi na istraživački način, već i da je to i neophodno. Jer bez takvog pristupa i definisanja nacionalne politike koju je Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije) vodila prema Albancima, teško je objasniti kulturološke i emancipacijske procese i preobražaj koji je doživjela albanska populacija nakon Drugog svjetskog rata, savremeni albanski identitet, i napokon njihov položaj u socijalističkoj Jugoslaviji.

2.2. Ciljevi i hipoteze disertacije

Doktorska disertacija „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ ima za cilj da objasni odnos vlasti prema Albancima u Crnoj Gori u prvoj deceniji nakon Drugog svetskog rata. U sklopu ovako definisane teme, elementarni istraživački zadatak bio je da objasni položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1945-1955. godine. S tim u vezi neophodno je bilo definisati nacionalnu politiku koju je prema Albancima vodila Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije), a koja je imala za cilj da emancipuje, identitetski oblikuje, osavremeni i učini albansku nacionalnu zajednicu vidljivom u javnom, političkom i društvenom životu. Budući da je u ovom periodu započeta obnova i izgradnje zemlje i donijet Petogodišnji plan razvoja (1947-1951), u disertaciji je neophodno bilo predložiti kakvu je ekonomsku politiku vodila socijalistička vlast nakon Drugog svetskog rata, i obrazložiti doprinos albanske nacionalne zajednice ekonomskom razvoju Crne Gore u periodu 1945-1955. godine, posebno u proizvodnji industrijskog bilja (duvan, pamuk), stočarstvu, pčelarstvu, ribarstvu...

Imajući u vidu da su do 1945. godine u krajevima Crne Gore nastanjenim albanskim stanovništvom, prosvetne institucije predstavljale retkost, da se nastava u njima izvodila na srpskom jeziku, kao i da je procenat analfabetske populacije u albanskim krajevima bio izrazito visok, u disertaciji je bilo neophodno prikazati osnivanje prosvjetnih institucija, analizirati njihov i rad na masovnom prosvjećivanju albanske populacije. Prevažodno, osnivanje prosvetnih institucija u kojima se nastava izvodila na albanskom jeziku, masovno opismenjavanju radnosposobne populacije (do pedeset godina starosti) i obrazovanje albanskog nastavnog kadra, koji je posle rata zasigurno predstavljao najbrojniji deo albanske intelektualne elite. Konačno, u radu je dat detaljan pregled osnivanja institucija kulture u krajevima Crne Gore nastanjenim Albancima, problematizovan je njihov, kao i rad kulturno-umetničkih, prosvetnih grupa, kulturno-umetničkih društava i bioskopa u posleratnom periodu. U sklopu poglavlja o kulturnoj politici koja je vođena prema Albancima u Crnoj Gori definisano je u kakvom se položaju nalazila žene u albanskoj patrijarhalnoj porodici, kao i kako se odvijalo njihovo identitetsko oblikovanje i integracija u društveni i politički život.

Glavna hipoteza proizilazi iz predmeta i naučnih ciljeva koji se odnose na položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, njenu modernizaciju i identitetsko oblikovanje u periodu od 1945-1955. godine. Shodno tome, vodeća hipoteza glasi:

1. Uprkos kompleksnom istorijskom nasleđu i društvenom kontekstu, planskim i kontinuiranim aktivnostima, socijalistička vlast u prvoj deceniji nakon rata uspjela je da značajno unapredi položaj Albanaca u Crnoj Gori, osavremenjavanjem načina života i stvaranjem novog identiteta. Iz vodeće hipoteze proizilazi nekoliko izdvojenih hipoteza:
2. Politika i ideologija Komunističke partije (Saveza komunista) koja se zasnivala na barstvu i jedinstvu jugoslovenskih naroda i narodnosti, ukazuje da je ona bila planski osmišljena sa ciljem da obezbedi, između ostalih, masovnu podršku albanskog stanovništva.
3. Konstantan rast zastupljenosti Albanaca u članstvu Komunističke partije Jugoslavije, solidna partijska disciplina, korektan odnos prema partijskim zadacima i obavezama, potvrda su da je Partija predano radila na integraciji Albanaca u politički život i izgradnju savremenog političkog identiteta.

4. Dobri rezultati u realizaciji planskih zadataka u albanskim krajevima, posebno u sektoru poljoprivrede, potvrda su da je albanska populacija i Crnoj Gori dala značajan doprinos njenom ekonomskom razvoju u posleratnom periodu.

5. Činjenica da se posle rata stalno uvećavao broj prosvjetnih institucija i udio pismene populacije među Albancima, nedvosmisleno govori da je vlast predano radila na njihovoj emancipaciji, kulturnom preobražaju i identitetskom preoblikovanju.

6. U poslijeratnom periodu u albanskim krajevima otvorene su brojne institucije kulture i postignuti zapaženi rezultati na prosvjećivanju albanske populacije, jasna su potvrda da je tokom prve decenije socijalističke uprave vlast značajno doprinijela profilisanju kulturnog identiteta i prosvjećivanju albanskog stanovništva.

2.3. Bitne metode koje su primijenjene u disertaciji i njihovu primjerenost. Ako je primijenjena nova ili dopunjena metoda, opišite šta je novo.

Imajući u vidu da doktorska disertacija „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ predstavlja pionirski poduhvat, evidentno je bilo da ona neće ispuniti naučni zadatak ako se bude orijentisala isključivo na opis i analizu položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1945-1955. godine. Takođe, važno je ukazati da je pozitivistički pristup sa hipotetičko-deduktivnim metodom imao je svoja ograničenja. Tim pre jer je otkrivao isključivo spoljašnji nivo predmeta istraživanja. Zato je nužno bilo kombinovati ga sa hermeneutičkim naučnim metodom, koji je umnogome pomagao da se razumije sadržaj i pravac nacionalne politike koju je Komunistička partija vodila prema albanskom nacionalnoj zajednici. Veliku važnost za razumijevanje ove problematike ima uvodno poglavlje, koja tretira položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1878. do 1945. godine. Korišćenje hermeneutičke metode je utoliko značajnije jer disertacija predstavlja pionirski rad, pa samim tim ne postoji istoriografski model koji bi olakšao njenu izradu. Imajući u vidu da izučavanje položaja nacionalnih manjina zahtijeva složen istraživački pristup, kao i da se ne može objasniti samo pukom kritikom i interpretacijom istorijskih izvora, za razumijevanje ove problematike od posebne važnosti je bilo da se otkriju kako je vlast percipirala Albance, ali i kako su Albanci odnosili i doživljavali težnje vlasti da ih emancipuju, sekularizuju i integrišu u društvene tokove.

2.4. Rezultati disertacije i njihovo tumačenje

Doktorska disertacija mr Milana Šećkića, na osnovu novih znanja i autentičnog metodološkog postupka, pokazuje kakvu je nacionalnu politiku vodio totalitarni sistem u prvoj deceniji socijalističke uprave u Crnoj Gori. Cilj te politike bio je da tradicionalnu, patrijarhalnu i socijalno zatvorenu albansku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori integriše sa ostalim nacionalnim zajednicama, u državu novog tipa, kao i u politički, društveni i javni život zemlje. S obzirom da se radi o nacionalnoj zajednici sa veoma kompleksnim istorijskim nasljeđem i izrazito visokim udjelom nepismenosti, disertacija ukazuje koje je metode nova vlast koristila u radu sa albanskim stanovništvom, kako bi ih što brže uključila u društvene tokove, sekularizovala, modernizovala i učinila ravnopravnim članovima društvene zajednice. Arhivska dokumentacija na kojoj se dominantno temelji disertacija, ukazuje da je zbog višedecenijske

izopštenosti iz društvenih procesa, rad na emancipaciji i integraciji albanske nacionalne zajednice bio umnogome otežan, kao i da je kod značajnog dijela albanske populacije postojao snažan otpor prema emancipacijskim procesima, ali da je totalitarni sistem principijelnim i istrajnim radom kod Albanaca postepeno slamao tradicionalnu i patrijarhalnu svijest, namećući im sekularni identitet, ideologiju i vrijednosti sistem nove vlasti, što rezultate disertacije čini veoma značajnim.

2.5. Zaključci (usaglašenost sa rezultatima i logično izvedeno tumačenje)

Doktorska disertacija mr Milana Šćekića temelji se na istraživački utemeljenim znanjima da je dolaskom komunista na vlast u Jugoslaviji, položaj albanske nacionalne zajednice značajno poboljšao. Štaviše, nacionalna politika koju protežira Komunistička partija Jugoslavije omogućila je Albancima ravnopravan tretman i participaciju u političkom, javnom i društvenom životu. Poslije oslobođenja, u svim albanskim krajevima osnivaju se partijske organizacije, koje su težile da u politički život zemlje i članstvo Komunističke partije uključe što veću albansku populaciju. U skladu sa takvim stremljenjima, Albanci u Crnoj Gori su nakon rata imali predstavnike od lokalnih do republičkih organa. Iako je politika Komunističke partije prema nacionalnim manjinama naišla na većinsku podršku albanske populacije, odnos većine Albanaca prema Partiji bio je rezervisan i oprezan, što je bila posljedica slabog prestiža Komunističke partije u tim krajevima, ali i percepcije da je komunistička vlast nastavak srpske dominacije. Pritom, ideologija Komunističke partije predstavljala je suprotnost socijalno zatvorenom i patrijarhalnom načinu života, kao i običajima i vrijednostima tradicionalne porodice. To je jedan od glavnih razloga zbog kojih je većina Albanaca u politici sekularizacije i modernizacije, koju je zagovarala Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije), prepoznala opasnost po opstanak tradicionalne porodice, u kojoj su dominirali muškarci. Stoga, je u prvoj deceniji socijalističke uprave, zastupljenost Albanaca u članstvu Komunističke partije bila znatno ispod udela albanskog stanovništva u ukupnoj crnogorskoj populaciji. Zastupljenost Albanaca u društvenom i javnom životu takođe je bila mala. Iako je to bilo skromno postignuće, imajući u vidu kompleksno istorijsko nasleđe, komunistička vlast za prvih deset godina ipak umnogome unaprijedila položaj albanske nacionalne zajednice, postepeno je uključujući u politički i društveni život zemlje, stvorivši pretpostvake da se u perspektivi njihov položaj dodatno unaprijedi. Cilj takve politike bio je da se oslabi tradicionalni i plemenski i nametne Albancima u Crnoj Gori sekularni identitet, što je bio uslov za bržu društvenu integraciju i veću zastupljenost Albanaca, kao najbrojnije manjinske nacionalne zajednice u Jugoslaviju, u svim društvenim sferama.

3. Konačna ocjena disertacije

3.1. Usaglašenost sa obrazloženjem teme

Doktorska disertacija mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ apsolutno je upodobljena sa primarnim obrazloženjem teme. Tokom sprovedenog istraživanja, kandidat je ukazao kakav je bio položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori do 1945. godine, kakvu je nacionalnu politiku Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije) vodila prema Albancima od 1945. do 1955. godine, i kako su se zahvaljujući afirmativnoj nacionalnoj politici mijenjali za kratko vreme ne samo položaj Albanaca u Crnoj Gori nakon 1945. godine, već svetonazori i identitet albanske nacionalne zajednice. Podrobno analizirajući društvene, političke, ekonomske, emancipacijske i kulturne

procesu u prvoj deceniji socijalističke vlasti u Crnoj Gori, kandidat je utvrdio kako je Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije) postepeno rušila tradicionalne, patrijarhalne i plemenske svjetonazore i nametala Albancima sekularni identitet, vršila ideološku indoktrinaciju i uključivala Albance u političke i društvene tokove, težeći da ih integriše sa ostalim nacionalnim zajednicama i uključi novu društvenu zajednicu. Iako je kod nemalog broja Albanaca postojao snažan otpor prema emancipacijskim procesima, kandidat detaljno objašnjava da je postojanom i principijelnom politikom totalitarni sistem postepeno slamao tradicionalne svjetonazore i otpor dijela albanskog stanovništva, primoravši većinu pripadnika albanske nacionalne zajednice počnu polako da napuštaju socijalno zatvoren način života i sve više participiraju u društvenim procesima. Istina, imajući u vidu atipičan, socijalno zatvoren način života albanske nacionalne zajednice, integracijski i emancipacijski procesi kod Albanaca u Crnoj Gori odvijali su sporije nego kod drugih društvenih zajednica, što je bila posljedica specifičnog istorijskog nasleđa i društvenog konteksta.

3.2. Mogućnost ponovljivosti

Kandidat mr Milan Šćekić je formulisao kakvu je nacionalnu politiku vodio totalitarni sistem nakon 1945. godine, odnosno, kako se državna vlast odnosila prema albanskoj nacionalnoj zajednici u prvom desetleću socijalističke vladavine u Crnoj Gori. Istraživanje nudi autentičan metodološki model za izučavanje položaja nacionalnih zajednica u totalitarnim sistemima, naročito u tradicionalnim društvima sa izrazitim patrijarhalnim i agrarnim karakterom. Kandidat je istraživanje ograničio na prvih deset godina socijalističke vlasti u Crnoj Gori, koji ujedno pruža mogućnost za uporedna istraživanja o tome kako su se komunistički režimi u ostalim državama Evrope odnosili prema manjinskim nacionalnim zajednicama, a koja bi nesumnjivo ukazala na posebnosti ali i različitosti u odnosu prema toj populaciji.

3.3. Buduća istraživanja

Imajući u vidu da problematika koju tretira ova doktorska disertacija do sada nije bila predmet historiografske obrade, nesporno je da će ona predstavljati početak dalje problematizacije tematike koja se tiče položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori. Štaviše, budući da ni u bivšim jugoslovenskim republikama nema radova koji tretiraju položaj Albanaca, doktorska disertacija mr Milana Šćekića nesumnjivo će biti nezaobilazna i dragocena literatura za izučavanje položaja albanskog stanovništva u socijalističkoj Jugoslaviji. U disertaciji su predstavljena elementarna metodološka polazišta za izučavanje položaja nacionalnih zajednica, poseban doprinos radu predstavlja originalan način razmišljanja, koji umnogome olakšava razumijevanje položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, kao i odnos državne vlasti prema Albancima u prvoj deceniji socijalističke uprave.

Budući da disertacija hronološki tretira period od 1945-1955. godine, tj. prvu deceniju socijalističke uprave, položaj albanske zajednice u Crnoj Gori u narednim decenijama ostaje neistražen. Važno je napomenuti da su se tom periodu umnogome promenile socio-ekonomske prilike, donekle i politički sistem, kao i položaj albanske nacionalne zajednice. Zato bi položaj albanske nacionalne zajednice za period nakon 1955. godine, trebao da bude predmet novih istraživačkih preokupacija i historiografske obrade.

3.4. Ograničenja disertacije i njihov uticaj na vrijednost disertacije

Najveće ograničenje doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ je to što je ova problematika do sada bila neistražena. Poseban problem predstavlja to što problematika položaja albanske nacionalne zajednice u Jugoslaviji nakon 1945. godine nije bila predmet istoriografskih preokupacija ni na prostoru bivše Jugoslavije, koji bi kandidatu umnogome olakšali istraživanje. Nepostojanje radova koji tretiraju položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke uprave, kao i metodologija nučnog rada, ujedno predstavlja najveće ograničenje sa kojim se suočio kandidat. No, uprkos ograničavajućim faktorima, zahvaljujući opsežnom istraživačkom procesu i detaljnim uvidom u arhivske fondove, štampu i relevantnu literaturu, kandidat je uspostavio metodološke principe, detaljno istražio i kvalitetno obradio predmet istoriografske obrade.

Originalni naučni doprinos

Kada se utvrđuje originalnost ove doktorske disertacije, važno je napomenuti da istraživanja o prošlosti Crne Gore nakon 1945. godine do sada apsolutno nijesu tretirala problematiku koja se tiče položaja nacionalnih zajednica, pa samim time ni albanske nacionalne zajednice, kao najbrojnije manjinske nacionalne zajednice u Jugoslaviji. To nedvosmisleno ukazuje da ova problematika nije bila predmet istoriografskih preokupacija. U prilog tome svedoči podatak da o položaju albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori nakon 1945. godine u istoriografiji ne postoje naučni radovi. Imajući to u vidu, tema je zahtevala od kandidata iscrpan istraživački proces, koji podrazumeva korišćenje brojnih, obimnih i različitih arhivskih fondova, pohranjenih u domaćim arhivima, štampe, raznih publikacija, zbirki dokumenata i relevantne literature. Kandidat je u predgovoru disertacije obrazložio od kakvog je značaja za odradu teme korišćenje raznovrsnih prvorazrednih istorijskih izvora (arhivske dokumentacije), objasnio metodološki pristup u obradi teme i predočio njenu opravdanost. Pored methodske i tematske inovativnosti, posebnu vrednost čini to što je ovom disertacijom uspostavljen model kako se izučavaju nacionalne zajednice. Ujedno ovo je prva doktorska disertacija iz oblasti istoriografije u Crnoj Gori, čiji je predmet istoriografske obrade položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, čime se otvara mogućnost da se ova problematika dodatno istraži i unapredi, i to ne samo za period druge polovinu XX veka, već i za raniji period.

Mišljenje i prijedlog komisije

Uvidom u rukopis doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ kandidata mr Milana Šekića, Komisija je mišljenja da je kandidat apsolutno ispunio naučne, istraživačke i metodološke kriterijume za radove ove vrste. Kandidat je napisao originalno i dragoceno delo koje donosi nova znanja ne samo o položaju albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke vlasti, već i o jednom nedovoljno istraženom periodu crnogorske prošlosti. Predanim odnosom prema radu kandidat je dao podsticaj za dalja istraživanja ove problematike i uspostavlja model za buduće istraživače, kako se izučava položaj nacionalnih zajednica. S obzirom na razloge koje smo prethodno naveli, Komisija ima čast da predloži Vijeću Filozofskog fakulteta i Senatu Univerziteta Crne Gore, da se rukopis disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, prihvati kao doktorska disertacija koja apsolutno

ispunjava uslove koje propisuju Pravila doktorskih studija, kao i da se kandidat mr Milan Šćekić pozove na usmenu odbranu rada.	
Izdvojeno mišljenje (popuniti ukoliko neki član komisije ima izdvojeno mišljenje)	
Ime i prezime _____	
Napomena (popuniti po potrebi)	

KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
Prof. dr. Dubravka Stojanović, predsednik komisije	
Prof. dr. Đorđe Borozan, član	
Prof. dr. Dmitar Tasić, član	
Datum i ovjera (pečat i potpis odgovorne osobe)	
U Nikšiću, 22. 1. 2025.	
MP _____	DEKAN _____

Biografija i bibliografija:

Milan Šćekić je rođen 14.09.1979. godine u Baru. Osnovnu i srednju školu (gimnaziju) je završio u Baru. Osnovne studije je završio na Filozofskom fakultetu u Kosovskoj Mitrovici na odsjeku za Istoriju. Od maja 2008. do oktobra 2018. godine radio je kao profesor istorije u osnovnim školama: „Anto Đedović“ (2008/2009), „Mrkojevići“ (2009-2017), „Jugoslavija“ (2013-2016), Srednjoj stručnoj školi u Baru (2013-2017) i Istorijskom institutu Crne Gore (2017-2018). Magistrirao je 2012. na Fakultetu pravnih nauka na Univerzitetu Donja Gorica (odsjek međunarodni odnosi) na temi „Crnogorska diplomatija u balkanskim ratovima“. Od 2018. zasnovao je radni odnos na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, kao saradnik u nastavi. Doktorand je na Studijskom programu za istoriju. Predmet naučnog interesovanja su mu istorija Crne Gore u Prvom svjetskom ratu, savremena istorija Crne Gore, kao i položaj albanske nacionalne zajednice u socijalističkoj Crnoj Gori.

AUTORSKE I KOAUTORSKE KNJIGE, UDŽBENICI I ZBORNICI:

1. *Iza linija fronta: Crna Gora 1914-1916*, Matica crnogorska, Podgorica, 2017.
2. *Sto ličnosti Crne Gore (1918-2018)*, Pobjeda, Podgorica, 2018.
3. *Sto događaja iz istorije Crne Gore (1918-2018)*, Pobjeda, Podgorica, 2018.
4. *Crnogorski vladari*, Dnevne novine, Podgorica, 2018.
5. *Bar ukratko*, Centar za geopolitiku Nikšić, Nikšić, 2018.
6. *Udžbenik istorije za III razred Gimnazije*, ZUNS, Podgorica, 2016.
7. *Udžbenik istorije za IV razred Gimnazije*, ZUNS, Podgorica, 2016.
8. *Historia: teksti mesimor per katert te gjimnazit*, Podgorice, 2018.
9. *Zbornik dokumenata: Crna Gora u Prvom svjetskom ratu 1914-1916*, Narodna biblioteka „Radosav Ljumović“, Podgorica, 2021.

NAUČNI RADOVI:

1. *Crna Gora i Donji Vasojevići u susret ratui na Balkanu (1908-1912)*, Arhivski zapisi, 2/2013, Cetinje, 2014.
2. *Incidenti na crnogorsko-osmanskoj granici (1908-1912)*, Vojnoistorijski glasnik, br. 2/2014, Beograd, 2014.
3. *Brojno stanje i troškovi izdržavanja albanske emigracije u Crnoj Gori*, Glasnik Narodnog muzeja Crne Gore, knj. X, Cetinje, 2014.
4. *Nasilja osmanskih vlasti u prekograničnim krajevima Crne Gore (1908-1912)*, Arhivski zapisi, 1/2014, Cetinje, 2015.
5. *Stanje na crnogorsko-albanskoj granici (1914-1915)*, Zbornik radova: *Crna Gora u Prvom svjetskom ratu*, Matica crnogorska, Podgorica, 2015.
6. *Glad u Crnoj Gori (1914-1916)*, Arhivski zapisi, 2/2014, Cetinje, 2015.
7. *Povlačenje srpske vojske i izbjeglica u Crnoj Gori (1915-1916)*, Matica crnogorska, br. 62, Cetinje-Podgorica, 2015.

8. *Austrougarski zarobljenici u Crnoj Gori (1914-1915)*, Matica crnogorska, br. 63, Cetinje-Podgorica, 2015.
9. *Izgredi crnogorske vojske i civila u Bosni (1914-1915)*, Matica crnogorska, br. 64, Cetinje-Podgorica, 2015.
10. *Ranjeni i bolesni crnogorski vojnici u Bosni (1914-1915)*, Matica crnogorska, br. 65, Cetinje-Podgorica, 2015.
11. *Stanje na crnogorsko-osmanskoj granici nakon zauzimanja Skadra (1915-1916)*, Glasnik narodnog muzeja Crne Gore, knj. XI, Cetinje, 2015.
12. *Crnogorski dobrovoljci u Prvom svjetskom ratu (1914-1916)*, Matica crnogorska, br. 66, Cetinje-Podgorica, 2016.
13. *Jedan dokument o tretmanu austrougarskih oficira u crnogorskom zarobljeništvu*, Arhivski zapisi, 2/2015, Cetinje, 2016.
14. *Neki izvještaji o osmanskim nasiljima u prekograničnim krajevima uoči Balkanskih ratova (1908-1912)*, Glasnik odjeljenja Ilumaističkih nauka, 3/2016, CANU Podgorica, 2016.
15. *Crna Gora i albanski ustanak 1912. godine*, Matica, crnogorska, Cetinje-Podgorica, 2017.
16. *Molbe emigranata Osmanskog carstva crnogorskim vlastima (1910-1911)*, Matica, br. 69, Cetinje-Podgorica, 2017.
17. *Crna Gora i albanski prvaci (1910-1912)*, Matica, br. 68, Cetinje-Podgorica, 2017.
18. *Stanje na crnogorsko-albanskoj granici uoči Prvog svjetskog rata 1913-1914*, Arhivski zapisi, br. 1/2, Cetinje, 2017.
19. *Osmanski zarobljenici u Crnoj Gori*, Zbornik radova: Crna Gora i Osmansko carstvo: iskustvo međudržavnih odnosa, Matica-crnogorska i Filozofski fakultet u Nikšiću, Podgorica, 2017.
20. *Posljednji dani Kraljevine Crne Gore (1915-1916)*, Zbornik radova: Stotinu godina Mojковаčke bitke, (čeka objavu), Matica-crnogorska i Opština Mojkovac.
21. *Crnogorski vojni bjegunci (1914-1916)*, Matica crnogorska, br. 71, Cetinje-Podgorica, 2017.
22. *Crnogorski muslimani u crnogorskoj vojsci tokom Prvog svjetskog rata*, *Montenegrin Journal for Social Science*, volume 1, issue 2, Podgorica, 2017.
23. *Neprijatelji komunizma u državnoj upravi barskog sreza 1945*, Matica, br. 73, Cetinje-Podgorica, 2018.

24. *Muslimani iz novooslobođenih krajeva Crne Gore u Prvom svjetskom ratu (1914-1916)*, Matica crnogorska, br. 75, Cetinje-Podgorica, 2018.
25. *Crna Gora uoči vojnog sloma: 1915-1916*, Montenegrin journal of Social Science, volume 1, issue 2, Podgorica, 2019.
26. *Ratne operacije crnogorske vojske na skadarskom sektoru u Prvom balkanskom ratu*, Matica, br. 80, Cetinje-Podgorica, 2019.
27. *O naoružanju crnogorske vojske u Prvom balkanskom ratu*, Matica, br. 85, Cetinje – Podgorica, 2021.
28. *Emancipation and the position of Albanian women in socialist Montenegro (1945-1955)*, Journal for Cultural Research, volume 25, issue 4, 2021.
29. *Ratna euforija u Crnoj Gori 1912*, Matica, br. 90, Cetinje-Podgorica, 2022.
30. *Ko je izdao brigadira Vešovića*, Matica, br. 91, Cetinje-Podgorica, 2022.
31. *Austrougarska obavještajna služba u Crnoj Gori (1914-1916)*, Montenegrin journal of Social Science, volume 5, issue 1-2, Podgorica, 2022.
32. *Crnogorski socijalizam 1945-1990*, Montenegrin journal of Social Science, volume 6, issue 1, Podgorica, 2022.
33. *Borbe crnogorskih komita van Crne Gore 1918. godine*, Matica, br. 92, Cetinje-Podgorica, 2022.
34. *Communist authority and the Catholic Church in the fight for influence on Albanian community in socialist Montenegro (1945-1955)*, Politics, Religion & Ideology, volume 23, issue 4, 2022.
35. *Austrougarski doušnici u Crnoj Gori (1916-1918)*, Matica, br. 93, Cetinje-Podgorica, 2023.
36. *Crna Gora u udžbenicima Poznavanja društva nakon 2006. godine*, Montenegrin journal of Social Science, volume 7, issue 1, Podgorica, 2023.
37. *Education of Albanian Teachers in Socialist Montenegro (1945-1955)*, Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 25, no, 3, 2023.

PRIKAZI:

1. „Kralj Petar“ - prikaz knjige Čedomir Antić „Kralj Petar Prvi, oslobodilac u doba srpske odiseje, „Nedeljnik, Beograd, 2018. - Montenegrin journal of Social Science, vol. 3, issue 2, Podgorica, 2019.
2. „Treći atentat na kralja Aleksandra“ - prikaz knjige Čedomir Antić „Kralj Aleksandar“, „Nedjeljnik“, Beograd, 2018 - Montenegrin journal of Social Science, vol. 1, issue 3, Podgorica, 2019.
3. „Alternative“ - prikaz knjige Čedomira Antića i Predraga Markovića „Alternativan istorija Srbije“, Laguna, Beograd, 2021, Montenegrin journal of Social Science, vol. 1-2, issue 4, Podgorica, 2021.
4. „Neuspjio pokušaj“ - prikaz knjige Martina Previšića: „Goli otok: istorija, Vukotić medija, Beograd, 2022 - Montenegrin journal of Social Science vol. 7, issue 1, Podgorica, 2023.
5. „Od stagnacije do progresa“ - prikaz knjige Oded Galor „Putovanje čovečanstva: porijeklo bogatstva i nejednakost, Laguna, Beograd, 2022 - Montenegrin journal of Social Science vol. 7, issue 1, Podgorica, 2023.

PROJEKTI:

1. Saradnik na izradi „Leksikona crnogorske diplomatije“ u projektu CANU-a, 2019.
2. Saradnik na izradi „Leksikona crnogorske diplomatije“ u projektu CANU-a, 2020.
3. Saradnik na izradi „Leksikona crnogorskih dinastija“ u projektu CANU-a, 2020.
4. Saradnik na izradi „Leksikona crnogorskih dinastija“ u projektu CANU-a, 2021.

UČEŠĆE NA DOMAĆIM NAUČNIM SKUPOVIMA:

1. *Crna Gora i Prvi svjetski rat*, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Podgorica, 24. oktobar 2014.

2. *Sto godina Mojковаčke bitke*, Matica crnogorska i Opština Mojkovac, Mojkovac, 21. decembar 2015.

UČEŠĆE NA MEĐUANRODNIM NAUČNIM SKUPOVIMA:

1. *Crna Gora i Osmansko carstvo: iskustvo međudržavnih odnosa*, Filozofski fakultet Nikšić, Matica crnogorska, Institut "Yunus Emre -Turski kulturni centar Podgorica", Trakya univerzitet- Institut za balkanološka istraživanja, Podgorica, 23-25. novembar 2015.

2. *Crna Gora i Italija: Od rata do mira na Jadranu*, Univerzitet Crne Gore, Ministarstvo nauke, Kotor, 28. septembar 2016.

UČEŠĆE NA OKRUGLIM STOLOVIMA:

1. *Balkanski ratovi – Sto godina poslije*, Odjeljenje humanističkih nauka Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Podgorica, 22. novembar 2013.

2. *Osamdeset pet godina i šest decenija naučnog rada akademika Miomira Dašića*, Filozofski fakultet Nikšić, Nikšić, 19. april 2015.

3. *Crnogorska vlast i vjerske zajednice (iskustvo XIX i XX vijeka)*, Filozofski fakultet Nikšić, Nikšić, 19. maj 2015.

4. *Istorijat i porijeklo Mrkojevića*, Dani Mrkojevića, Savjet Muslimana Crne Gore, Veliki Pijesak – Bar, 8. jul 2017.

5. *Okrugli sto posvećen Branislavu Kovačeviću*, Filozofski fakultet Nikšić, Nikšić, 10. april 2018.

6. *„Crnogorska 1918: savremena recepcija i reinterpretacija“*, Filozofski fakultet Nikšić, Univerzitet Crne Gore i Centar za geopolitiku, Nikšić, 19. novembar 2018.

7. *„Politika i religija: identitetski izazovi“*, Helsinški komitet za ljudska prava u Srbiji- Univerzitet Crne Gore, Podgorica, 27. decembar 2020.

8. *„Trinaestojulski ustanak – 80 godina kasnije“*, Drezga, Piperi, 8. jul 2021.

9. *„Postsocijalistički identitet Crne Gore“*, Podgorica, 29-31. oktobra 2021.

Đorđe Borozan

Bio-biografija

Rođen je 20. aprila 1947. godine na Bokovu – Cetinje. Osmogodišnju školu i gimnaziju završio je na Cetinju. Filozofski fakultet u Beogradu – Grupa za opštu i nacionalnu istoriju. Diplomirao je 1972. godine. Magistrirao je na temi *Crna Gora i Dubrovnik u vrijeme Šćepana Malog*, a doktorirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu na temi *Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa*. U Beogradu je radio u Saveznom sekretarijatu za inostrane poslove (Diplomatski arhiv), Institutu za novinarstvo, naučni saradnik i odgovorni urednik časopisa "Novinarstvo"; u "Komunistu" redakcija za inostranstvo, urednik časopisa "Questions actuelles du socialisme"; u Institutu za savremenu istoriju viši naučni saradnik i glavni i odgovorni urednik časopisa "Istorija 20. veka".

Od 2001. do 2008. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću vanredni je i redovni profesor na Katedri za istoriju južnoslovenskih naroda od XVI vijeka do 1918, od 2002. do 2007. godine direktor je Istorijaskog instituta Crne Gore. U to vrijeme kao naučni savjetnik, glavni i odgovorni urednik časopisa "Istorijski zapisi" i izdanja Instituta bio je predsjednik Naučnog vijeća Instituta; rukovodilac projekata: *Istorija Crne Gore od 1878. godine do savremenosti*; *Crna Gora i Albanci u XIX i XX vijeku*; bio je član Senata Univerziteta Crne Gore, predsjednik Komisije za istoriju Savjeta Ministarstva prosvjete i nauke Crne Gore; urednik izdanja Univerziteta Crne Gore za društvene nauke; predsjednik Savjeta Centra za istoriju Jugoistočne Evrope – Beograd i Cold war studies centre LSE – London; član savjeta i redakcije za priređivanje građe knjiga: *Jugoslovensko-sovjetski odnosi 1945–1956*; *i Crna Gora u diplomatskim spisima ruskog Ministarstva inostranih djela*. Bio je profesor na postdiplomskim studijama na Filozofskom fakultetu u Nikšiću na predmetu Istočno pitanje i Pravnom fakultetu u Podgorici na predmetu Diplomacija Crne Gore. Od 2007. redovni je profesor na Univerzitetu „Donja Gorica“.

Predmeti njegovog naučnog interesovanja su: politička i diplomatska istorija Crne Gore; istorija Evrope u XIX i XX vijeku; jugoslovensko-albanski i crnogorsko-albanski odnosi od kraja XV do devedesetih godina XX vijeka, istorija i istoriografija; edukativna funkcija istorije u nastavno-obrazovnim programima; pitanja Istorijaskog, etničkog i duhovnog identiteta i problemi savremene istorije.

Na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu podnosio je saopštenja koja su publikovana u časopisima, zbornicima i knjigama. Objavio je preko 200 članaka, studija, rasprava, osvrti i priloga u preko 30 posebnih izdanja u Crnoj Gori, Jugoslaviji i inostranstvu.

Najvažnije objavljene knjige:

Velika Albanija – porijeklo – ideje – praksa (1995);

125 godina Druge beogradske gimnazije (1995);

Jugoslovenska država i Albanci, tom I (koautorstvo) (1998);

Jugoslovenska država i Albanci, tom II (koautorstvo) (1999);

Kosovo i Metohija u velikoalbanskim planovima 1878–2000 (2001);

Kosovo i Metohija – Život živih (koautorstvo) (2005);

Jugoslavinsko-sovjetski odnos 1945–1955 (koautorstvo)

Udžbenik za treći razred gimnazije (koautorstvo) (2003. i 2008).

Istorijski atlas (koautorstvo) (2009).

(2010).

Od 2007. godine predsjednik je Odbora za istonju CANU

Za člana Evropske akademije nauka i umjetnosti (EASA) izabran je 2018. godine

Za vanrednog člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti izabran je 15. decembra 2006. godine, a za redovnog 29. novembra 2011. godine. Bio je sekretar Odjeljenja humanističkih nauka CANU od jula 2012. do jula 2016. godine. Potpredsjednik Crnogorske akademije nauka i umjetnosti je od 1. avgusta 2016. godine.

Živi i radi u Podgorici.

01-583
10.07.2003.

UNIVERZITET CRNE GORE
11
11.07.2003
02 149

Na osnovu člana 97. Zakona o Univerzitetu ("Sl.list RCG", br. 27/92 i 6/94) i člana 94. Statuta Univerziteta Crne Gore, Naučno-nastavno vijeće Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 09.07.2003.godine, donijelo je

O D L U K U O IZBORU U ZVANJE

Dr DJORDJE BOROZAN bira se u zvanje naučni savjetnik Univerziteta Crne Gore u Istorijskom institutu u Podgorici.

REKTOR,

Prof.dr Predrag Obradović

Biografija

Dubravka Stojanović rođena je 1963. godine u Beogradu, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu (Odjeljenje za istoriju) diplomirala je 1987. Magistrirala je 1992. godine na temu »Srpska socijaldemokratska partija i ratni program Srbije 1912-1918«, a doktorsku disertaciju »Evropski demokratski uzori kod srpske političke i intelektualne elite 1903-1914« odbranila je 2001. na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 1988. do 1996. radila je u Institutu za noviju istoriju Srbije, a od 1996. predaje na katedri za Opštu savremenu istoriju, Odeljenja za istoriju, Filozofskog fakulteta u Beogradu. U zvanje vanrednog profesora izabrana je 2008. godine, dok redovni profesor postaje 2015.

Učestvovala je na mnogim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu. S Milanom Ristovićem i Miroslavom Jovanovićem uređuje *Godišnjak za društvenu istoriju*. Bila je članica redakcija zbornika »Srbija u modernizacijskim procesima 20. veka« (1994), »Srbija u modernizacijskim procesima 19. i 20. veka« (1996) i »Srbija u modernizacijskim procesima. Uloga elita« (2003). Bila je koordinator kurseva na Ženskim i Mirovnim studijama, kao i u Alternativnoj akademskoj obrazovnoj mreži. Bavi se pitanjem demokratije u Srbiji i na Balkanu krajem 19. i početkom 20. veka, interpretacijama istorije u novijim srpskim udžbenicima (potpredsednica je Balkanskog komiteta za obrazovanje u oblasti istorije), društvenom istorijom, procesima modernizacije, istorijom žena u Srbiji.

Za knjigu *Srbija i demokratija: 1903—1914* dobila je Nagradu grada Beograda za društvene i humanističke nauke za 2003. godinu.

Monografije:

1. Iskušavanje načela. Srpska socijaldemokratija i ratni program Srbije 1912-1918, Beograd 1994.
2. Srbija i demokratija 1903-1914. Istorijska studija o” zlatnom dobu srpske demokratije”, Beograd 2003.

3. Srbija 1804-2004, (koautorstvo sa M. Jovanovićem i Lj. Dimićem), Beograd 2005.
4. Kaldrma i asfalt. Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914, Beograd 2008.
5. Ulje na vodi. Ogledi iz istorije sadašnjosti Srbije, Beograd 2010.
6. Noga u vratima. Prilozi za političku biografiju Biblioteke XX vek, Beograd 2011.
7. Iza zaves. Ogledi iz društvene istorije Srbije, Beograd 2013.
8. Radanje globalnog sveta 1880-2015. Vanevropski svet u savremenom dobu, Beograd 2015.

Objavljene knjige:

Iskušavanje načela. Srpska socijaldemokratija i ratni program Srbije 1912-1918, Beograd 1994.

Srbija i demokratija 1903-1914. Istorijska studija o" zlatnom dobu srpske demokratije", Beograd 2003.

Srbija 1804-2004, (koautorstvo sa M. Jovanovićem i Lj. Dimićem), Beograd 2005.

Kaldrma i asfalt. Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914, Beograd 2008.

Ulje na vodi. Ogledi iz istorije sadašnjosti Srbije, Beograd 2010.

Noga u vratima. Prilozi za političku biografiju Biblioteke XX vek, Beograd 2011.

Iza zaves. Ogledi iz društvene istorije Srbije 1890-1914, Beograd 2013.

Radanje globalnog sveta 1880-2015. Vanevropski svet u savremenom dobu, Beograd 2015.

Dr Dubravka Stojanović

BIBLIOGRAFIJA

Monografije:

1. *Iskušavanje načela. Srpska socijaldemokratija i ratni program Srbije 1912-1918*, Beograd 1994.
2. *Srbija i demokratija 1903-1914. Istorijska studija o" zlatnom dobu srpske demokratije"*, Beograd 2003.
3. *Srbija 1804-2004*, (koautorstvo sa M. Jovanovićem i Lj. Dimićem), Beograd 2005.
4. *Kaldrma i asfalt. Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914*, Beograd 2008.
5. *Ulje na vodi. Ogledi iz istorije sadašnjosti Srbije*, Beograd 2010.
6. *Noga u vratima. Prilozi za političku biografiju Biblioteke XX vek*, Beograd 2011.
7. *Iza zavese. Ogledi iz društvene istorije Srbije*, Beograd 2013.
8. *Rađanje globalnog sveta 1880-2015. Vanevropski svet u savremenom dobu*, Beograd 2015.
9. *Populism the Serbian way*, Beograd 2018.

Doktorska teza:

Evropski demokratski uzori kod srpske intelektualne i političke elite, 1903-1914, Beograd 2001, s. 401.

Izdavanje građe - posebna izdanja:

Nikola Pašić u Narodnoj skupštini, III, (predgovor i napomene D. Stojanović), Beograd 1997.

Milovan Milovanović, *Državno pravo, Načela spoljne politike Kraljevine Srbije*, Beograd 1997, (priredili R. Stojanović i D. Stojanović)

Živeti u Beogradu 1837 - 1841. Dokumenta Uprave grada Beograda, (sa M. Ristovićem, M. Jovanovićem, M. Perišićem, G. Miloradovićem), Beograd 2003.

Živeti u Beogradu 1841-1850. Dokumenta Uprave grada Beograda, II, Beograd 2004.

Živeti u Beogradu 1841-1850. Dokumenta Uprave grada Beograda, III, Beograd 2005.

Živeti u Beogradu 1868-1878. Dokumenta Uprave grada Beograda, IV, Beograd 2006.

Živeti u Beogradu 1879-1890. Dokumenta Uprave grada Beograda, V, Beograd 2007.

Živeti u Beogradu 1890-1941. Dokumenta Uprave grada Beograda, VI, Beograd 2008.

Urednički poslovi

Detinjstvo u prošlosti. Dodatni nastavni materijali za srednje škole, Beograd 2001. Objavljeno na 10 jezika Jugoistočne Evrope.

Lisjen Fevr. Borba za istoriju, Beograd 2004.

1804-2004. Moderna srpska država. Hronologija. (uredila sa M. Ristovićem, Lj. Trgovčević, Lj. Dimićem, M. Jovanovićem, M. Perišićem i P. Markovićem), Beograd 2005.

Osmansko carstvo, Istorijaska čitanka, Beograd 2005, 2013.

Nacije i nacionalne države, Istorijaska čitanka, Beograd 2005, 2013.

Balkanski ratovi, Istorijaska čitanka, Beograd 2005, 2013.

Drugi svetski rat, Istorijaska čitanka, Beograd 2005, 2013.

Članci i rasprave

1. Prilog proučavanju Srpske socijaldemokratske partije u vremenu ratova, 1912-1918", u: *Tokovi*, 1-2, Beograd 1992, 203-213.
2. "Charles Loiseau et la question yougoslave", u: *Zbornik radova sa naučnog skupa održanog povodom 150 godina srpsko-francuskih diplomatskih odnosa*, Beograd 1990, 222-233.

3. "Srpska socijaldemokratska stranka prema pitanju ministerijalizma i parlamentarizma, 1903-1919", u: *Revolucionarne i reformističke tendencije u srpskom i bugarskom radničkom pokretu od 1903. do 1923. godine*, Beograd 1990, 46-55.
4. "Prilog proučavanju Srpske socijaldemokratske partije u vremenu ratova, 1912-1918", u: *Tokovi*, 1-2, Beograd 1992, 203-213.
5. "Balkan kao celoviti prostor u politici srpskih socijaldemokrata", u: *Vojno-istorijski glasnik*, 2, Beograd 1993, 217-236.
6. "Srpska socijaldemokratska partija između političke moderne i revolucionarne ortodoksije", u: *Srbija u modernizacijskim procesima 20. veka*, Beograd 1994, 297-309.
7. "Udžbenici istorije kao ogedalo vremena", u: *Ratništvo, patriotizam, patrijarhalnost*, uredile V. Pešić i R. Rosandić, Beograd 1994, 77-105.
8. "History Books Mirror their Time", in: *Warefare, Patriotism, Patriarchy*, ed. by V. Pešić and R. Rosandić, Beograd 1994, 81-111.
9. "Jedan pogled na literaturu o teoriji i praksi demokratije", u: *Godišnjak za društvenu istoriju*, sv. 1, 1994, 93-102.
10. "Reinterpretation de l' histoire. Version Serbe", u: *Trans Europeennes*, 4, Paris 1994, 64-67.
11. "Kakva nam je nastava istorije potrebna za demokratiju", u: *Tokovi istorije*, 1-2, Beograd 1995, 150-160.
12. "Traumatični krug srpske opozicije", u: *Srpska strana rata*, ur. N. Popov, Beograd 1996, 501-531.
13. "Stereotypes in History Textbooks in Serbia as a Mirror of the Times", in: *Oil on Fire. Textbooks, Ethnic Stereotypes and Violence in South-Eastern Europe*, ed. W. Hopken, Hannover 1997, 125-137.
14. "The Balkans, Wars and Textbooks: The Case of Serbia", in: *Oil on Fire. Textbooks, Ethnic Stereotypes and Violence in South-Eastern Europe*, ed. W. Hopken, Hannover 1997, 143-159.
15. "Die Konstruktion historischen Bewusstseins", in: *Verschwiegendes Serbien*, ed. Irina Šlosar, Klagenfurt-Salzburg 1997, 224-235.
16. "Javnost u Srbiji 1903-1914. Skica za portret srpskog društva", u: *Godišnjak za društvenu istoriju*, 1-2, 1996, Beograd 1997, 40-51.

17. "Partijske elite u Srbiji 1903-1914. Uloga i način vladanja", *Jugoslovenski istorijski časopis*, 2-1997, 41-51.
18. "Žene "u smislu razumevanja našeg naroda". Slučaj žena stručnjaka u Srbiji 1903-1912", u: *Srbija u modernizacijskim procesima 19. i 20. veka. Položaj žena kao merilo modernizacije*, ur. L. Perović, Beograd 1998, 239-252.
19. "Der traumatische Kreis der serbischen Opposition", in: *Serbiens Weg in den Krieg*, Hrsg. T. Bremer, N. Popov, H-G. Stobbe, Berlin 1998.
20. "The Traumatic Circle of the Serbian Opposition", in: *The Road to War in Serbia. Trauma and Catharsis*, ed. Nebojsa Popov, Budapest-New York 1999.
21. "Nekoliko osobina procesa modernizacije u Srbiji početkom 20. veka", *Dijalog povjesnicara*, 2, Zagreb 2000, 135-149.
22. "The image of the other. The Neighbour in Serbian History Textbooks", in: *The image of the Other/ Neighbour in the School Textbooks of the Balkan Countries*, ed. P. Xochellis, F. Toloudi, Athens 2001, 111-117.
23. "Yugoslavia in the Broken Mirror: The Serbian Textbooks"; Albanians and their Neighbours: The Future's Past", in: *Clio in the Balkans. The Politics of History Education*, pp. 249-254, 466-475.
24. "Jovan Skerlic. Izmedju liberalizma i solidarizma", u: *Liberalna misao u Srbiji. Prilozi istoriji liberalizma od kraja 18. do sredine 20. veka*, ur. J. Trkulja, D. Popovic, Beograd 2001, s. 385-399
25. »Politička kultura i modernizacija u Srbiji početkom 20. veka«, u: *Dijalog povjesničara – istoričara*, 3, Zagreb 2001, s. 155-171.
26. „DOS – Otvaranje traumatičnog kruga?“, u: *Republika*, jun 2002.
27. "Recepcija ideala slobode, jednakosti i bratstva kod srpske elite početkom 20. veka" u: *Srbija u modernizacijskim procesima 19. i 20. veka*, 3, *Uloga elita*, Beograd 2003, s. 71-102.
28. Construction of Historical Consciousness: The Case of Serbian History Textbooks", in: *Balkan Identities. Nation and Memory*, ed. Maria Todorova, London 2004, pp. 327-339.
29. »Simboli i ključne reči u diskursu političkih stranaka u Srbiji početkom 20. veka«, u: *Godišnjak za društvenu istoriju*, 1-3, Beograd 2002, s. 29-51.
30. "Istorijski problemi demokratizacije: slučaj Srbije", u: *Historiografski vidici*, Sarajevo 2005, s. 86-99.

31. Порочни круг сербској опозицији, у: *Србија о себи*, Москва 2005, 115-161.
32. Rural Against Urban: Anti-Urban Discourse and Ideology in Early Twentieth Century Serbia, у: *Ethnologia Balcanica*, 9-2005, Sofia-New York, pp. 65-81.
33. U senci "velikog narativa", у: *Žene I deca. Srbija u modernizacijskim procesima 19. I 20. veka*, Beograd 2006, s. 160-176.
34. «Srpska nauka danas», у: *Istorija I sećanje. Studije istorijske svesti*, Beograd 2006, s. 48-51
35. »Podele i sukobi kao deo politike kulture u Srbiji», у: *Istorija i sećanje. Studije istorijske svesti*, Beograd 2006, s. 59-64.
36. Orte der Veränderung und Orte der Erinnerung. Die Strassen Belgrads 1885-1914, in: *Snittstelen. Gesellschaft, nation, Konflikt und Erinnerung in Sudosteuroopa, Festschrift fur Holm Sundhaussen zum 65. Geburtstag*, Sudosteuropaische Arbeiten, 133, ed. U. Brunnbauer, A. Helmedach, S. Trobst, München 2007, pp. 65-81.
37. "Šine u kaldrmi. Elektrifikacija i uvođenje tramvaja u Beogradu 1891-1914", у: *Clio im sudosteuropaischen Diskurs, Festschrift fur Andrej Mitrović zum 70 Geburtstag*, Bonn 2007, s. 289-305.
38. »Turizam i konstrukcija socijalnog i nacionanog identiteta u Srbiji krajem 19. i početkom 20. veka u Srbiji», у: *Godišnjak za društvenu istoriju*, XIII, 1-3, 2006, Beograd 2007, s. 41-59.
39. »Kob 1918. Priče o nastanku Jugoslavije u srpskim udžbenicima istorije», у: T. Cipek, O. Milosavljević, *Kultura sjećanja. Povjesni lomovi i svladavanje prošlosti*, Zagreb 2007, s. 195-203.
40. »Balkan History Workbooks – Consequences and Experiences», у: *European Studies*, University of Tokyo, Tokyo 2008, s. 157-167.
41. »Konstrukcija prošlosti - slučaj srpskih udžbenika istorije», у: *Genero. Časopis za feminističku teoriju*, 10-11, 2007, s.51-61.
42. «Steeplechase. Politička kultura kao prepreka modernizacije Srbije», у: *Snaga lične odgovornosti*, Beograd 2008, s. 188-202.
43. „Revizija revizije. 1941. u udžbenicima istorije“, у: *Kultura sjećanja: 1941. Povjesni lomovi i svladavanje prošlosti*, Zagreb 2008, s. 157-167.

44. „Hudenlauf: Politische Kultur als Modernisierungshindernis in Serbiens“, u: *Sudosteuropa. Zeitschrift für Politik und Gesellschaft* 56, Regensburg 2009, s. 390-402.
45. „Slow burning: History Textbooks in Serbia, 1993-2008“, u: *„Transition“ and the Politics of History Education in Southeast Europe*, ed. Augusta Dimou, Eckert. Die Schriftenreihe 124, . Studiendes Georg-Eckert-Instituts zur internationalen Bildungsmedienforschung, s. 141-159.
46. „Urbanization of Belgrade, 1890-1914“, u: *Stockholm-Belgrade, Proceedings from the IV Swedish-Serbian Symposium „Sustainable Development and the Role of Humanistic Disciplines“* SANU, Beograd 2009, s. 33-43.39.
47. „Godina okupacije“. 1945 u srpskim udžbenicima istorije“, u: *Kultura sjećanja. 1945. Povjesni lomovi i svladavanje prošlosti*“, ur. T. Cipek i S. Bosto, Zagreb 2009, s. 265-275.
48. „Istorija uzvraća udarac. Nova istorija savremene Evrope“, u: *Dometi srpske i evropske istoriografije u poslednje dve decenije*, ur. Siniša Mišić, Mira Radojević, Beograd 2010.
49. „U ogledalu drugih“, u: *Novosti iz prošlosti. Znanje, neznanje, upotreba i zloupotreba istorije*, Dubravka Stojanović, Radmila Radić, Radina Vucetić, Olga Manojlović-Pintar, Sanja Petrović-Todosijević, Beograd 2010, s. 13-33.
50. „Interpretacije istorije i promene sistema vrednosti u Srbiji“, u: *Građanske i negrađanske vrednosti u Srbiji. Vreme posle Miloševića*, ur. Ola Lifthaug, S. P. Ramet, D. Dulić, Beograd 2010, s. 213-233.
51. „Eksplzivna naprava sa odloženim dejstvom. Slika ratova devedesetih u srpskim udžbenicima istorije“, u: *Kultura sjećanja: 1991*, ur. T. Cipek, Zagreb 2011, s. 44-56.

52. Value Changes in the Interpretation of History in Serbia", u: *Civic and Uncivic Values. Serbia in Post-Milosevic Era*, ur. Ola Listhaug, Dragana Dulic, Sabrina Ramet, Budapest-New York 2011.
53. „Reshaping Identities“, u: *Der Donauraum. Zeitschrift des Institutes für den Donauraum und Mitteleuropa*, 1-2011, Wien, 45-55.
54. In the Quicksand: Political Institutions in Serbia at the End of the Long 19th c., u: Tassos Anastassiadis and Nathalie Clayer (eds.), *Society, Politics and State-Formation in South-Eastern Europe during the 19th century*. Athens: Alpha Bank Historical Archives, 2011, 125-143.
55. Revisions of Second World War History in Contemporary Serbia, u: *Serbia and the Serbs in World War Two*, Sabrina P. Ramet and Ola Listhaug (eds.), Palgrave Macmillan, London 2011, 302-323.
56. „Kafane kao temelj civilnog društva u Srbiji krajem 19. i početkom 20. veka“, u: *Kafanologija*, ur. D. Đorđević, Beograd 2012, s. 27-43.
57. „Unfinished capital – unfinished state: how the modernization of Belgrade was prevented, 1890-1914“, u: *Nationalities Papers*, Rutledge, Milton Park, vol. 41, no.1, Januar 2013, s. 15-35.
58. „News from the Past. Survey of the Historical Awareness of Serbia's Citizens“, u: *School History and Textbooks: A comparative Analyses of History textbooks in Japan and Slovenia*, N. Shiba, A. Gabrič, K. Suzuki, Ž. Lazarević (ur), Ljubljana 2013, s. 233-247.
59. Kalup za istorijsko pamćenje: Balkanski ratovi u srpskim udžbenicima istorije (1920-2013), *Godišnjak za društvenu istoriju*, sv.3, 2012, Beograd 2013, s. 91-103.
60. Sećanje protiv istorije. Udžbenici istorije kao globalni problem, *Beogradski istorijski glasnik*, 4, 2013, s. 185-204.

61. Between Rivalry, Irrationality and Resistance: The Modernization of Belgrade, 1890-1914, u: *Races to modernity. Metropolitan Aspirations in Eastern Europe, 1890-1940*, ed. J.C. Behrends, M. Kohlrausch, Budapest, New York 2014, s.127-153
62. Историчар тоталне историје - Андреј Митровић и друштвена историја, у: *Годишњак за друштвену историју*, год. 20, св. 2, стр. 19-27.
63. „La memoire de la Premiere Guerre mondiale comme matrice de l'identite serbe“, u: *Les cahiers Irice, La fin de l'Autriche Hongerie*, no 13, 2015-1, 129-144.
64. „Југословенство пре Југославије. Југословенство у свакодневном животу Београђана 1890-1914“, *Годишњак за друштвену историју*, св. 3, 2013, Београд 2015, 9- 28
65. „The Balkan Wars in Serbian History Textbooks (1920–2013)“, Katrin Boeckh, Sabine Rutar (eds), *The Balkan Wars from Contemporary Perception to Historic Memory*, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2017, UK, 275-291.
66. „The crossed swords of memory: the image of communist Yugoslavia in the textbooks of its successor states“, in: *European Politics and Society, Taylor and Francis*, vol.18, 2017
- <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23745118.2016.1269440?needAccess=true>
67. Invisible victims of the Holocaust. A Role Play: Perpetrators and Victims in Serbian Memory of the Second World War, in: *Sudost Forschungen*, band 75, 2017, 2017, 153-164.
68. Yugoslav wars - A Snapshot of European past or Future?, *Journal of Modern European History*, vol.16, 2018-2, 153-158.
69. Victories vs. Defeats: The Unreliability of Memory, *Godišnjak za društvenu istoriju*, XXIV-3, s. 109-119.

70. „La Yougoslavie comme „l'autre-fantome ». L'image de la Yougoslavie dans l'enseignement de l'histoire des etats successeurs », *Revue d'Etudes comparatives Est-Ouest*, 2019/1, no. 5, 147-175.
71. „Američke studije na Filozofskom fakultetu u Beogradu“, u: *Sjedinjene američke države u društvenim i humanističkim naukama u Srbiji*, ur. V. Aleksić, R. Vučetić, Beograd 2019, s. 101-115.
72. „Imagining the Zadruga. Zadruga as political inspiration to the Left and the Right in Serbia 1870-1945“, u: *Cultures of Economy in South-Eastern Europe. Spotlight and Perspectives*, ur. J. Murasov, D. Beganovic, A. Lesic, Transcript Verlag, Bielefeld 2019, s. 57-79

Prikazi

1. Erich Hobsbaum, Doba revolucije, *Književna reč*, br.318, Beograd 1988.
2. Latinka Perović, Sabrani spisi Dimitrija Cenića, *Tokovi revolucije*, 1-2, 1989.
3. Andrej Mitrović, Ustaničke borbe u Srbiji 1916-1918, *Tokovi revolucije*, 1, 1989.
4. Milorad Ekmečić, Stvaranje Jugoslavije 1790-1918, *Tokovi revolucije*, 1, 1990.
5. Mira Bogdanović, Srpski radnički pokret 1903-1914, Naličje legende, *Tokovi*, 1991.
6. Guy Hermet, Culture et democratie, *Vojno-istorijski glasnik*, 3, 1994.
7. Jovan M. Jovanović, Južna Srbija; Tihomir Đorđević, Makedonija; Vladimir Ćorović, Borba za nezavisnost Balkana, *Borba*, 24. januar 1991.
8. Miloš Jevtić, Živa reč Milorada Ekmečića, *Borba*, 23. maj 1991.
9. Dušan T. Bataković, The Kosovo Chronicles, *Borba*, 20. avgust 1992.
10. Fernan Braudel, Spisi o istoriji, *Borba*, 17. septembar 1992.
11. Milan Subotić, Sricanje slobode, *Borba*, 4. mart 1993.
12. O. Popović-Obradović, Parlamentarizam u Srbiji 1903-1914, *Tokovi istorije*, 1-4, 1998.

Naučni skupovi

1. "Charles Loiseau i jugoslovensko pitanje", skup povodom 150 godina srpsko-francuskih diplomatskih odnosa, SANU, 8-9. decembar 1988.
2. "Srpska socijaldemokratska stranka prema pitanju ministerijalizma i parlamentarizma 1903-1919", naučni skup "Reforma ili revolucija kod srpskih i bugarskih socijaldemokratskih stranaka", Institut za istoriju radničkog pokreta, Beograd 10-12. decembar 1989.
3. "Istoriografija o stavu Srpske socijaldemokratske partije prema učešću Srbije u Prvom svetskom ratu", naučni skup "Istoriografija o Prvom svetskom ratu" u organizaciji Istorijskog instituta SANU, decembar 1990.
4. "Balkan, Wars and Textbooks", naučni skup "Wars in Textbooks of the Balkan Countries", Georg Eckert Institut für Internationale schulbuchforschung, Braunšvajg, Nemačka, 25-27. april 1996.

5. "Die konstruktion politisher Geshichte", naučni skup "Krieg, Genozid und Gedachtnis", Fritz Bauer Institut, Frankfurt, Nemačka, 15-19. maj 1996.
6. Comment penser l'histoire pour guerir de l'histoire?", naučni skup "Etats des lieux des sciences humaines a l'Universites dans l'Europe du Sud-Est", Univerzitet u Strazburu, Francuska, 7-10. novembar 1996.
7. "Social History – From New Paradigm to the Institution. The Case of Serbia", naučni skup "New Paradigms, New Institutions", ISH, Ljubljana, 26-28. februar 1997.
8. "Party Elites in Serbia, 1903-1914. Their Role, Style of Ruling, Way of Thinking", naučni skup "Eliten in Sudosteuropa: Rolle, Kontinuitaten, Bruche in Geschichte und Gegenwart, Tutzing, 6-8. oktobar 1997.
9. "The Image of the Others in Serbian History Text-books", Naučni skup "The image of the Other in the School Textbooks of the Balkan Countries", Solun, Faculty of Philosophy, 16-18. oktobar 1998.
10. "La minorite politique comme la paradigme de la minorite", Naucni skup "Les minorites en Europe de Sud-Est", Univerzitet u Strazburu, 12-13. decembar 1998.
11. "Construction of National Consciousness", Naucni skup "National Memorie in South-East Europe", Halki, Greece, 16-18. jun 1999.
12. "Nekoliko osobina modernizacije u Srbiji pocetkom 20. veka", Naucni skup "Dijalog istoricara", Pecuj, 19-20. novembar 1999.
13. "Civilno drustvo u Srbiji u 19. i pocetkom 20. veka", Naucni skup Balkan Brucken: Serbien, Berlin 26-27. novembar 1999.
14. "Hungarian legacy in South-Eastern Europe", Radionica, Budimpesta 7-9. decembar 1999.
15. "Politicka kultura i modernizacija u Srbiji pocetkom 20. veka", Naucni skup "Dijalog istoricara", Pecuj, 12-13. maj 2000.
16. "Albanians and their Neighbours", Radionica, Atina 15-16. jun 2000.
17. "Byzantine and Ottoman Legacy in South-East Europe", Radionica, Istanbul 22-23. septembar 2000.
18. "Konstrukcija nacionalnog pamcenja. Slucaj srpskih udzbenka istorije", Naucni skup "Dijalog istoricara", Pecuj, 12-13. oktobar 2000.
19. "Yugoslavia in the Broken Mirror", Radionica, Ljubljana 2-3. novembar 2000.

20. "Serbian Historiography in the 1990's", Annual Convention of the American Association for Advancement of Slavonic Studies, Toronto 2003.
21. "History Teaching and Politics in Serbia, 1993-2003", Annual Convention of the American Association for Advancement of Slavonic Studies, Washington 2006.
22. "Revisions of the Second World War and Serbian History Textbooks", Revisions of the Second World War in Serbia, Berlin, Germany, 27. oktobar 2007.
23. "Balkan History Workbooks: Consequences and Experiences", skup "How to Construct Regional Histories in the Balkans and East Asia: From Historiography to History Education, University of Tokyo, Tokyo, Japan, 16. novembar 2007.
24. "Can History Help Reconciliation?", skup "Regional Histories", University for Foreign Affairs, Osaka, Japan, 21. novembar 2007
25. "Misogyny as Modernisation. The Case of Belgrade Vaudvilles 1890-1914", European Social Science History Conference, University of Lisbon, 26. februar – 1. mart 2008.
26. "Value system in Serbian Historiography", Civic and Uncivic Values in Serbia, Oslo 30-31. maj 2008.
27. "Urbanisation of Belgrade at the end of 19th and Beginning of 20th Century", Stockholm-Beograd. Sustainable Development and the Role of Humanistic Sciences, SANU, Beograd, 1-2. oktobar 2008.
28. "Accelerator-Clutch-Brake. Processes of Modernization of Belgrade 1890-1914", Nation and Modernity. The East European Metropolis 1890-1940, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin, 23-24 oktobar 2008.
29. "Okupacija 1945". 1945 u srpskim udžbenicima istorije, Banja Luka, 12-13. decembar 2008.
30. "Knocking on the Heaven's Door (of Europe)", A les portes d'Europa, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, Barcelona, 19-20. februar 2009.
31. "Professions and the Dynamic of the Middle Class in Belgrade, 1890-1914", Professions and Property in Eastern Europe (19th and 20th century), Filozofski fakultet, Beograd, 19-20 jun 2009.
32. "Modern Instructions and Premodern Political Culture in Serbia 1890 – 1914", Konferencija Society and Politics in South-Eastern Europe during the 19th century, French Institute Athens, Krf, 2-3. oktobar 2009.
33. "Reinterpreting Contemporary History in Serbia", National Convention, American Association for the Advancement of Slavic Studies, Boston 12-15. Novembar 2009.

34. "Reading off different scripts: can "Western" and "Balkan" cognitive categories come to terms?", Konferencija "Beyond the Wall", Notre Europe, Palata Srbija, Beograd 14-15. decembar 2009.
35. "Belief vs. Knowledge: How and Why the Public in Serbia Forgot what it Learned About History at School", Association for the Study of Nationalities 2011 World Convention, Columbia University, New York, USA, 14-16 april 2011.
36. „Reshaping Identities. History Teaching in Contemporary Serbia“, (Re)Imaginer les Balkans: des sociétés européennes en mouvement, Science PO, Sorbonne IV, Pariz, 27. jun 2011.
37. „Reshaping Identities“, Remembrance Culture, Politics of Memory and Education in Europe, Institutes fur Donauraum und Mitteleuropa, Beč 18. oktobar 2011.
38. „Da li je perspektiva u multiperspektivnosti?“, Kako poučavati o izgrađivanju Europe u vrijeme integracije zemalja europskog jugoistoka? Stajališta europskih povjesničara, Filozofski fakultet, Zagreb, 24-25. novembar 2011.
39. „The Mould of War Remembrance. The Balkan Wars in Serbian History textbooks 1921-2011“, Istanbul, 11-13. oktobar 2012.
40. „Revizije Drugog svetskog rata u udzbenicima istorije“, skup Politička upotreba prošlosti: istorijski revizionizam na postjugoslovenskom prostoru, Novi Sad 1-2. decembar 2012
41. „Ideological preparation of Yugoslav Wars 1981-1991“, Contemporary Approaches to Cold War and Post-Cold War Balkans: Main Themes, Open Questions, Unresolved Debate, Beograd 7-8. decembar 2012
42. "WWI in Serbian National Memory", The First World War in Central European Memory. Transnational Perspectives, European Contexts, Beč, 20/22. mart 2014

Функције изван

Потпредседница «Комитета за образовање у области историје», Centre for Democracy and Reconciliation in South East Europe, Солун, Грчка, 1999-2008.
 Чланица Управног одбора Библиотеке града Београда 2008-2013
 Чланица Управног одбора Фонда за отворено друштво, од 2012

Чланство у стручним организацијама и редакцијама часописа

Члан редакције Годишњак за друштвену историју (1993-2008)

Члан редакције Токова историје (2005-20015)

Члан испитне комисије за стручни испит у Заводу за заштиту споменика републике Србије

Projekti

Dijalog povjesničara-istoričara, Beograd-Zagreb, Friedrich Naumann Stiftung, 1998-2005.

Religion, Gesellschaft und Politik. Kontroverse Deutungen und Annäherungen. Wissenschaftliche Arbeitsgruppe für weltkirchliche Aufgaben der Deutschen Bischofskonferenz, Berlin. Projekte 12. (koordinatorka za Srbiju), 2000-2004.

Joint History Project, Center for Democracy and Reconciliation in South Eastern Europe, Thessaloniki, Greece. 1999-2008.

Kultura sjećanja, 2006-2008. Friedrich Ebert Stiftung, сарадница на пројекту

Nation and Modernity. The East European Metropolis 1890-1940. Berlin 2008-2009.

In search of Transcultural Memory in Europe (ISTME), Action IS1203 COST, European Cooperation in Science and Technology, 2011-2015, (Management Committee member);

Joint History Project, European Commission, Center for Democracy and Reconciliation in South Eastern Europe, Thessaloniki, Greece, 2014-2015, consultant of the chief editor

Tradition and transformation, Institute for recent Serbian history, Serbian Ministry of Education and Science, 2010-2017.

Zadruga as a political ideal, Sorbonne, Paris, France, 2015-2017

Oblasti istraživanja

Istorija političkih ideja u Srbiji

Procesi modernizacije

Urbanizacija Srbije

Istorija svakodnevnog života

Analiza udžbenka istorije

Strani jezici

Francuski

Engleski

Italijanski

Додатно предавачко искуство изван Филозофског факултета:

AAOM

1999/2000. Studije kulture i roda, kurs Telo (na) vlasti: nacionalizam, nasilje i patrijarhat (sa Žaranom Papić i Dubravkom Stojanović) koordinatorka kursa

2000/2001. Studije kulture i roda, kurs Konstrukcija prošlosti (sa Dubravkom Stojanović) koordinatorka kursa

Centar za ženske studije

1999/2000. Patrijarhalnost, tradicionalizam, nacionalizam (sa Dubravkom Stojanović) koordinatorka kursa

2000/2001. Tradicionalni obrasci mišljenja u Srbiji (sa Dubravkom Stojanović) koordinatorka kursa

2001/2002. Mit, stereotipi, tradicija, istorija (sa Dubravkom Stojanović) koordinatorka kursa

Историјски митови на Балкану, Predavanja u Centru za mirovne studije 2000-2005.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Адреса: Студентски трг 1, 11000 Београд, Република Србија
Тел.: 011 3207400; Факс: 011 2638818; E-mail: officebu@rect.bg.ac.rs

СЕНАТ УНИВЕРЗИТЕТА
У БЕОГРАДУ

Београд, 13.04.2016. године
06-01 Број: 61202-1263/3-16
МЦ

На основу чл. 65. ст. 2. Закона о високом образовању ("Службени гласник РС", број 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10 и 93/12), чл. 42. ст. 1. тач. 23. и чл. 43. ст. 4. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 186/15-пречишћени текст и 189/16), чл. 25. ст. 1. и ст. 2. тач. 1. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 142/08, 150/09 и 160/11) и Критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", број 183/15-пречишћени текст), а на предлог Изборног већа Филозофског факултета, број: 396/1-IV/3 од 25.02.2016. године, и мишљења Већа научних области друштвено-хуманистичких наука, број: 61202-1263/2-16 од 15.03.2016. године, Сенат Универзитета, на седници одржаној 13.04.2016. године, донео је

ОДЛУКУ

БИРА СЕ др Дубравка Стојановић у звање редовног професора на Универзитету у Београду-Филозофски факултет, за ужу научну област Општа савремена историја.

О б р а з л о ж е њ е

Филозофски факултет је дана 23.12.2015. године у листу „Послови“ објавио конкурс за избор у звање редовног професора, за ужу научну област Општа савремена историја, због потреба Факултета.

Извештај Комисије за припрему извештаја о пријављеним кандидатима стављен је на увид јавности дана 03.02.2016. године прско огласне табле Факултета.

На основу предлога Комисије за припрему извештаја о пријављеним кандидатима, Изборно веће Филозофског факултета, на седници одржаној дана 25.02.2016. године, донело је одлуку о утврђивању предлога да се кандидат др Дубравка Стојановић изабере у звање редовног професора.

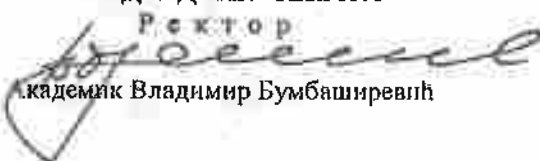
Филозофски факултет је дана 01.03.2016. године доставио Универзитету комплетан захтев за избор у звање на прописаним обрасцима.

Универзитет је комплетну документацију коју је доставио Факултет ставио на веб страницу Универзитета дана 08.03.2016. године.

Веће научних области друштвено-хуманистичких наука, на седници одржаној дана 15.03.2016. године дало је мишљење да се др Дубравка Стојановић може изабрати у звање редовног професора.

Сенат Универзитета, на седници одржаној дана 13.04.2016. године разматрао је захтев Филозофског факултета и утврдио да кандидат испуњава услове прописане чл. 64. и 65. Закона о високом образовању, чланом 125. Статута Универзитета у Београду, као и услове прописане Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, па је донета одлука као у изреци.

ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА

Ректор

академик Владимир Бумбаширевић

Доставити:

- Факултету (2)
- архиви Универзитета
- сектору 06

Doc. Dr Adnan Prekić – istoričar

Profesor na katedri za istoriju, Filozofskog fakulteta – Univerziteta Crne Gore.

Na Univerzitetu Crne Gore završio je studije Istorije i Geografije, magistrirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu, a doktorirao na Univerzitetu Crne Gore. Iz oblasti savremene istorije obavio je više studijskih i stručnih usavršavanja na univerzitetima u Njemačkoj i Nizozemskoj. Osnovni predmet naučnog interesovanja je savremena istorija Crne Gore, a istraživački, bavio se i odnosom države i vjerskih zajednica, političkim idejama socijalističke vlasti i kulturnim naslijeđem Crne Gore. Od 2009. godine zaposlen na katedri za istoriju Filozofskog fakulteta - Univerziteta Crne Gore. Živi i radi u Podgorici.

MONOGRAFIJE

- Adnan Prekić, *Crvena ideja Crne Gore*, Matica crnogorska, Podgorica, 2020.
- Adnan Prekić, *Kulturno naslijeđe Crne Gore*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2020.
- Adnan Prekić, *Islamska vjerska zajednica u Crnoj Gori 1918-1941*, istorijska istraživanja i zbirka dokumenata, Podgorica, 2011.

UDŽBENICI I ZBORNICI

- Adnan Prekić, "Contemporary perception of Montenegrin-Russian relations in the context of Euro-Atlantic integration: From allied to enemy states", *We, the People of the United Europe: Reflections on the European State of Mind*, Editoriale Scientifica, Napoli, 2022, 271-282.
- Adnan Prekić, Husnija Kamberović, Milivoj Bešlin, Aleksandar R. Miletić, "Odnosi jugoslovenskih republika i pokrajina", *Jugoslavija: poglavlje 1980-1991-zbornik radova*, Helsinški odbor za ljudska prava, Beograd, 2021, 324-391.
- Adnan Prekić, "Mirovna konferencija u Hagu 1991. godine –crnogorska perspektiva", *Ideje o transformaciji Jugoslavije 1990-ih godina – zbornik radova*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2021, str. 141-171.
- Adnan Prekić, "Vjerske zajednice u Crnoj Gori u drugoj polovini 80-ih", zbornik radova sa naučne konferencije: Crna Gora tri decenije od rušenja Berlinskog zida-od AB revolucije do NATO-a, Centar za Geopolitiku, Matica crnogorska, Podgorica, 2020.
- Pred izazovima revizionističkih historiografija-regionalni kontekst, zbornik radova, urednik Adnan Prekić, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo, 2020.
- Adnan Prekić, "Crnogorska istoriografija i nacionalizam", zbornik radova *Ogledi o historiografiji i nacionalizmu u Jugoistočnoj Evropi*, Udruženje za modernu historiju, Sarajevo 2019.
- Adnan Prekić, "Socijalistički moral u Crnoj Gori nakon 1945", *PLAMENE ZORE – 100 godina Komunističke partije Jugoslavije-zbornik radova*, Narodni muzej Crne Gore, Cetinje, 2019.
- Adnan Prekić, "Istorijski narativ i simbolika Grahovca u funkciji oblikovanja političkih ideja u Crnoj Gori", zbornik radova sa naučnog skupa: *Bitka na Grahovcu i crnogorsko pitanje-zbornik radova povodom 160 godina od obilježavanja bitke na Grahovcu*, Nikšić, 2019.
- Adnan Prekić, "Vakuf Husen-paše Boljanjića u funkciji urbanog razvoja Pljevalja", *Husein-paša Boljanić i njegove zadužbine-zbornik radova*, Pljevlja, 2019.
- Prekić A. (2018) Cultural-Historic Heritage of the Lake Skadar Basin. In: . The Handbook of Environmental Chemistry. Springer, Berlin, Heidelberg. DOI https://doi.org/10.1007/698_2018_304
- Dragutin Papović, Adnan Prekić, Milan Šćekić, *Udžbenik za III razred gimnazije*, Podgorica, Zavod za školstvo, 2016.
- *Istorijski leksikon Crne Gore*, knjiga 1, 2, 3, 4, i 5, koautor, Podgorica, Daily press, 2006.

NAUČNI RADOVI

- Adnan Prekić, "AVNOJ 1943. i stvaranje nove Jugoslavije – Crnogorska perspektiva", *Historia Moderna Bosnia & Herzegovina*, Vol. 4 No. 4 (2023).
- Adnan Prekić, "The Montenegrin rebellion against the Italian occupation in 1941.", *Revista de Istorie Militară*, nr. 5-6, 2023.
- Adnan Prekić, Milena Mrdak Mićović, "The 1948 Soviet-Yugoslav Conflict in the Public Discourse of Montenegro", *Transylvanian Review* • Vol. XXXI, No. 3 (Autumn 2022), p.p. 100-116.
- Adnan Prekić, "Političke ideje socijalističke Crne Gore i njihova savremena reinterpetacija", *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 6. 2022. Issues 1, 2022.
- Adnan Prekić, "Film i socijalistička ideologija, iskustva Crne Gore", *Hrvatski filmski ljetopis*, br. 105/2021.
- Adnan Prekić, "Crveni Njegoš-novo, ideološko čitanje crnogorskog mitropolita u prvim godinama komunističke vlasti", *Časopis za suvremenu povijest*, Vol. 51 No. 3, 2019.
- Adnan Prekić, "Kampanja skidanja zara i feredže na sjeveru Crne Gore tokom 1947. godine", *Glasnik Bihora*, br. 3, 2018.
- Adnan Prekić, "Agitprop i izborne kampanje u Crnoj Gori 1945-1947", *Arhivski zapisi*, br. 1-2, 2017.
- Adnan Prekić, "Perception of the montenegrin student population on NATO membership", *Montenegrin journal for social sciences*, Vol.1 Issues 1, 2017, 22-40.
- Adnan Prekić, "Položaj žene u prvim godinama komunističke vlasti u Crnoj Gori", *Matica*, 67, zima 2016.397-420.
- Adnan Prekić, "The Religious Community and the Communist Regime in the case of Montenegro 1945-1955", *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, Vol 15, No 44, Summer 2016.
- Adnan Prekić, "Komunizam i obrazovanje, iskustva Crne Gore 1945- 1955", *Acta Histriae*, 24, 2016, 3. DOI 10.19233/AH.2016.21
- Adnan Prekić, "Politika bratstva i jedinstva u Crnoj Gori 1945-1955", *Istorijski zapisi*, 3-4/2015.
- Adnan Prekić, "Tradicije NOB-a u crnogorskom društvu 1945-1955", *Matica*, br. 64, zima 2015, 279-312.
- Adnan Prekić, "Naučno-metodološki okvir proučavanja kulturne prošlosti Pljevalja između dva svjetska rata", *Glasnik zavičajnog muzeja*, knjiga br.8-9, Pljevlja, 2013, 275-285.
- Adnan Prekić, "Politika Crne Gore u pljevaljskom kraju 1912/13 godine u izvještajima ministarstava Kraljevine Crne Gore", *Glasnik zavičajnog muzeja*, knjiga br.7, Pljevlja, 2010, 73-85.
- Adnan Prekić, "Groblja i džamije u izvještajima Ulema-medžlisa u Skoplju", *Almanah*, 29-30, Podgorica, 2004, 323-329.
- Adnan Prekić, "Islamska zajednica u Pljevljima (II dio)", *Almanah*, 27-28, Podgorica, 2004, 159-201.
- Adnan Prekić, "Islamska zajednica u Pljevljima (I dio)", *Almanah*, 25-26, Podgorica, 2004, 171-197.

PRIKAZI

- Adnan Prekić, "Preispitivanje tradicionalnih istorijskih narativa" - prikaz knjige: Hannes Grandits, Kraj osmanske vladavine u Bosni – suprotstavljena djelovanja i imperijalna prisvajanja, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 7. 2023. Issues 1.
- Adnan Prekić, "Đilas i Crna Gora –posljednja epizoda" - prikaz knjige: Raspad i rat – dnevnik Milovana Đilasa 1989-1995, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 6. 2022. Issues 2.
- Adnan Prekić, "Diplomatski otisak" . prikaz knjige: Branko Lukovac, Sjećanja jednog diplomate, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 6. 2022. Issues 2.
- Adnan Prekić, "Nova država na starom korijenu" - prikaz knjige: Živko Andrijašević, Istorija crnogorske državnosti, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 6. 2022. Issues 2.
- Adnan Prekić, "Vodič za razumijevanje zločine" – prikaz knjige Max Bergholz, Nasilje kao generativna sila, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 3. 2019. Issues 2.
- Adnan Prekić, "Anatomija jednog sudskog procesa" – prikaz knjige Nevenka Tromp, Smrt u Hagu, *Montenegrin journal for social sciences*, Volume 3. 2019. Issues 2.
- Adnan Prekić, "Živko Andrijašević, prikaz knjige: Crnogorska ideologija 1860-1918", *Istorijski časopis*, br. 67, 2018.
- Adnan Prekić, Osvrt na knjigu "Svadbarski običaji u Crnoj Gori" - Vasiliya Muja Spasojevića, *Časopis KOD*, br. 14, 2018.

MEĐUNARODNE KONFERENCIJE

- 20 Months After the Russian Invasion in Ukraine. What Has Been Done, What Needs to Be Done. Where Is the End?; The Romanian Centre for Russian Studies (University of Bucharest), The Fridtjof Nansen Institute (Oslo), The Institute for the Danube Region and Central Europe (Vienna), 9-11 November 2023, Bucharest, Romania.
- Društvo i država nakon nezavisnosti-Međunarodna naučna konferencija, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 27. februar 2023.
- Mapping challenges of EU Enlargement to the Western Balkans – From memories to current conflicts, University of Udine, Udine – Italy, 28. 29. June 2022.
- 8th European History Forum: 30 years after 1989: Freedom from what? Freedom to do what?, Berlin, may 2019.
- Active citizenship and democracy in the Western Balkans, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, izlaganje: *Political ideas of socialism in Montenegrin public discourse*, Beograd, maj 2018.
- The Balkans in the European integration, University St. Kliment Ohridski, izlaganje: *"The importance of Montenegrin membership in NATO in the context of regional stability"*, Sofia, maj 2018.

- JRC-SAS-INGSA Evidence and Policy, European Commission, Senec-Slovakia, september 2017.
- **Things to remember: Materiality, Memory and Identity**, Summer School-Radboud University, Nijmegen, izlaganje: *"Political Ideas and Ideology in Montenegro 1945-1955"*, 12. avgust 2017, Nijmegen, Netherlands.
- Naučna konferencija: Dalla guerra alla pace nell'Adriatico: 1914-2016, Od rata do mira na Jadranu: 1914-2016. izlaganje: *"Tršćanska kriza 1947/1954-pogled iz Crne Gore"*, Kotor, 28. septembar 2016.
- Contemporary approaches to Cold War and Post-Cold War Balkans: main themes, open questions, unresolved debates, Belgrade, 2012.

DOMAĆE KONFERENCIJE

- Post-socijalistički identitet Crne Gore, međunarodna konferencija/Podgorica, 29. – 31. oktobar 2021. godine.
- Crna Gora tri decenije nakon rušenja Berlinskog zida-od AB revolucije do NATO-a, Filozofski fakultet Nikšić, 6. novembar 2019. godine.
- Debata: Digitalne tehnologije i humanističke nauke, Filozofski fakultet Nikšić, 16. oktobar 2019.
- Naučna konferencija: Husein-paša Boljanić i njegove zadužbine-450 godina od izgradnje Husein-pašine džamije, Pljevlja, 8. i 9. jun 2019.
- Naučna konferencija: Crnogorska 1918. - Percepcija i savremena reinterpretacija, Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet - Nikšić, 19. novembar 2018.
- Naučna konferencija: Azerbejdžan i Crna Gora nakon završetka Prvog svjetskog rata, Univerzitet Donja Gorica, izlaganje: *"Crnogorska 1918. - iznevjerena očekivanja"*, Podgorica, maj 2018.
- Okrugli sto: Bitka na Grahovcu i crnogorsko pitanje, izlaganje: *"Istorijski narativ i simbolika Grahovca u funkciji oblikovanja političkih ideja u Crnoj Gori"*, UBNOR, Nikšić, 13. maj 2018.
- "Profesor Dr Branislav Bato Kovačević", Ciklus okruglih stolova posvećenih bivšim profesorima katedre za istoriju Filozofskog fakulteta u Nikšiću, izlaganje: *"Naučno-metodološki pristup Branislava Kovačevića u istraživanju političkih ideja Komunističke partije u Crnoj Gori"*, Nikšić, 11. april 2018.
- Naučna konferencija: Šta je antifašizam u Crnoj Gori danas, Skupština Crne Gore, izlaganje: *Crna Gora simbol antifašizma*, Podgorica, 9. Maj 2017.
- Naučna konferencija: Knez Vladimir u savremenoj nauci i kulturi Crne Gore, izlaganje: *"Kult kneza Vladimira Dukljanskog kao simbol crnogorske multikulturalnosti"*, Cetinje, 4. jun 2016.
- Naučna konferencija: Naučno djelo Zvezdana Folića-ciklus posvećen bivšim profesorima katedre za istoriju Filozofskog fakulteta u Nikšiću, izlaganje: *"Vjerske zajednice i socijalistička vlast u djelu Zvezdana Folića"*, Filozofski fakultet – Nikšić, 19. maj 2015.
- Naučno djelo akademika Miomira Dašića - 85 godina života i 60 godina naučnog rada-ciklus posvećen bivšim profesorima katedre za istoriju Filozofskog fakulteta u Nikšiću, izlaganje: *"Naučno djelo akademika Miomira Dašića u časopisu Istorijski zapisi"*, Nikšić, 17. april 2015.

- Naučni skup: Knjaz Danilo državnik i reformator, izlaganje: "Knjaz Danilo u crnogorskoj istoriografiji", Danilovgrad, september, 2010.
- Naučni skup: "Pljevlja u očima putopisaca, pisaca i istraživača", Zavičajni muzej Pljevlja, jun 2008.
- Naučni skup: "Putevi, trgovina, saobraćajno-kulturni pravci pljevaljskog kraja", Zavičajni muzej Pljevlja, jun 2007.

NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI PROJEKTI

- *Etudes multidisciplinaires sur les intégrations et les migrations à travers le dialogue interculturel*, ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH, Univerzitet Crne Gore-Filološki fakultet, January 2022-December 2024.
- *Postsocijalističko naslijeđe Crne Gore*, koordinator naučno-istraživačkog projekta, Filozofski fakultet/Ministarstvo nauke, 2020-2021.
- QinR (Quality in Research). TEMPUS, Joint Projects; Duration: 2011-2014 (36 months).
- COST Action - New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent

MENTORSKI RAD NA DIPLOMSKIM, MASTER, MAGISTARSKIM I DOKTORSKIM STUDIJAMA

- Master i Magistarski radovi:

Vukadin Nišavić, Studentski protesti 1968. godine – crnogorska perspektiva – magistarski rad

Radovan Mihailović, Izgradnja pruge Titograd-Nikšić na stranicama Pobjede – master rad

Miodrag Ćetković, Kulturno naslijeđe Nikšića – master rad

- Diplomski radovi:

Đorđije Bojanić, Društvena misao Rusije u drugoj polovini 19. vijeka; oktobar 2023.

Univerzitet Crne Gore
adresa / address: Cetinjski br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: (0382) 20 414 755
fax: (0382) 20 414 210
mail: rektorat@ucg.ac.me
web: www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Dok. / Ref. 03 - 673
Datum / Date 10.03.2021

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19, 72/19 i 74/20) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 10.03.2021. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Adnan Prekić bira se u akademsko zvanje docent Univerziteta Crne Gore za oblasti **Nacionalna istorija i Opšta istorija**, na Filozofskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na period od pet godina.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof. dr **Vladimir Božović**, vršilac funkcije rektora

Odlukom Senata Univerziteta Crne Gore br. 03-2113/3 donetoj na sednici održanoj 23. 4. 2024. godine, na predlog Veća Filozofskog fakulteta, imenovani smo za pisanje Izveštaja o doktorske disertacije kandidata mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“

Na osnovu Pravila doktorskih studija Univerziteta Crne Gore, komisija je proučila sadržaj i zaključke disertacije o čemu podnosi:

IZVEŠTAJ

O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

I OPŠTEKARAKTERISTIKE

1. Podaci o kandidatu

Milan Šćekić rođen je u Baru 14. septembra 1979. godine. U Baru je završio osnovnu i srednju školu (gimnaziju). Filozofski fakultet u Kosovskoj Mitrovici upisao je 2001. godine, gde je diplomirao na Odseku za istoriju.

Na Fakultetu Pravnih nauka (Univerzitet Donja Gorica) upisuje postdiplomske studije na Odseku Međunarodni odnosi. Magistrirao je 2012. godine na temi: „Crnogorska diplomatija u balkanskim ratovima“ (mentor Đorđe Borožan).

Na Filozofskom fakultetu u Nikšiću upisao je doktorske studije. Na doktorskim studijama bavi se položajem albanske nacionalne zajednice u prvoj deceniji socijalističke vlasti u Crnoj Gori. Pod mentorstvom prof. dr. Dubravke Stojanović izradio je tezu: „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“.

Od 2018. do novembra 2024. godine radio kao saradnik u nastavi na Studijskom programu za istoriju Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

Autor je knjiga: „Iza linija fronta: Crna Gora 1914-1916“ (2017), „Izmišljanje prošlosti: osvrt na istoriju Crne Gore 20 vijeka“ (2024). Koautor je monografija: „Sto ličnosti Crne Gore“ (2018), „Sto događaja iz istorije Crne Gore“ (2018), „Crnogorski vladari“ (2018), „Bar ukratko“ (2018), „Leksikona diplomatije Crne Gore“, Leksikona crnogorskih dinastija“, kao i udžbenika za III i IV razred gimnazije. Priredio je Zbornik dokumenata „Crna Gora u Prvom svjetskom ratu (1914-1916)“ (2021). Objavio je preko 35 istraživačkih radova u domaćim i međunarodnim naučnim časopisima.

2. Elemenatarni podaci o doktorskoj disertaciji

Na osnovu Odluke Veća Filozofskog fakulteta i Senata Univerziteta Crne Gore od 27. novembra 2024. godine, doktorska disertacija „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ zbog prigovora javnosti je vraćena na dopunu. Kandidat je usvojio sve sugestije koje je uputila zainteresovana javnost, kao i član komisije dr DMITAR TASIĆ, značajno dopunivši doktorsku disertaciju novim arhivskim izvorima i relevantnom literaturom, čime je umnogome unapredio doktorsku disertaciju. Rukopis doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ kandidata mr Milana ŠĆEKIĆA, ima 554 strane. Disertacija je napisana na crnogorskom jeziku (Times New Roman, font 12, 1.5).

Na početku su dati podaci o kandidatu, mentoru i članovima komisije, rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, pregled sadržaja disertacije, a potom slede: predgovor, uvod, četiri poglavlja, zaključno razmatranje, spisak izvora i literature, biografija kandidata i prilozi (izjava o autorstvu, izjava o istovetnosti štampane i elektronske verzije doktorskog rada; izjava o korišćenju)

U izradi disertacije kandidat je koristio brojne, veoma obimne i raznovrsne arhivske fondove domaće i inostrane provenijencije, pohranjene u Državnom arhivu Crne Gore na Cetinju, Arhivu Jugoslavije u Beogradu, Vojnoistorijskom institutu Jugoslovenske narodne armije u Beogradu, Arhivsko-bibliotečkog fonda Istorijskog instituta Crne Gore u Podgorici, Arhivskom odseku za istoriju radničkog pokreta Državnog arhiva Crne Gore u Podgorici, te Arhivskim odsecima Državnog arhiva Crne Gore u Baru, Ulcinju i Podgorici. Disertacija sadrži 1345 napomena o korišćenim izvorima, štampi i relevantnoj literaturi, što ukazuje da je kandidat

sproveo veoma opsežan istraživački proces, koji se dominantno temelji prvorazrednim istorijskim izvorima.

II METODOLOGIJA I STRUKTURA RADA

1. Teorijsko-hipotetički okvir

Doktorska disertacija „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ ima za cilj da objasni odnos vlasti prema Albancima u Crnoj Gori u prvoj deceniji nakon Drugog svetskog rata. U sklopu ovako definisane teme, elementarni istraživački zadatak bio je da objasni položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1945-1955. godine. S tim u vezi neophodno je bilo definisati nacionalnu politiku koju je prema Albancima vodila Komunistička partija Jugoslavije (Savez komunista Jugoslavije), a koja je imala za cilj da emancipuje, identitetski oblikuje, osavremeni i učini albansku nacionalnu zajednicu vidljivom u javnom, političkom i društvenom životu.

Glavna hipoteza proizilazi iz predmeta i naučnih ciljeva koji se odnose na položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, njenu modernizaciju i identitetsko oblikovanje u periodu od 1945-1955. godine. Shodno tome, vodeća hipoteza glasi:

H1. Uprkos kompleksnom istorijskom nasleđu i društvenom kontekstu, planskim i kontinuiranim aktivnostima, socijalistička vlast u prvoj deceniji nakon rata uspela je da značajno unapredi položaj Albanaca u Crnoj Gori, osavremenjavanjem načina života i stvaranjem novog identiteta. Iz vodeće hipoteze proizilazi nekoliko izdvojenih hipoteza:

H2. Politika i ideologija Komunističke partije (Saveza komunista) koja se zasnivala na barstvu i jedinstvu jugoslovenskih naroda i narodnosti, ukazuje da je ona bila planski osmišljena sa ciljem da obezbedi, između ostalih, masovnu podršku albanskog stanovništva.

H3. Konstantan rast zastupljenosti Albanaca u članstvu Komunističke partije Jugoslavije, solidna partijska disciplina, korektan odnos prema partijskim zadacima i obavezama, potvrda su da je Partija predano radila na integraciji Albanaca u politički život i izgradnju savremenog političkog identiteta.

H4. Dobri rezultati u realizaciji planskih zadataka u albanskim krajevima, posebno u sektoru poljoprivrede, potvrda su da je albanska populacija i Crnoj Gori dala značajan doprinos njenom ekonomskom razvoju u posleratnom periodu.

H5. Činjenica da se posle rata stalno uvećavao broj prosvjetnih institucija u albanskim krajevima i udio pismene populacije među Albancima, nedvosmisleno govori da je vlast predano radila na njihovoj emancipaciji, kulturnom preobražaju i identitetskom preoblikovanju.

H6. U poslijeratnom periodu u albanskim krajevima otvorene su brojne institucije kulture i postignuti zapaženi rezultati na edukaciji i prosvjećivanju albanske populacije, što je jasna potvrda da je tokom prve decenije socijalističke uprave u Crnoj Gori vlast značajno doprinela profilisanju kulturnog identiteta i prosvjećivanju albanskog stanovništva.

2. Primijenjene metode

Imajući u vidu da doktorska disertacija „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ predstavlja pionirski poduhvat, evidentno je bilo da ona neće ispuniti naučni zadatak ako se bude orijentisala isključivo na opis i analizu položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1945-1955. godine. Zato je nužno bilo pozitivistički pristup kombinovati sa hermeneutičkim naučnim metodom, koji je umnogome pomagao da se razumije sadržaj i pravac nacionalne politike koju je Komunistička partija vodila prema albanskom nacionalnoj zajednici. Veliku važnost za razumijevanje ove problematike ima uvodno poglavlje, koja tretira položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1878. do 1945. godine. Imajući u vidu da izučavanje položaja nacionalnih manjina zahtijeva složen istraživački pristup, kao i da se ne može objasniti samo pukom kritikom i interpretacijom istorijskih izvora, za razumijevanje ove problematike od posebne važnosti je bilo da se otkriju kako je vlast percipirala Albance, ali i kako su Albanci odnosili i doživljavali nastojanje vlasti da ih emancipuju, sekularizuju i integrišu u društvene tokove.

3. Struktura disertacije

Strukturu doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ čine: Predgovor, Uvod, četiri poglavlja: I. Politički identitet, II. Ekonomski položaj Albanaca; III. Obrazovanje i emancipacija albanske populacije; IV. Kulturna politika; Zaključak, popis izvora i literature i biografija autora.

U predgovoru kandidat ističe da problematika koja se bavi odnosom države prema albanskoj nacionalnoj zajednici za vrijeme socijalističke vlasti u Crnoj Gori, do sada nije bila predmet istoriografske obrade. Glavne razloge nezainteresovanosti stručne javnosti prema izučavanju položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori kroz istoriju, pored odsustva interesovanja, kako ističe kandidat, treba tražiti u privrženosti crnogorskih istoričara da izučavaju događaje vojno-političke, ekonomske, diplomatske, kulturne i prosvjetne prirode. Kao posledica takve istraživačke orijentacije u crnogorskoj istoriografiji nepostojen naučni radovi čiji predmet istoriografske obrade tretira položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, kako za period nezavisne crnogorske države od 1878. do 1918. godine, tako ni za period međuratne jugoslovenske države i socijalističke Jugoslavije. Zanimljivo, da ni u republikama sa prostora bivše Jugoslavije nema studijskih istoriografskih istraživanja o položaju albanske nacionalne zajednice u periodu socijalističke uprave. U predgovoru kandidat daje kratak osvrt kakav je bio položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke uprave, a zatim objašnjava istraživački zadatak i predstavlja strukturu doktorske disertacije.

U uvodnom poglavlju („Položaj Albanaca u Knjaževini/Kraljevini Crnoj Gori i Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca/Jugoslaviji (1878-1945“) kandidat je detaljno objasnio kakav je bio položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1878. do 1945. godine. S obzirom da su u ovom periodu postojale nezavisna crnogorska i međuratna jugoslovenska država, radi boljeg razumevanja problematike, kandidat je u uvodnom delu analizirao odnos crnogorskih i međuratnih jugoslovenskih vlasti prema Albancima u Crnoj Gori. Kandidat ističe da je u nezavisnoj crnogorskoj državi vlast prema Albancima vodila uglavnom tolerantnu politiku, što je bila posledica dugogodišnje spoznaje da će se teritorijalno proširiti na te krajeve, kao i težnje da se nepravoslavno stanovništvo vremenom integriše u crnogorski državni, društveni i politički život Crne Gore. Kandidat ističe da je posledica tolerantnog odnosa prema albanskom stanovništvu imala i negativne strane, jer je udovoljavajući albanskom stanovništvu da živi na marginama društvenih procesa, načinom života koji je nedoljivo podsjećao na minule vijekove,

udio nepismene populacije bio gotovo apsolutan, a zastupljenost Albanaca u društvenom, političkom i javnom životu neznatna. U međuratnoj jugoslovenskoj državi položaj Albanaca se umnogome pogoršao. Iako je vlast u albanskim krajevima Crne Gore u međuratnom periodu otvorila izjestan broj škola, u kojima se nastava izvodila na srpskom jeziku, čime je neznatno uvećala zastupljenost pismene populacije u društvu, činjenica da osnovne škole samo rijetki pojedinci odlučivali da nastave obrazovanje, kao i da su zahvaljujući takvoj politici Albanci u Crnoj Gori praktično bili narod bez nacionalne inteligencije, ukazivala je da je odnos međuratnih jugoslovenskih režima prema Albancima bio prilično nemaran, te da je vlast albansku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori sistemski diskriminirala i dehumanizovala.

U prvom poglavlju („Politički identitet“), kandidat analizira učešće albanske nacionalne zajednice u političkom životu Crne Gore nakon Drugog svjetskog rata. Strukturu prvog poglavlja čine tri tematske celine: „Partija i Albanci“, „Albanci i Rezolucija IB-a“ i „Komunistička vlast i Rimokatolička crkva u borbi za uticaj nad albanskom nacionalnom zajednicom u Crnoj Gori“. Imajući u vidu da je politički i život socijalističke Jugoslavije obeležila apsolutna dominacija Komunističke partije (Savez komunista), kandidat se u prvoj tematskoj cjelini („Partija i Albanci“) bavi uticajem Komunističke partije (Saveza komunista) među Albancima, stvaranjem partijskih organizacija u albanskim krajevima Crne Gore, njihovim radom, analizom socijalne strukture partijskog članstva, odnosom albanskog stanovništva u Crnoj Gori prema Komunističkoj partiji (Savez komunista), partijskim zadacima, partijskoj disciplini, problemu omasovljenja partijskog članstva u albanskim krajevima i ističe da su „vrijednosti savremenog društva teško dopirale do svijesti velikog broja Albanaca, koji su bili zarobljeni u vrtlogu tradicionalnih običaja“.

U drugoj tematskoj celini („Albanci i Rezolucija IB-a“) kandidat se bavi odnosom Albanaca u Crnoj Gori prema jugoslovenskom rukovodstvu od koncepcijskog sukoba između Sovjetskog Saveza i Jugoslavije 1948. godine, do normalizacije odnosa između dvije države 1955. godine, dok se u trećoj tematskoj cjelini („Komunistička vlast i Rimokatolička crkva u borbi za uticaj nad albanskom nacionalnom zajednicom u Crnoj Gori“), bavi sukobom između komunističke vlasti u Crnoj Gori i Rimokatoličke crkve za prestiž među Albancima rimokatoličke veroispovjesti. Iako je nakon rata rigoroznim merama prema verskim zajednicama vlast značajno oslabila materijalnu osnovu verskih zajednica, Rimokatolička crkva, koju Komunistička partija (Savez komunista) od svih verskih zajednica smatrala najvećim neprijateljem, prvih deset godina uspjela je ipak da očuva prestiž među Albancima rimokatoličke veroispovjesti. Istina, ne u meri kao što je to ranije bio slučaj.

U drugom poglavlju („Ekonomske položaj Albanaca“) kandidat analizira doprinos albanske nacionalne zajednice posleratnom ekonomskom razvoju Crne Gore. Strukturu ovog poglavlja čini osam tematskih cjelina: „Ekonomske prilike u Crnoj Gori u prvim poslijeratnim godinama“, „Ratarstvo“, „Voćarstvo“, „Zadrugarstvo“, „Stočarstvo“, „Pčelarstvo“, „Ribarstvo“ i „Zanatstvo i trgovina“. Imajući u vidu da je albansko stanovništvo dominantno živjelo na seoskom terenu i da se pretežno bavilo poljoprivrednom i stočarstvom, kandidat u ovom poglavlju detaljno obrazlaže doprinos albanske populacije ekonomskom i privrednom razvoju Crne Gore, i ističe da su Albanci u prvih deset godina dali značajan doprinos u razvoju poljoprivrede. Posebno uproizvodnji industrijskog bilja (duvan, pamuk), stočarstvu, voćarstvu, ribarstvu...

U trećem poglavlju („Obrazovanje i emancipacija albanske populacije“) kandidat se bavi prosvetnom politikom koju je socijalistička vlast vodila prema albanskoj nacionalnoj zajednici. Strukturu ovog poglavlja čine četiri tematske cjeline: „Otvaranje škola u krajevima nastanjenim Albancima i njihov rad“, „Otpor Albanaca prema obrazovanju“, „Analfabetski tečajevi“ i „Obrazovanje albanskih učitelja – stvaranje albanske intelektualne elite“. U prvoj tematskoj celini („Otvaranje škola u krajevima nastanjenim Albancima i njihov rad“) kandidat ističe da je otvaranje prosvetnih ustanova sa nastavom na albanskom jeziku nakon oslobođenja umogome otežavao deficit kvalifikovanog nastavnog kadra, negativna percepcija i otpor nemalog broja Albanaca prema obrazovanju mladih naraštaja, kao i nedostatak nastavnih sredstava, školskog inventara, nezavidna ekonomska situacija...Poseban problem u radu škola sa nastavom na albanskom jeziku bio je nedostatak nastavnog kadra, zbog čega u prvim poratnim godinama jedan broj prosvetnih institucija nije imao kontinuitet u radu. No, uprkos problemima kadrovske prirode, kao i otpora dela albanskog stanovništva prema obrazovanju, za deset godina socijalističke vladavine vlast je u svim krajevima Crne Gore nastanjenim Albancima otvorila veliki broj škola sa nastavom na albanskom jeziku, omogućivši Albancima da se obrazuju na maternjem jeziku, što ranije nije bio slučaj. U drugoj tematskoj celini („Otpor Albanaca prema obrazovanju“) kandidat se bavi tematikom otpora albanskog stanovništva u Crnoj Gori prema obrazovanju, što je bila posledica višedecenijske izopštenosti albanske populacije iz društvenih procesa, diskriminacije, slabih prosvetnih tradicija, velike udaljenosti pojedinih prosvetnih institucija, kao i praksi ranijih režima da iz razloga političke prirode tolerišu nepohađanje škole. U trećoj tematskoj celini („Analfabetski tečajevi“) kandidat se bavi problematikom analfabetskih tečajeva, na kojima se nakon oslobođenja opismenjivala nepismena populacija i ukazuje da je udeo nepismene populacije kod albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori bio izrazito visok. Zbog velike zastupljenosti analfabetske populacije, vlast se uglavnom nakon rata orijentisala na opismenjavanje radnosposobne populacije, koja se na analfabetskim tečajevima učila osnovama

pismenosti. Iako se proces opismenjavanja najbrže odvijao kod mlade populacije, a najteže kod žena, zbog tradicionalnih svetonazora patrijarhalne albanske porodice, do početka pedesetih godina XX veka okončano je opismenjavanje većine radnosposbne populacije. U četvrtoj tematskoj celini („Obrazovanje albanskih učitelja – stvaranje albanske intelektualne elite“) kandidat se bavi zanimljivom problematikom –obrazovanjem albanskog nastavnog kadra na ubrzanim kuresevima i učiteljskim školama na Kosovu i Metohije, koje će vremenom postati najbrojniji dio albanske intelektualne elite u Crnoj Gori.

U četvrtom poglavlju („Kulturna politika“) kandidat analizira kulturnu politiku koju je socijalistička vlast u Jugoslaviji vodila prema Albancima. Poglavlje se sastoji od pet tematskih celina: „Otvaranje knjižnica (biblioteka) i čitaonica u albanskim krajevima“, „Kulturno-prosvjetne grupe“, „Kulturno-umjetnička, prosvjetna društva i folklorne grupe“, „Filmska umjetnost“ i „Emancipacija i položaj Albanci u socijalističkoj Crnoj Gori“. Iako je zadugo nakon rata problem nepismenosti predstavljao veliku prepreku da se Albanci integrišu u društvene tokove, kao i sa drugim nacionalnim zajednicama, socijalistička vlast je nakon rata uporedo sa opismenjavanjem stanovništva koje je trajalo nekoliko godina, u svim većim selima nastanjenim Albancima otvarala biblioteke, snabdevala ih knjigama na državnom i albanskom jeziku, a sve u skladu sa politikom da širokim narodnim masama omogući „bolji, ljepši i dostojanstveniji život“. U drugoj tematskoj celini („Kulturno-prosvjetne grupe“) kandidat analizira rad kulturno-prosvjetnih grupa u albanskim krajevima Crne Gore, koje su u prvim poratnim godinama imale važnu ulogu u sprovođenju kulturne politike i promovisanju sistema vrednosti i ideologije socijalističke vlasti. U trećoj tematskoj celini („Kulturno-umjetnička, prosvjetna društva i folklorne grupe“), kandidat analizira rad kulturno-umjetničkih, prosvjetnih društava i folklornih grupa i ukazuje da zbog „specifičnog istorijskog razvoja, socijalne zatvorenosti i patrijarhalnog načina života“, u krajevima nastanjenim Albancima „nije bilo jednostavno nametnuti nove kulturne obrasce i održaje, koji nijesu imali uporišta u njihovoj tradiciji i kulturi“. U četvrtoj tematskoj celini („Filmska umjetnost“) kandidat analizira uticaj filma, koji je prema stanovištu Komunističke partije (Saveza komunista), imao neprocenjivu ulogu u indoktrinaciji širokih narodnih masa. Iako su u gotovo svim krajevima Crne Gore u kojima su živjeli ili gravitirali Albanci nakon rata otvoreni stalni bioskopi, koje je nakon rata iz godine u godinu posjećivao sve veći broj ljudi, budući da su Albanci većinski bili nastanjeni na seoskom terenu, od kojih brojna mesta nisu ispunjavala tehničke uslove za prikazivanje filmova, upitno je kakav je uticaj film kao najpogodnije sredstvo za nametanje socijalističkih ideja imao na albansku populaciju. U petoj tematskoj celini („Emancipacija i položaj Albanci u socijalističkoj Crnoj Gori“) kandidat analizira kakav je bio položaj Albanci u tradicionalnoj i patrijarhalnoj porodici, ukazuje da su žene u albanskim patrijarhalnim porodicama bile

obespravljene, da im je svrha života bila da se udaju, rađaju i podižu decu, slušaju roditelje i muzeve, obavljajući kućne i poljske poslove. Stoga je Komunistička partija (Savez komunista) nakon rata, kao dio većih reformi, započela emancipaciju žena.

U zaključnom razmatranju kandidat je izneo rezultate istraživanja do kojih je došao u disertaciji. Istorijske činjenice i saznanja koja su detaljno saopštena u poglavljima, u zaključnom delu disertacije su sistematizovana s ciljem da ukažu na najznačajnije događaje i procese, sadržaj i pravac politike koju je socijalistička vlast vodila prema albanskoj nacionalnoj zajednici u Crnoj Gori u periodu od 1945. do 1955. godine, kako bi je sekularizovala, emancipovala i uključila u društvene tokove.

Na kraju doktorske disertacije, kandidat je u odeljku „Izvori i literatura“, popisao korišćene arhivske fondove, štampu i relevantnu literaturu.

4. Rezultati i naučni doprinos

Doktorska disertacija mr Milana Šćekića, na osnovu novih znanja i autentičnog metodološkog postupka, nedvosmisleno ukazuje kakvu je nacionalnu politiku vodio totalitarni sistem u prvoj deceniji socijalističke vlasti u Crnoj Gori. Cilj te politike bio je da tradicionalnu, patrijarhalnu i socijalno zatvorenu albansku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori integriše sa ostalim nacionalnim zajednicama, u državu novog tipa, kao i u politički, društveni i javni život zemlje. S obzirom da se radi o nacionalnoj zajednici sa veoma kompleksnim istorijskim nasleđem i društvenim kontekstom, i izrazito visokim udjelom nepismenosti, disertacija ukazuje koje je metode nova vlast koristila u radu sa albanskim stanovništvom, kako bi ih što brže uključila u društvene tokove, sekularizovala, modernizovala, izgradila savremeni albanski identitet i uistinu učinila ravnopravnim članovima društvene zajednice.

Arhivska dokumentacija domaće i inostrane provenijencije na kojoj se dominantno temelji disertacija, ukazuje da je zbog višedecenijske izopštenosti Albanaca iz društvenih procesa, rad na emancipaciji i integraciji albanske nacionalne zajednice bio umnogome otežan, kao i da je kod značajnog dela albanske populacije postojao snažan otpor prema emancipacijskim procesima, ali da je totalitarni sistem principijelnim, prilježnim i istrajnim radom kod Albanaca postepeno slamao tradicionalnu, plemensku i patrijarhalnu svijest i kulturu, i postepeno im nametao sekularni identitet, ideologiju i vrednosni sistem nove vlasti, nastojeći da promeni dotadašnji način života i svetonazore albanske populacije u Crnoj Gori.

Tema je zahtevala od kandidata iscrpan istraživački proces, koji podrazumeva korišćenje brojnih, obimnih i raznovrsnih arhivskih fondova, pohranjenih u domaćim i inostranim arhivima, stampe, raznih publikacija, zbirki dokumenata i relevantne literature. Kandidat je u predgovoru disertacije obrazložio od kakvog je značaja za odradu teme korišćenje raznovrsnih prvorazrednih istorijskih izvora (arhivske dokumentacije), objasnio metodološki pristup u obradi teme i predočio njenu opravdanost. Pored methodske i tematske inovativnosti, posebnu vrednost čini to što je ovom disertacijom uspostavljen model kako se izučavaju nacionalne zajednice. Ujedno ovo je prva doktorska disertacija iz oblasti istoriografije u Crnoj Gori, čiji je predmet istoriografske obrade položaj albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, čime se otvara mogućnost da se ova problematika dodatno istraži i unapredi, i to ne samo za period druge polovine XX veka, već i za raniji period.

III OCENA RADA I PREDLOG KOMISIJE

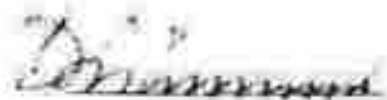
Uvidom u rukopis doktorske disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacijaiidentitet“ kandidata mr Milana Šćekića, ocenom metodologije, relevantnih istorijskih izvora, kao i kompletnog naučno-istraživačkog rada, Komisija je mišljenja da je kandidat apsolutno ispunio sve naučne, istraživačke i metodološke kriterijume za pisanje radova ove vrste. Kandidat je napisao autentično i dragoceno delo koje donosi nova znanja ne samo o položaju albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori u prvoj deceniji socijalističke vlasti, već i o jednom slabo istraženom periodu crnogorske prošlosti.

Predanim odnosom prema radu kandidat je dao podsticaj za dalja istraživanja ove problematike i uspostavlja model za buduće istraživače, kako se izučava položaj nacionalnih zajednica. S obzirom na razloge koje smo prethodno naveli, Komisija pozitivno ocenjuje doktorsku disertaciju i ima veliku čast da predloži Veću Filozofskog fakulteta i Senatu Univerziteta Crne Gore da se rukopis disertacije „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, prihvati kao doktorska disertacija koja apsolutno ispunjava sve uslove koje propisuju Pravila doktorskih studija, kao i da se kandidat mr Milan Šćekić pozove na usmenu odbranu rada.

Nikšić, 2. 12. 2024.

KOMISIJA ZA OCENU DOKTORSKE DISERTACIJE

1. Prof. dr. Dubravka Stojanović, redovni profesor,
Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

2. prof. dr. Đorđe Borozan, naučni savetnik Istorijskog instituta Crne Gore u penziji,
Univerzitet Crne Gore

3. Dr. Đorđe Tasić, naučno savjetnik, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd

Na osnovu člana 32 stav 1 tačka 14 Statuta Univerziteta Crne Gore, u vezi sa članom 41 Pravila doktorskih studija, Senat Univerziteta Crne Gore, u postupku razmatranja predloga Vijeća Filozofskog fakulteta i utvrđivanja ispunjenosti uslova iz Pravila doktorskih studija za ocjenu doktorske disertacije i dalji rad na disertaciji kandidata mr Milana Šćekića, na predlog Odbora za doktorske studije, na sjednici održanoj 23.4.2024. godine, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Utvrđuje se da su ispunjeni uslovi iz člana 38 Pravila doktorskih studija za ocjenu doktorske teze i dalji rad na disertaciji „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet” kandidata mr Milana Šćekića.

II

Imenuje se Komisija za ocjenu navedene doktorske disertacije, u sastavu:

1. Dr Dubravka Stojanović, redovna profesorica Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu,
2. Dr Đorđe Borozan, naučni savjetnik Istorijskog instituta Univerziteta Crne Gore, u penziji,
3. Dr Dmitar Tasić, viši naučni saradnik Instituta za noviju istoriju Srbije, Beograd

III

Zadatak Komisije je da u roku od 45 dana od dana imenovanja podnese Vijeću organizacione jedinice izvještaj koji sadrži ocjenu doktorske disertacije i poseban izvještaj o procjeni originalnosti navedene doktorske disertacije.

IV

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-2113/s

Podgorica, 23.4.2024. godine

PREDSJEDNIK SENATA

B. Božović

Prof. dr Vladimir Božović, rektor

Univerzitet Crne Gore
Centralna univerzitetska biblioteka
adresa / address: Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 245
fax: 00382 20 414 259
mail: ucb@ucg.me
web: www.ucg.me
E-pošta: ucb@ucg.me
Univerzitet Crne Gore

br. 01/6-1-6-51/6
Datum / Date: 14. 01. 2025.

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

Predsjednik Komisije za doktorske studije
Prof. Dr Goran Čeranić

Poštovani profesore Čeraniću,

Na doktorsku disertaciju kandidata mr **Milana Šćekića** pod nazivom: "Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet" i Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije (koji su u skladu sa članom 42 stav 3 Pravila doktorskih studija dostavljeni Centralnoj univerzitetskoj biblioteci 26. 12. 2024. godine, na uvid i ocjenu javnosti (po drugi put) dostavljeno je šest pisanih primjedbi u predviđenom roku od 15 dana.

U prilogu akta, zajedno sa pomenutom doktorskom disertacijom i Izvještajem o ocjeni doktorske disertacije, dostavljamo Vam i pisane primjedbe na doktorsku disertaciju upućene od strane:

1. Prof. dr Čedomira Antića, Filozofski fakultet, Univerziteta u Beogradu (br. 01/6-1-6-51 od 10. 01. 2025.);
2. Prof. dr Aleksanda Stamatovića, Filozofski fakultet u Nikšiću (studijski program za istoriju) Univerziteta Crne Gore (br. 01/6-1-6-51/1 od 10. 01. 2025.);
3. Dr Nail Drage (br. 01/6-1-6-51/2 od 10. 01. 2025.);
4. Izv. prof. dr. sc. Martina Previšića, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (br. 01/6-1-6-51/3 od 10. 01. 2025.);
5. Prof. dr Radivoja B. Pekića (br. 01/6-1-6-51/4 od 14. 01. 2025.) i
6. Emila Fazlovića, pfrof. istorije (br. 01/6-1-6-51/5 od 14. 01. 2025.).

Univerzitet Crne Gore
Centralna univerzitetska biblioteka
adresa / address: Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone: 00382 20 414 245
fax: 00382 20 414 259
mail: cub@ucg.ac.me
web: www.ucg.ac.me
Central University Library
University of Montenegro

Broj / Ref _____
Datum / Date _____

S poštovanjem,

Pripremila:

Milica Barac *MB*
Administrativna asistentkinja
Tel: 020 271 427
e-mail: cub@ucg.ac.me

DIREKTOR

mr Bosiljka Cicmil

20.1.2021.

07 355

N/r Direktorici Centralne Univerzitetske biblioteke

mr Bosiljki Cicmil

006.1 2-51/5

Prigovor na doktorsku disertaciju mr Milan Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“.

Poštovani,

Shodno članu 42 Pravila doktorskih studija Član 42, ulažem Prigovor na doktorsku disertaciju mr Milan Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, koja je data na uvid javnosti.

Naime, odlukom Senata UCG, br. 03-2113/3, 23.4.2024. godine, imenovana je komisija za ocjenu doktorske disertacije kandidata mr Milan Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, čija je mentorka prof. dr Dubravka Stojanović, a ostali članovi komisije: prof. dr Đorđe Borozan (član) i dr Dmitar Tasić (član). Komisija je napisala i potpisala pozitivan izveštaj 02.12.2024. godine koji je postavljen na uvid javnosti na sajtu javnosti 27.decembra u Biblioteci Univerziteta Crne Gore i Biblioteci Filozofskog fakulteta.

POJAŠNJENJE PRIGOVORA

Mr Šćekić u svom radu koristi termin „Šiptar“, što je, kao što je javnosti poznato, pogrdan naziv za nas Albance, koji koriste pripadnici nacionalističko-šovinističkih i fašističkih srpskih grupacija kada nas žele uvrijediti. Na utakmicama nam srpski fašisti skandiraju da smo Šiptari, hoće da nam otmu Kosovo, koje smagtraju njihovom zemljom! Kosovo je albansko – bilo i biće! Albanci u Crnoj Gori su svoji na svome, vjekovima na ovim prostorima. Najstariji narod na Balkanu, i ne smije se dozvoliti da nas bilo ko vrijeđa, ili smatra manje vrijednim. To je morao da nauči i Šćekić, ako je već naumio da se bavi našom istorijom. U albanskom jeziku, reč „Shqiptar“ (Ščiptar) je izraz koji Albanci koriste za sebe. Ne Šiptar, već Ščiptar! Recimo, je li isto reći Šekić, ili Šćekić? To nek se zamisli gospodin Š(č)ekić! Neka ne zabija tm u zdravu nogu.

Gospodin Š(č)ekić treba da se izjasni da li on ideološki pripada tim srpskim nacionalističko-šovinističkim grupacijama i da li podržava njihove stavove prema Albancima?

Ovakvim pisanjem gospodin Š(ć)ekić nepotrebno provocira Albance, koji žele mir i dobro državi Crnoj Gori. Ali ne želimo da trpimo bilo čije provokacije, pa ni ovakvih kao što je gospodin Š(ć)ekić!

Takođe, gospodin Š(ć)ekić državu Kosovo, koju su priznale SAD i najveće države zapadne Evrope, naziva Kosmetom. Kosmet ne postoji! To je turska riječ. Neka kaže gospodin Š(ć)ekić šta on ima protiv države Kosovo, pa ne želi ni ime ispravno da joj izgovori? Kosmet najčešće izgovaraju srpski popovi, koji smatraju da je to vjemkovna srpska zemlja – što je neistina! Albanci na Kosovu su prije Srba bili, i niko ih ne može očerati odatle, pa ni gospodin Š(ć)ekić, sa ovakvim stavovima u njegovom doktoratu, ukoliko mu je to naum! Ovaj gospodin navodi da su Albanci u Crnoj Gori nečiji podanici! Mi nijesmo ničiji ni podanici ni poslušnici! Mi smo ravnopravni građani Crne Gore, imamo pravo na ovu državu taman koliko i gospodin Š(ć)ekić!

Kaže za Albance da su introvertni! U čemu smo mi „bahati prema spoljašnjem svijetu“?!

Albanci nijesu bahati ni prema kome, već su prijatelji prijateljima, a neprijatelji svima onima koji nam misle zlo! Mi smo narod koji vazda dobro dočeuje ljude u svoje kuće, gostoprимni smo, druželjubivi, imamo dobre odnose sa komšijama! Ali isto tako čuvamo svoju čast i obraz i svoju porodicu! Ne damo na sebe, pa neka nas etiketiraju ovakvi kao što je Š(ć)ekić koliko hoće!

Š(ć)ekić govori da su Albanci „učestvovali u raznim zločinima“ tokom Drugog svjetskog rata, a ne navodi mnoge zločine koji su počinjeni nad Albancima!

Albance predstavlja kao zaostale i primitivne ljude sa plemenskom sviješću, koje je teško bilo emancipovati! Jednako tako i naše žene... Neka nam kaže gospodin Š(ć)ekić kakvi su to Crnogorci bili u tom periodu, jesu li oni bili emancipovani i civilizovani? Je li cilj ovoga rada gospodina Š(ć)ekića bio da prikaže realan život Albanaca u poslijeratnom periodu, ili mu je namjera bila da nas targetira kao primitivan i zaostao narod, koji mogu živjeti samo kao tuđi podanici, jer ne zavrjeđuju da žive slobodno u svojoj državi?! Ljudi koji misle tako, ne zaslužuju i ne trebaju da se bave nama i našom istorijom, jer oni o nama ne mogu objektivno pisati! Niti mogu i trebaju na osnovu vrijeđanja i omalovažavanja da strknu zvanje doktora nauka! Zato je možda i bolje bilo da je gospodin Š(ć)ekić odabrao neku drugu temu za svoj rad, a ne nas Albance!

U Plavu,

08.01.2025. godine

Emil Fazlović, prof. istorije

14. 01. 2025

016-6-6-53/4

Podgorica, 09.01.2025.

**VIJECU FILOZOFSKOG FAKULTETA
SENATU UNIVERZITETA CRNE GORE**

Predmet: Prigovori na doktorsku disertaciju mr Milana Šeekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“.

Poštovani članovi Vijeća Filozofskog fakulteta,
Uvaženi članovi Senata Univerziteta Crne Gore,

poštujući osnovne principe zakonitosti, član 42 Pravila doktorskih studija Član 42. utičući Prigovori na doktorsku disertaciju mr Milan Šeekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, koja je data na uvid javnosti. Naime, odlukom Senata UCG, br. 03-2113/3, 23.4.2024. godine, imenovana je komisija za ocjenu doktorske disertacije kandidata mr Milana Šeekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, čija je mentorka prof. dr Dubravka Stojanović, prof. dr Đorđe Borožan (član) i dr Dmijar Tasić (član). Komisija je napisala i potpisala izveštaj 02.12.2024. godine koji je postavljen na uvidjavnosti na sajtu Univerziteta Crne Gore: <https://www.ucg.ac.me/objava/1160174000/objava/1911556/doktorska-disertacija-mr-milana-seekica-filozofski-fakultet>, u Biblioteci Univerziteta Crne Gore i Biblioteci Filozofskog fakulteta, kao i objavljeno u dnevnom listu „Pobjeda“, od 28. decembra 2024. godine (str.9). Činjeniti pomenuti izveštaj koji je pozitivno ocijenjen, kao i doktorsku disertaciju namiče se više nelogičnosti i nejasnoća u koje bacaju veliku sjenku sumnje da se radi o relevantnom naučnom istraživanju.

OBRAZLOŽENJE

Kandidat u Predgovoru daje jako malo tačnih podataka i pravi elementarne metodološke greške. Mnogo ih je, pa ćemo navesti samo neke osnovne. Na prvom mjesti Predgovora navodi: „Ukoliko je državno-pravnog subjektiviteta Crne Gore i stvaranjem jugoslovenske države 1918. godine“. Kandidat već na početku pokazuje elementarno istorijsko neznanje, što svaki đak devetog razreda osnovne škole zna - a to je da nije tada stvorena jugoslovenska država već Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca (1. decembra 1918. godine), a tek 1929. godine Kraljevina Jugoslavija. Zatim slijede potpuni zaključci: „Upokon činjenici da su masovno podržali novu vlast, Albanci u Crnoj Gori su bili izrazito neposrijetljivi prema Komunističkoj partiji, koju su, prema nekim tvrdnjama, zbog dominacije članstva pravoslavne vjeroispovijesti i totalitarnog karaktera novog režima, percipirali kao nastavak srpske vlasti“. A u nastavku Predgovora opovrgava navedeno: Albanci nakon 1945. imali su predstavnike u lokalnim, republičkim i saveznim organima vlasti, da su masovno participirali u obnovi i izgradnji zemlje, zapošljavali se u državnim preduzećima i masovno pohađali prosvjetne institucije, govori da je totalitarni sistem kod Albanaca postepeno slamao

tradicionalne i patrijarhalne svjetonazore, sve više ih sekularizirao i nametao savremeni identitet koji sa kulturom plemenskih zajednica nije imao dodirnih tačaka." A u nastavku navodi kontradiktorne zaključke: „U procesu stvaranju novog, sekularnog identiteta, indoktrinacije i integracije albanske populacije sa ostalim nacionalnim zajednicama... Stvaranje sekularnog identiteta može tumačiti kao indoktrinaciju samo neko ko je zagovornik klerikalizacije društva! U nastavku kandidat navodi: „Zato je vlast nikad naloženja za kratko vrijeme gotovo u svim krajevima Crne Gore nastanjenim Albancima otvorila škole sa nastavom na albanskom jeziku, čime je pokazala da uvažava njihovu etničku, kulturno-lingvističku osobenost.“ Kakva je to indoktrinacija Albanaca, kao što to tvrdi autor u prethodnoj rečenici, kada ovdje navodi da je nova vlast otvorila škole sa nastavom na albanskom jeziku, čime je pokazala da uvažava njihovu etničku, kulturno-lingvističku osobenost?! Zanim u Predgovoru i glavnom diskursu navodi pojam „Kosmet“. Nije naučno da smisli Kosmet, nego Kosovo i Metohija, jer Kosmet kao geografski pojam nije postojao! Opet u nastavku Predgovora naredna kontradiktornost: „Otvaranja institucija kulture i formiranja albanskih kulturno-umjetničkih i prosvjetnih društava, to je bio najveći emancipatorski podvig vlasti u prvoj deceniji socijalističke uprave...“. Pitamo se: je li vlast bila emancipatorska, ili je indoktrinirala, kao što prethodno tvrdi?! Kandidat nastavlja: koji će dugoročno iz korijena promijeniti karakter, način života i svjetonazore nekada socijalno dezintegrirane, tradicionalne i patrijarhalne albanske nacionalne zajednice i od nje stvoriti aktivnog učesnika društvenih procesa.“ Zasto autor smatra da je življenje u plemenskoj zajednici socijalno dezintegrirano?!

Dolazimo da pitanja hronologije doktorske disertacije. Naučno je jasno zašto je kandidat uzet 1945. godinu kao početak, ali za 1955. nema nikakvo naučno utemeljenje. To nije godina okončanja nekog procesa koji se ticao direktno Albanaca! Kandidat to u Predgovoru pokušava da opravda: „...je koncem 1954. održan Drugi kongres Saveza komunista Crne Gore, na kome su analizirani brojni aspekti razvoja nakon Drugog svjetskog rata. Svakako na kongresu je bilo riječi i o albanskoj nacionalnoj zajednici u Crnoj Gori i izazovima ka ostvarenju veće integriranosti albanskog stanovništva u državni, društveni i politički život zemlje.“ Opet netačni podaci, nije krajem 1954. godine održan Drugi kongres SK Crne Gore, već od 20. do 22. oktobra 1954. u Titogradu. Dva mjeseca je prethodilo, što je amatersko bagatelisanje istorijskih činjenica! U svom doktoratu (str. 154) navodi da Drugi kongres uopšte nije bio važan za Albance: „Iako za razliku Prvog kongresa Komunističke partije Crne Gore, na Drugom kongresu nijesu detaljno analizirani rezultati rada među albanskom populacijom“. Pa zatim upada još više u delirij: „Pored kongresnog materijala na to su nas opredijelila izvjesna arhivska dokumentacija nastala poslije Drugog kongresa Saveza komunista Crne Gore, a koja nam je umnogome olakšala da zaokružimo istraživanje o odnosu državne vlasti u Crnoj Gori prema albanskoj nacionalnoj zajednici i njenom položaju u društvu u prvih deset godina socijalističke vlasti.“ Ne navodi u Predgovoru šta je našao u tim dokumentima, šta ga je to opredijelilo za hronološku granicu 1955.?! U pitanju je, dakle, paušalan odabir godine, suštinski beznačajan za temu na koju se odnosi, a decenija je, očigledno, uzeta zbog praktičnosti – što je s naučnog aspekta skandalozno!. Iz navedenih razloga, ovaj istorijski okvir i naziv teme izaziva podsmjeh u istorijskim naučnim krugovima. To (ne)svjesno u doktoratu i sam kandidat navodi, da je desetogodišnji period suviše mali da bi se sagledali istorijski procesi kod Albanaca. Zato je kao granična godina za ovu temu trebala da bude 1974. godina, kada je donesen novi Ustav SFRJ. U Predgovoru dalje navodi: „Razlozi

indiferentnosti stručne javnosti prema izučavanju prošlosti albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori su nesumnjivo brojni. "Ovakvo obrazloženje je besmisleno! Kao da se u albanskom narodu nije ništa bitno događalo iz sfere vojno-političke istorije prije 1945. godine?! Opet ide nova kontradiktornost: "U roku prve decenije socijalističke vlasti u Crnoj Gori, albanska nacionalna zajednica doživjela je veliki kulturnološki preobražaj." Ovo je potpuno kolizija sa navodima da je albansko društvo bilo plemensko, da se opiralo promjenama, da je bilo indoktrinirano – jer kulturni preobražaj je afirmisao zajednicu, za razliku od indoktrincije – nametanja tuđe svijesti. Dalje navodi: "Buduci da su se nakon donošenja Rezolucije Infrombira (IB-a) 1948. poremetili dobri odnosi između zemalja socijalističkog lagersa predvođenog Sovjetskim Savezom, i Jugoslavije...". Nijesu poremećeni dobri odnosi – jer dobri odnosi bili, već su ti odnosi dodatno pogoršani, do nivoa sukoba! Potom ističe: Tim prije se Albanija brzo solidarizala sa Rezolucijom IB-a, naprasno prekinula odnose, i kao zemlja koja se graničila sa Jugoslavijom, postala važno uporište na Balkanskom poluostrvu." Sa kim je prekinula odnose? Ako je sa Jugoslavijom, to je trebalo napisati! Uporište čega ili kome?!

U Predgovoru trebalo je prvo navesti izvore koje je koristio kandidat, a ne Literaturu. To zna svaki student na master studijama, ovo je nedopustivo da ne poštuje metodologiju istorijske nauke. Ovo je velika primjedba i mentorki Stojanović, ako je ona uopšte i čitala doktorsku disertaciju kandidata? Kandidat je Sumpion frazeologizama, banalizacije i kontradiktornosti. Potkrijepićemo to primjercima iz Predgovora: "Koja je zasigurno jedna od najboljih knjiga", "za razliku od monografije Aleksandra Životića, u kojoj ima dosta zanimljivih podataka", a prije toga kaže izvjesnih podataka. U čitavom doktoratu ističe da je "pionir" koji je jedini o ovome pisao i istraživao. Nadalje piše: „Stoga nam, nažalost, nije bila od veće koristi, iako smo iz Gatalovićeve teze prilikom pisanja doktorske disertacije koristili određene podatke." Prvo kaže da nije bila od veće koristi, a potom da je koristio određene podatke?! Umjesto da koristi dopunjene i objavljene doktorske disertacije, u vidu naučnih monografija, poput: Vukadinović, Igor, *Autonomija Kosova i Metohije u Srbiji: (1945–1969)*, Beograd: Balkanološki institut SANU, 2021; Bojković, Dušan, *Albansko pitanje i stvaranje Socijalističke Jugoslavije*, Beograd: Fondacija "Aleksandar Nevski"; Princip, 2022, kandidat koristi njihove neobjavljene doktorate sa internet, koji nisu istovjetni u potpunosti su pomenutim monografijama. Dalje pokazuje elementarnu nepismenost, poput: "S obzirom da je...". Piše se: S obzirom na to da je... „No, to ne znači da su podaci o albanskoj nacionalnoj zajednici u Crnoj Gori nevelike vrijednosti." Samo neko slabog obrazovanja i površnosti može napisati – nevelike vrijednosti! Nadalje navodi: "Pored naučnih monografija koje smo naveli, od koristi prilikom pisanja doktorske disertacije bilo nam je nekoliko naučnih radova srpskih istoričara". Prilikom navođenja korištenih publikacija, ne poštuje osnovnu metodologiju istorijske nauke, jer ih ne navodi hronološki.

Doktorat odiše autorovom bahatošću, arogancijom, samosticunjem – da je jedini istraživač ove tematike. Ima puno nedorečenosti: "Iako je prije crnogorsko-osmanskog rata na ovom prostoru živjela znatno brojnija populacija." Na kom prostoru? Doktorat obiluje plagijatima. Navešćemo samo neke: „isertana nova politička karta Balkanskog poluostrva, Crna Gora je dvostruko uvećala državnu teritoriju. U novim krajevima koji su pripali Crnoj Gori nakon 1878. živjelo je oko trideset hiljada stanovnika, ili nešto više od 20% predratnog stanovništva Crne Gore (oko 140.000)." Plagiran članak Živka Andrijaševića: *Ž. M. Andrijašević, 1878. godina kao*

granica epoha, *Istorijski zapisi*, 2, 2010, str. 43-55. **Pozivam ovom prilikom najvidenijeg crnogorskog historičara Andrijaševića da reaguje na očigledno potkradanje njegovih izuzetnih istraživačkih rezultata!** Pored ovog očiglednog plagijata, kandidat na više mjesta plagira Đoka Pejovića, Zvezdana Folića, Branislava Kovačevića, Branislava Marovića, Ljubodraga Dimića, i brojne druge. Na pojedinim mjestima uočljivo je da kandidat i nije svjestan značenja onoga što prepisuje, evo primjera: „iako neki autori smatraju da je mala zastupljenost pismene populacije kod Albanaca bila posljedica neuvažavanja pismenosti koju su muslimani sicali u osnovnim vjerskim školama (mejtepima)“. Ovdje je vrlo precizno prepisao od Ž. Andrijaševića („mejtepima“) netačan naziv turske škole, jer tačan naziv je mektebi. Čak je pogrešno napisao da je to knjiga: Živko Andrijašević, *Balkanski ugoj*, Podgorica, 2018, 193, u pitanju je Zbornik radova veoma uglednog profesora Andrijaševića. Dalje opet navodi netačne podatke: „U prilog tome poveri podatak da je početkom 20. vijeka u Crnoj Gori bilo osam muslimanskih vjerskih škola (mejtepa), od kojih su tri bile u Ulcinju (u Podgorici tri i dvije u Baru). Od osam vjerskih škola u Crnoj Gori, jedna škola u Ulcinju bila je za žensku djecu.“ U osmanskim dokumentima spominje se preko stotinu mekteba u Crnoj Gori. Na početku XX vijeka u Crnoj Gori je bilo mekteba i u Pljevljima (12), Bijelom Polju (3). Herceg Novom, Heranama, Plavu, Gusinju itd. Kandidat ne spominje medrese, koje su oblik srednjeg i višeg obrazovanja. A bile su Pljevljima 2, Bijelom Polju 1, Herceg Novom 2, Podgorici 1, Baru 1, Ulcinju 1, niže medrese: u Plavu, Rožajama i Kazancima – Nikšić. O tome postoje podaci u monografiji: Šerbo Rastoder, *Bošnjaci-muslimani Crne Gore između prošlosti i sadašnjosti*, Podgorica 2010, ali to kandidat ne koristi u svom doktoratu. Postavlja se pitanje zašto?

Neshvatljivo je da kandidat čak 26 puta u doktoratu navodi kako "s pravom" „ističe“ ili „navode“ sljedeći naučnici: Živko Andrijašević, Dimitrije Đorđević, Branko Petranović, Branislav Marović itd. Ova besmislena fraza samo ukazuje na autorovu neinventivnost, jezičku i naučnu neutemeljenost.

U velikom doktoratu nema podataka o Albancima u Rožajama, što je kardinalan propust i sa istraživačko-naučnog stanovišta. Još jedno pitanje koje smatram krajnje manjkavim je nekorišćenje arhivskih dokumenata iz arhiva na Kosovu i Metohiji (

<https://ashak.aks.gov.net/wp-content/uploads/2024/10/KINOTEKA.pdf>) i

<https://ashak.aks.gov.net/wp-content/uploads/2024/10/KINOTEKA.pdf>) i

arhiva u Albaniji (Tirana i Skadar). Iako je naveden u

popisu izvora da je koristio arhivsku građu iz Arhiva Jugoslavije, uočava se da je kandidat

obmanuo Komisiju, jer je uočljivo da se poziva samo na nekoliko dokumenata koja se čak i ne

odnose na ovu temu. To je skandalozno, i sa etičkog i sa naučnog aspekta! Čitav rad je napravljen

na osnovu (više-manje) tekstova iz dnevne štampe ("Pobjede"), što dodatno baca sumnju u tačnost

podataka. Naime, štampa u historijskoj nauci nema tretman primarnog izvora, već samo može

poslužiti kao dopuna o nekom događaju. Poznato je da je KPJ u to vrijeme koristilo ovaj medij za

plasiranje određenih (kreiranih) informacija, kako bi u javnosti formirala poželjno javno mnijenje.

Uz štampu moraju se koristiti historijska arhivska dokumenta, kao osnova za izvođenje ključnih

zaključaka o zadatoj temi. O ribolovu ne govori upšte o Plavskom jezeru i Albancima, a u čitavom

doktoratu navodi da su historisti nikad veoma dobri, a nekada veoma loši – onje, dakle, konzistentan u

svojim stavovima i zaključcima. Takođe, moramo istaći i korišćenje nerelevantne literature: N. Malcolm,

Kosovo, Sarajevo, 2000 itd. Tabele se ne uklapaju u monografiju (Nacionalni institut za istraživanje

veštenstva u Crnoj Gori 1957 i, nema karte koja prikazuje naseljenost Albanaca, nema metode analize i sinteze, apstrakcije i konkretizacije, Metoda generalizacije, Induktivne i deduktivne metode, klasifikacije, dovoljne komparacije sa Albancima na Kosovu i Metohiji i Makcedoniji, statističke metode. Imamo jedno pozitivistički pristup autora temi, korišćenje deskriptivne metode bez dalje interpretacije i navođenja svojih zaključaka iz prepisanih dokumenata i štampe.

Doktorat nema čvrstu metodologiju, puno je paušalnosti, nepovezanosti, ne poštuje se hronologija u pisanju, često ponavljanja istog, ne objašnjava ko su to protivnici vlasti, puno nepoštenih podataka o privredi... Navođenje literature nije urađeno hronološki, ne navodi strane u člancima časopisa. Takođe, monografije, disertacije, knjige idu iz Literaturu, kao i ostali izvori i publikacije, a ne odvojeno.

ZAKLJUČAK

Doktorat nema akademski i intelektualnu vrijednost, nema dovoljno novih istraživačkih ideja, analiza, kritičkog mišljenja, pojedini djelovi rada ne koresepondiraju sa autorovim zaključcima. Rad odražava naučno prevaziđen pozitivistički pristup, ne koristi nove metode u istorijskoj nauci. Tekst doktorske disertacije sadrži nepovezanost, nema originalnosti, obiluje suvišnim iskazima, što ukazuje da kandidat nije bio dovoljno angažovan u procesu istraživanja i analize. Dio doktorata djeluje kao da je samo "lijepljen" iz dnevnog lista "Pobjede", što dovodi do slabije koherencije.

Sve ovo zahtijeva znatnu količinu rada, praktično, na izgradnji potpuno nove/sveobuhvatne analize, koristeći novo postavljenu, jasno definisanu paradigmu objašnjenja istorijskih i socioloških. Potrebno je napraviti potpuno nov doktorat, dodavanje i tumačenje informacija na sveobuhvatniji način.

Prof. dr Radivoje Badić

10. 01. 1995	
0116-1-6-54/3	

Senatu Univerziteta Crne Gore
Vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću
Centralna Univerzitetska biblioteka

**Predmet: Prigovor na tekst doktorske disertacije kandidata Mr Milan Ščekića
"Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet"**

Poštovani,

U Crnoj Gori, kao multinacionalnoj sredini, Albanci su jedini neslovenski narod i odlikuju se jezikom, tradicijom i kulturnim nasleđem. Kao takvi su posebni, zato angažovanje različitih istraživača na istraživanju položaja i statusa Albanaca u ovoj sredini predstavlja poseban trenutak refleksije sa naučnog, kulturnog i publicističkog stanovišta. S tim u vezi, mr Milan Ščekić predstavlja javnosti doktorsku tezu "Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet".

Bez pretenzije da imam ulogu recenzenta, moje reagovanje je vezano sa *Predgovorom*, gdje se govori i o mojoj knjizi "Albanci u Crnoj Gori", Ulcinj, 1995.

Od svih knjiga koje su konsultovane i korišćene u izradi doktorske teze, autor u *Predgovoru* je više prostora posvetio mojoj knjizi "Albanci u Crnoj Gori", Ulcinj, 1995. Čini se da je imao poseban motiv jer je ova bila jedina knjiga koja se bavi Albancima u Crnoj Gori. Prvo, na taksativan način predstavlja sadržaj knjige, ističući da "Baveći se raznovrsnom problematikom koja je od nemale važnosti za izučavanje i razumijevanje položaja Albanaca u Crnoj Gori, autor je iznio dosta zanimljivih zapažanja o životu albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori.", a zatim dodaje da: "Draga je u granicama svojih mogućnosti, nastojao da pruži što objektivni prikaz položaja Albanaca u Crnoj Gori".

Ali, zatim ima sasvim drugi pristup gdje ističe: "u njegovom radu ima dosta površnih, neobjektivnih, tendencioznih, pa čak i neistinitih tumačenja istorijskih događaja.", - po meni problem koji zasluži posebno elaboriranje, jer položaj i status Albanaca u Crnoj Gori ne mogu se tretirati od strane pojedinca (kao što je gospodin Ščekić) koji je preopterećen subjektivnim pristupom i društvenim predrasudama.

Bez obzira što je autor pomenute disertacije kontradiktoran u predstavljanju moje knjige, na kraju, ipak, primjećuje da: "Napokon, knjiga Naila Drage je nezaobilazno štivo za svakoga ko se bavi istorijom Albanaca u Crnoj Gori. Zato smo u cilju što objektivnijeg, pravilnijeg i potpunijeg sagledavanja položaja albanske nacionalne zajednice u Crnoj Gori od 1945-1955. godine, koristili rezultate istraživanja do kojih je došao autor".

Ne želeći da dalje analiziram opšte konstatacije autora po ovom pitanju, **predlažem** da autor ovaj dio u Predgovoru revidira i razradi bez subjektivnih i tendencioznih kvalifikacija, zadržavajući profesionalnu etiku, kao svuda u civiliziranom svijetu.

Bez obzira što je prošlo trideset godina od objavljivanja knjige „Albanci u Crnoj Gori“, i dalje ostajem pri objavljenim konstatacijama koja se odnose na kontekst vremena. Dok nakon 1998. godine, a posebno nakon 2006. godine, u pogledu položaja i statusa Albanaca u Crnoj Gori ima pozitivnih promjena, ali i dalje postoje problemi u pogledu zaštite nacionalnog identiteta Albanaca, uglavnom u oblasti obrazovanja i kulture!

Podsjećam autora doktorske teze da se u relevantnom periodu (1945-1995), kao i kasnije, pitanje identiteta Albanaca u Crnoj Gori nije objektivno tretiran.

- Ovdje se radi o građanskoj i nacionalnoj neravnopravnosti Albanaca u Crnoj Gori, jer identitet počinje ličnim imenom, prezimenom i pisanim jezikom. To je vrijeme diskriminacije jer su Albanci u matičnim knjigama, u ličnim dokumentima (ličnim kartama), u školskim dnevnicima i svjedočanstvima upisani ne na albanskom već na srpskom jeziku ćirilnim pismom. Takav fenomen se nastavio i kasnije, gdje i ja posjedujem svjedočanstvo koje nije napisano na albanskom već na srpskom jeziku ćirilnim pismom.

Ovim pitanjem autor se ne bavi u tezi disertacije, jer se čini da je prećutno podržavao državnu politiku u bivšoj Jugoslaviji, čiji je dio bila i Crna Gora.

Za informaciju, svjedočanstva i đačke knjižice na albanskom jeziku počele su da se koriste u školama na albanskom jeziku u Crnoj Gori od 1969. godine. Dok je lična karta na albanskom jeziku u Crnoj Gori uvedena 2007. godine (!?).

- Identitet stanovništva u relevantnom okruženju dokazuje se i kroz porodična prezimena, gdje su Albanci u Crnoj Gori tipičan primjer asimilacije od strane državne politike. Albancima u Crnoj Gori vlasti su dodali sufiks *vić* i *ić* još od vremena kneza/kralja Nikole, što je pojava koja je našaoost prisutna i dan danas. Do 1955 god. bilo je malo onih koji su pokrenuli ispravku ili korigovanje ličnog i porodičnog prezimena, jer je bilo pritiska vlasti, a posljedice su bile velike. Dok za vlast, i u to vrijeme, kao kasnije pa i danas, oni sa *vić* su bili i jesu pogodniji od drugih bez toga. Vlast je takve ljude čak do 1990. godine tretirala kao "lojalne" ili "poštene Albance"! Ovako perfidno ponašanje vlasti podsjeća na politiku u kolonijalnim zemljama.

- Prilikom obrađivanja teme koja se odnosi na Albance u Crnoj Gori, svakako treba konsultovati publikacije albanskih autora iz Crne Gore i inostranstva. Ali, na osnovu zapisane literature, jasno se vidi da nedostaju albanski autori, zbog čega ovaj rukopis disertacije, najblaže rečeno, *nije kompletan*. Nisu konsultovane publikacije albanskih autora koji su kompetentni da se bave pitanjima položaja i statusa Albanaca u Crnoj Gori, kao što su: Riza Rexha, Ruzhdi Ushaku, Zekeria Cana, Gjergj Nikprelaj, Simë Dobraci, Gjokë Dabaj, Ali Lljunji.

Hajrullah Hajdari, Ismail Doda, Palokë Berishaj, Rexhep Dedushaj, Hasan Gjonbalaj, Elmaz Plava, Nail Draga, Ali Gjeçbritaj, Ali Daci, Haxhi Lajçi, Hamid Alaj, itd. Radi se o publikacijama koje su uglavnom objavljene nakon 1990. godine, koje se vrijednovane sa naučnog i kulturnog stanovišta.

- Konačno, doktorska teza pod naslovom "Albanci u Crnoj Gori 1945-1955-modernizacija i identitet" nije potpuna jer nisu razmatrani radovi albanskih autora, jer se bez albanskih autora ne može pisati o Albancima u Crnoj Gori, i zbog toga što jedan ovakav poduhvat moramo prihvatiti kao ekstremnu obavezu kada se radi o profesionalno stabilnim i trajnim naučnim radom.

I na kraju imam tri prijedloga:

- 1. Naslov disertacije treba da bude: "Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: Integracija i identitet"*
- 2. U str.5, umjesto Rezime treba da piše Abstrakt, jer rezime je na kraju (Zaključak) i*
- 3. U tekstu nedostaje poseban tekst UVODA, a tekst koji je odmah iza Uvoda treba da bude Poglavlje I.*

S poštovanjem,

Dr Nail Draga s.r.

*Dragine bb
85360 Ulcinj/Ulqin*

U Ulcinju, 7 januara 2025.godine

Tel: 069-524-244

e:mail: n.draga@t-com.me

ЦЕНТРАЛНОЈ УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Н/р. директорици мр Босиљки Цицић

ПРЕДМЕТ: РЕАГОВАЊЕ на докторску дисертацију мр Милана Шћекића са насловом „Албанци у Црној Гори 1945-1955: модернизација и идентитет“

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ: Користећи законско и статутарно право овим путем реагујемо на докторску дисертацију мр Милана Шћекића са насловом *Албанци у Црној Гори 1945-1955: модернизација и идентитет*, која се има бранити на Филозофском факултету (студијски програм за историју) Универзитета Црне Горе. Иста је постављена на увид јавности 26. децембра 2024. године. Дисертација са истим насловом и истог кандидата већ је једном враћена на дораду одлуком Научно наставног вијећа Филозофског факултета у Никшићу (НН) од 4. јула, која је потврђена од стране Сената УЦГ 27. новембра. С обзиром да смо реаговали и на прву верзију докторске дисертације, истакли би смо следеће детаље:

-Одлука НН вијећа факултета од 4. јула 2024. године правоснажност је добила потврђивањем од стране Сената УЦГ од 27. новембра 2024. године. Зачућујуће је да је менторка проф. др Дубравка Стојановић, већ 2. децембра дала сагласност да се преда ревидирана верзија дисертације. Кандидат 15. децембра предаје Одбору за докторске студије УЦГ ревидирану верзију дисертације, да би она била брзополезно стављена на сједницу Одбора, и усвојена већ 20. децембра. То упућује да је кандидат већ самом одлуком о враћању на дораду своје дисертације од стране НН вијећа Филозофског факултета био свјестан њених недостака, и да се упустио у њихово отклањање. Но, ако се узме у обзир чињеница, да већина архива и библиотека није радила због годишњих одмора од средине јула до почетка септембра, испада да је кандидат нова истраживања обавио за свега три мјесеца, иако је у реаговању четири историчара на дисертацију назначено да обави низ врло опсежних истраживања;

-Зачућујуће је да није формирана нова комисија за одбрану дисертације, пошто изабраним кандидатом није изабран од стране именованог УЦГ, на чему мора да објасни који због чега није?! Ово поткрепљује чл. 43 ст. 6 и 7 Правила докторских студија УЦГ! На основу изложенос, оправдано сумњамо да је кандидат имао извесну наклоност комисије и одређених чланова Одбора за докторске студије УЦГ, иако није прокитичко нимити од препорука НН вијећа и Сената урадио у измишљеној дисертације. На овај начин у потпуности се доводи до бесмисла институција стављања дисертација на јавни увид.

-Кандидат а и комисија за одбрану дисертације уопште нијесу испитивали закључке (упутства) НН вијећа факултета и Сената УЦГ, као и четири историчара који су реаговали на дисертацију;

-У овом реаговању поновили би смо низ чињеница из првог, што мислимо да је непотребно, јер прво реаговање постоји у архиви универзитета и факултета, те се и ово друго може упоредити са првим;

-Из прегледа дисертације види се да кандидат није иоле озбиљније настојао да отклони недостатке исте. Све се свело на преглед и критички осврт на до сада објављену литературу

- 2 -

о Албаницима у Југославији, што није било у првој верзији дисертације. При том кандидат ни овај сегмент није квалитетно обрадио, јер је пропустио да анализира низ монографија из модерне албанске историографије (у Албанији), као и косовске историографије. Критички осврт обављен је у уводном дијелу дисертације. При томе треба нагласити, и поставити питање, који је научни капацитет кандидата да даје критичке осврте на радове, који су наведени, с обзиром да није још докторирао, и да узима себи за право да коментарише који радови су више или мање научно квалитетни;

-У уводном дијелу дисертације, на стр. 19, кандидат каже да је прегледао „велики број архивских фондова“. Од стр.19 до стр. 24, кандидат описује у којим архивима и фондовима је истраживао. Ради се о тзв. локалној грађи, што смо констатовали и у првом реаговању. И у поновљеном, допуњеном дијелу дисертације, кандидат уопште није истраживао у Архиву Југославију у Београду, Војном архиву у Београду, Дипломатском архиву Министарства иностраних послова у Београду, Архиву Агенције за националну безбједност Црне Горе у Подгорици, те Државном архиву Албаније у Тирани. Стога не желимо да понављамо набрајање фондова из првог реаговања, јер мислимо да је то беспредметно:

-У уводном дијелу рада, у набрајању архива и фондова у којима је истраживао, кандидат не помиње фондове у Архиву Југославије у Београду, и у Војном архиву у Београду (касарна у Жаркову). Међутим, на крају дисертације, на стр. 543, кандидат у пописнику коришћених архивских фондова наводи *Архив Југославије у Београду, а у оквиру њега Архив Јосипа Броза-Тита, Кабинет председника (АЈ, АЈЕТ, КПР), Посјета Црној Гори 1959, II-1/64, 17-24.септембар. То је потврђено фуснотама у дисертацији: 95, 100, 492-494, 496, 544, 619, 650, 707, 709, 710, 720-723. Дакле, из посјете Ј. Б. Тита Црној Гори од 1959. године, кандидат користи низ фуснота, иако та посјета нема хронолошке везе са темом његове дисертације, него долази после крајње граничне године-1955!!*

-У складу са претходном тезом, обратили смо се Архиву Југославије у Београду 30. децембра 2024. године са питањем да ли је кандидат истраживао у Архиву Југославије у Београду у периоду од 1. септембра до 1. децембра 2024. године? Књига корисника архива је јавни документ, те на овај начин нијесмо повриједили приватна права кандидата. Датуми су наведени из разлога, јер је јасно да кандидат није истраживао у овом архиву за прву верзију дисертације, која је враћена на обраду од стране ИИ вијећа одлуком од 4. јула, а да у већини јула и августа архив није радио због календарских годишњег одмора. С обзиром да је кандидат предао УЦГ нову верзију (наводно обрађену) дисертације 15. децембра, рачунали смо да је кандидат окончао истраживања 1. децембра, јер се подразумева да је имао утрошак времена за коначно

обликовање рада. Из одговора Архива Југославије од 8. јануара 2025. године путем мејла, јасно се види да у назначеном периоду кандидат није истраживао у овом архиву. Све ово укључује на чињеницу да је кандидат из неког историографског рада преписивао (плагирао) фусноте! Ако је неко за њега обавио истраживања у овом архиву, онда је то требао да нагласи у уводном дијелу дисертације. У трећој верзији, ако је већ користио податак из Архива Југославије (институција) из неког историографског рада, онда је то требао да

- 3 -

фуснотима и да нагласи (изр. А.Ј. АНТ, КИП, Посјета Ј. Б. Тита Црној Гори 1959, II-1/64, 17-24. септембар, преузето из.....). Одговор Архива Југославије у Београду од 8. јануара 2025. године путем мејла на наш упит достављамо у прилогу реаговања.

У уводном дијелу дисертације, у набрајању архива и фондова у којима је истраживао, кандидат не помиње да је истраживао у Војноисторијском институту ЈНА у Београду (ВИИ ЈНА), Архив (фонд) Бивша српска војска. У дисертацији се у фусноти бр. 80, позива на овај фонд и документа у њему. Међутим, као и у случају Архива Југославије, кандидат у пописнику архивске грађе коју је користио, на крају дисертације помиње овај архив и назначени фонд. У складу са претходном тезом, у вези са Архивом Југославије, уочавају се три варијанте. У првој је кандидат преузео (плагирао) документа, на која се позива из неког другог историографског рада. У другој, ако је неко за њега истраживао у овом архиву, требао је да то нагласи у уводном дијелу дисертације. У трећој, ако је навео податак који је користио, требао је да у фусноти назначи из којег историографског рада? Управо се у овом наведеном истраживању ситуација доводи у гротескну фазу! Сам тај податак је довољан да се дисертација врати на доктор! Нарочито, Војноисторијски институт ЈНА у Београду као институција већ годинама не постоји! Његов архивски наследник је Војни архив у Београду (касније у Жигљеву). Кандидат је макар ту чињеницу требао да зна, пај се већ позива у фусноти на одређена документа из одређеног архива. Такође, одређени фонд на који се кандидат позива „Атлас Бивше српске војске“ не постоји! Архива војске Кнежевине/Краљевине Србије дијели се на шеснаест пописника архивске грађе, тј. фондова, те је кандидат требао јасно да прецизира ком пописнику наведена документа припадају?

У коначном, предлагемо да се дисертација кандидата мр Милана Илићкића врати на дораду, јер је само двије чињенице наведене у овом реаговању, о озбиљним сумњама у плагирање архивске грађе дискредитују. На овај начин јавности се пружа компромитујућа слика о Универзитету Црне Горе и докторским дисертацијама које се бране на њему. Такође, не мање важан предлог од првог, је да ако НН вијеће Филозофског факултета и Сенат УЦГ поново врате дисертацију на дораду, буде формирана сасвим нова комисија, или обустављен поступак за стицање академског звања доктора наука третираног кандидата на УЦГ, а на основу чл. 43, ст. 6 и 7 Правилника о докторским студијама УЦГ.

ПРИЛОГ: Одговор путем мејла Архива Југославије у Београду од 8. јануара 2025. године
да кандидат Шћекић није истражилао у исму.

Доц.др Александар Стаматовић
Филозофски факултет у Никшићу
(студијски програм за историју)

01-11-2019 14:00

1

[illegible]

CPX11

This is

Senatu Univerziteta Crne Gore
Vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću

Pradmet: Reagiranje na dopune u doktorskoj disertaciji Milana Ščekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“

Dana 20. svibnja 2024. godine poslao sam Senatu Univerziteta Crne Gore i Vijeću Filozofskog fakulteta u Nikšiću tekst primjedbi i sugestija na doktorsku disertaciju Milana Ščekića. Glavni cilj moje intervencije smjerao je prema poboljšanju rada te njegovoj jasnijoj metodološkoj artikulaciji koja je nažalost, bila ozbiljno manjkava. Želja mi je bila pomoći afirmaciji važne historiografske teme, i danas u širem kontekstu relevantne na ovim prostorima. Nažalost, uvidom u dopunjeni rad čini se kako je autor u svega nekoliko mjeseci(!) sa par natuknica u fusnota pokušao „zadovoljiti formu“ i doraditi disertaciju kao da je riječ popravku poderane odjeće, a ne znanstvenom radu. Fakultet nije zanatlijska radnja, niti su doktorandi šnajderi. Ovakav „udarnički“ pristup narušava znanstveni integritet svih dionika procesa obrane dokorskog rada: Univerziteta, Fakulteta, komisije, kandidata te struke u cjelini. Međutim, krajnju ocjenu dati će stručna vijeća Univerziteta Crne Gore i Filozofskog fakulteta u Nikšiću. S moje strane mislim da više ne treba.

S poštovanjem,

Izv. prof. dr. sc. Martin Previšić

Odsjek za povijest
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF PHILOSOPHY

Др Чедомир Антић
Редовни професор
Одељење за историју,
Филозофског факултета
Универзитета у Београду
chedomir.antic@gmail.com
тел. +381643231166

10. 01. 2025

016-1-6-54

Универзитетској библиотеци, Универзитета Црне Горе
ПРЕДМЕТ:

ДРУГА РЕАКЦИЈА

на неодбраћену докторску дисертацију мр Милана Шћекића
Албанци у Црној Гори 1945-1955: модернизација и идентитет

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ: Користећи законску могућност овим дописом, по други пут реагујем на исправљени и допуњени текст дисертације мр. Милана Шћекића, под насловом *Албанци у Црној Гори 1945-1955: модернизација и идентитет*. Ова дисертација након реакције неколико историчара из Црне Горе и других балканских држава није брањена на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе са седиштем у Никшићу. Након врло кратке времена она је је измењена и поново стављена на јавни увид.

Овом приликом понављам сопствене мотиве: поред мојих основних занимања и делатности редовног професора на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду, већ седамнаест година сам укључен у праћење стања и анализу колективних и мањинских права, те њихово законско регулисање и спровођење у пракси од стране осам балканских држава. Због тога сам 2010. био замољен од стране владе и тадашњег председника Републике Србије да учествујем у изради одговарајућих стратегија по овим питањима. Од 2009. уређујем годишњи *Извештај о политичким правима српског народа у региону*, чије би седамнаесто издање требало да буде представљено јавности у августу 2025. године. Историјска перспектива овог питања изванредно је важна. Зато могу да кажем да пажљиво пратим и научну продукцију на том пољу. Са пажњом сам прочитао и обе верзије наведене дисертације посвећене историји Албанаца у Црној Гори током прве послератне деценије. Анализом њене друге верзије, која је сада на увиду јавности, дошао сам до следећих закључака са којима бих желео да упознам високо уважене установе Филозофског факултета у Никшићу и Универзитета Црне Горе.

www.f.bg.ac.rs/edipol/bg/ac.rs

Чика Југовича 18-20, 11000 Београд, Србија, тел. +381 11 2639 119, fax +381 11 2639 356
Сика Југовича 18-20, 11000 Београд, Србија, тел. +381 11 2639 119, fax +381 11 2639 356

Најзначајнији утисак који сам стекао приликом чињања ове дисертације није измишљен након ауторовог краткотрајног поновљеног напора; она је и даље површна.

1. Иако је овај сегмент делимично дорађен и даље је приметан делимичан изостанак представљања историје и улоге Албанаца који живе у Црној Гори за време постојања Краљевине Албаније (Велике Албаније), италијанске марионете, у чијим су се границама за време Другог светског рата налазили предели раније Краљевине Југославије (Зетске бивовине), те касније НР Црне Горе.
2. Важан за оцену квалитета саме тезе је и историјски контекст. Наиме, немогуће је писати о статусу једног народа, односно мањине, без историјског контекста и посебног, подробног, представљања модела на основу којих је исти дефинисан и конструисан. Конкретно, богата је литература о статусу мањина (народности) и уопште националној политици у државама реалног социјализма. Представљање статуса Албанаца у НР Црној Гори је овог пута истина стављено у контекст статуса Албанаца у НР Србији (те посебно Аутономне косовско-метохијске области) али недовољно, док је статус Албанаца у НР Македонији, или ~~Македонији~~ у ФНР Југославији и у НР Румунији, те посебно Турака у НР Бугарској поново изостао. Наведено чини рад са амбицијама докторске дисертације у великој мери мањкавим. Посебно обзиром да је о овим темама током протеклих година много писано, а поједине дисертације, књиге и научни чланци су доступни и на интернету. Овога пута аутор је у своју анализу укључио одбрањену и доступну дисертацију др Игора Вукадоновића под насловом *Аутономија Косова и Метохије у Србији од 1945. до 1969. године*, која је посвећена одговарајућем раздобљу у историји Албанаца (у иначе испрва врло централизованом југословенској федерацији) на простору Косова и Метохије. Међутим, будући да је овом послу посветио кратко време оно није довољно нити је имало очекиване последице на проширење његовог истраживања.
3. Посебно је уочљив недостатак истраживања изван Црне Горе. Проширење истраживања на неколико фондова два архива у Београду,

www.f.bg.ac.rs/info@f.bg.ac.rs

Чика Лубина 18-20, 11000 Београд, тел. 011 2639 119, факс 011 2639 356
Čika Ljubina 18-20, 11000 Beograd, Serbia; tel. +381 11 2639 119, fax +381 11 2639 356

недовољно је и по свему је формално. Формалну природу дорађивања дисертације јасно показује чињеница да је од целокупног додатног истраживања у Архиву Југославије докторант у дисертацију унео само ~~малобројне~~ документе из Фонда Јосипа Броза Тита. Кабинет председника републике, и то у вези са председниковом посетом Црној Гори из 1959. године ! Реч је о неколико докумената које аутор дисертације екстензивно употребљава у својој раду.

Као што сам споменуо и у прошлој реакцији, ФНР Југославија је током прве деценије свог постојања била високо централизована, а мањинска политика у три републике, у којима су Албанци у већем броју живели, свакако је имала одређене заједничке карактеристике, које би, баш као и разлике, неизоставно требало истражити у архивима у Београду и Приштини (за које нам је др Игор Вукадиновић показао да су доступни и садржајнији него што се мислило). ~~Будући~~ да су ФНР Југославија и НР Албанија испрва биле изузетно блиске, а неко време је разматрана и могућност уједињења и промене њихових граница, важно би било истражити и архиве у Тирани.

Све наведено је, међутим, изостало у Шћекићевој дисертацији.

4. Несвакидашња је појава да у дисертацији посвећеној једном народу практично не буде рачуна нити извора писаних језиком тог народа.
5. Необично је да приликом писања о једној теми, која је током протекле две деценије била глобални тренд, практично нису цитирани радови на страним језицима. Писање о колективном идентитету у једној докторској дисертацији, без реферисања на међународне ауторитете, управо је недопустиво.

Уочљив је и веома мали број научних чланака на које се аутор позива. Овога пута више од 15% научних радова из периодике, наведених на крају дисертације, написао је лично мр Шћекић.

6. Ковачино, поставља се питање како је аутор одабрао горњу хронолошку границу изложену у наслову докторске дисертације. Ако је 1945. сама по себи разумљива и јасна као година у којој је завршен Други светски рат и успостављена нова држава, година 1955. није везана нити за један од пресудних догађаја у историји Албанца, НР Црне Горе или ФНР

Југославије. Један од чланова комисије за одбрану теме је о овоме и питао аутора, али је наслов остао непромењен без посебног одговора или додатног образложења у самом тексту дисертације.

Део наведених примедби и недостатака уочили су и чланови комисије приликом одбране теме докторске дисертације уприличене 9. маја 2022. године. Иако у тексту дисертације нису извршене значајније промене, члан комисије који је имао издвојено мишљење, исто није поново истакао.

ЗАКЉУЧАК: Мишљења сам да аутор дисертације није довољно ни задовољавајуће одговорио на сложене задатке које намеће тема коју је обрађивао. Необично је да већином није следио предлоге чланова комисије за одбрану теме дисертације, нити се значајније одредио према њима, што се већином није променило ни након што му је маја прошле године на ту чињеницу указано током увида текста његове тезе од стране јавности. Мислим да би усвајање извештаја чланова комисије - уз дисертацију која није измењена и проширена у складу са ранијим захтевима научне јавности - од стране Наставно-научног већа Филозофског факултета у Никшићу и Сената Универзитета Црне Горе, представљало кршење научних стандарда и нарушило би углед ових уважених установа.

Београд, 06. јануар 2024.

Проф. др Чедомир Антић

ODGOVOR KOMISIJE NA PRIGOVORE U VEZI OCENE DOKTORSKE DISERTACIJE MR MILANA ŠČEKIĆA

U skladu sa članom 42 Pravila doktorskih studija Univerziteta Crne Gore, doktorska disertacija mr Milana Ščekića „*Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet*“ bila je petnaest dana izložena u Centralnoj univerzitetskoj biblioteci i Biblioteci Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore na uvid javnosti. Koristeći zakonsku mogućnost, mišljenje o disertaciji dostavili su: doc. dr. Aleksandar Stamatović, prof. dr. Čedomir Antić, prof. dr. sc. Martin Previšić, Dr Nail Draga, te prof. dr. Radivoje Pekić i Emil Fazlović.

Komisija je konstatovala da je na doktorsku disertaciju Mr Milana Ščekića stiglo šest komentara. Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da niko od zainteresovane javnosti ne spori da je kandidat Milan Ščekić dopunio disertaciju za više od 130 strana, sa preko 50 novih bibliografskih jedinica i novim arhivskim fondovima (fond Josipa Broza Tita, Osnovno tužilaštvo Bar, fond Vuksana Minića...), čime je u naučnom i saznavnom smislu značajno unapredio doktorsku disertaciju i ispunio zahteve i kriterijume koje je zainteresovana javnost istakla u prethodnom reagovanju. U prilog tome svedoči činjenica da pisci prigovora nisu imali ni jednu primedbu na sadržaj doktorske disertacije, metodologiju i njen saznavni deo.

Što se tiče primedbi o korišćenju građe iz Arhiva Jugoslavije, nijedan pisac prigovora nije kandidatu sugerisao konkretno koju građu da koristi iz Arhiva Jugoslavije, već su samo naveli da je potrebno disertaciju dopuniti građom iz tog arhiva. Kandidat je te primedbe usvojio. Zainteresovana javnost je u prvim preporukama predlagala da se nova građa unese u uvodni deo rada, na koji je imala najviše primedbi. Kandidat je nove izvore obradio i u uvodnom delu, kao i u glavnim poglavljima rada. To konstatuje i doc. dr. Aleksandar Stamatović u svom prigovoru, kao i da je disertacija u kvalitativnom smislu unapredena dokumentima iz Arhiva Jugoslavije, posebno iz fonda Josipa Broza Tita, za koji Komisija potvrđuje da je izuzetno bogat dokumentima o Crnoj Gori u period pre i posle Drugog svetskog rata, zbog čega je taj fond najkorisniji za ovaj doktorski rad.

Komisija smatra netačnim primedbe da ova doktorska teza treba da bude urađena u najvećoj mjeri na osnovu dokumenata iz Arhiva Jugoslavije i da oni koji se čuvaju u Crnoj Gori nisu dovoljni. Ustav NR Crne Gore iz 1946. godine, u članu 44. navodi da „Narodna Republika Crna Gora vrši samostalno sva prava utvrđena ovim Ustavom“, te da su, između ostalih, u njenoj nadležnosti bile „osnovne, srednje i više nastave, prosvjetne, naučne i kulturne ustanove i organizacije republikanskog značaja“ (član 45, 18 – g). Dakle, u Crnoj Gori ne postoje savezne institucije iz oblasti prosvete i kulture. Iz toga sledi da su sve društvene delatnosti bile u nadležnosti NR Crne Gore, pa je i arhivska građa koja se odnosi na prosvetu, zdravstvo, ekonomiju, kulturu i druge delatnosti od značaja za emancipaciju albanske populacije nalazi u Crnoj Gori, a ne u Arhivu Jugoslavije. Izvesno je da bi svaki naučni rad iz oblasti istorije bio kompletniji kada bi u sebe mogao uključiti i sve regionalne arhive, kao i one iz najuticajnijih država, ali je isto tako izvesno da to nije moguće, posebno ne u školskom radu kakav je doktorat. Komisija ocenjuje da je arhivska građa korišćena u ovom radu dovoljna, da je kandidat nju pedantno istražio i na njoj zasnovao svoju analizu.

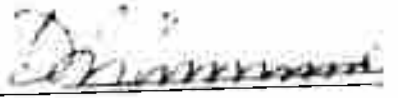
Za razliku od prošlog puta, kada je zainteresovana javnost imala isključivo primedbe na uvodni deo doktorske disertacije, za komisiju je najvažnije da sada takvih primedbi više nema i da niko od zainteresovane javnosti ne spori da je doktorska disertacija značajno dopunjena. Komisija ponovo ističe da pisci prigovora nisu imali primedbi na glavni deo teksta doktorske disertacije, što samo potvrđuje činjenicu da je kolega Šćekić ispunio zahteve i kriterijume koje su od njega traženi.

Imajući to u vidu, komisija odbacuje primedbe zainteresovane javnosti kao neosnovane. To se posebno odnosi na ničim utemeljene primedbe da su delovi disertacije plagirani. Komisija napominje da doktorska disertacija uspešno prošla softversku kontrolu, bez ikakvih opomena i naznaka da se kandidat ponašao neetički. Podsećamo da se doktorska disertacija temelji na istorijskim izvorima prvoga reda koji ranije u istoriografiji nisu bili analizirani. Zbog toga takve primedbe Komisija ocenjuje kao omalovažavajuće po kandidata i tendenciozne.

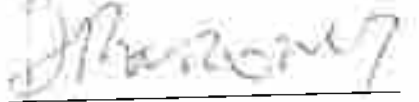
Komisija odbacuje sve primedbe zainteresovane javnosti. Upozoravamo Veće Filozofskog fakulteta da se uporno sporenje kolege Šćekića od grupe istih lica pretvara u ozbiljan presedan, pa stoga predlaže Veću Filozofskog fakulteta u Nikšiću da konačno omogući kandidatu mr Milanu Šćekiću da nastavi sa procedurama i da blagovremeno pristupi odbrani doktorske disertacije.

u Beogradu, 26. 1. 2025.

prof. dr. Dubravka Stojanović

prof. dr. Đorđe Borozan

Dr Dmitar Tasić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOZOFSKI FAKULTET

OBAVJEŠTENJE

Mr. Milan Stokić predao je doktorsku disertaciju pod nazivom
„Albanci
u Crnoj Gori 1945-1965: modernizacija i identitet“.

Komisija za ocjenu doktorske disertacije u sastavu:

1. Prof. dr. Dubravko Stojanović, redovna profesorica Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu,

2. Prof. dr. Đorđe Božićević, naučni savjetnik istorijskog instituta Univerziteta Crne Gore, u penziji,

3. Dr. Omer Tračković, viši naučni saradnik Instituta za noviju istoriju Srbije, Beograd, imenuje se triještaj o ocjeni doktorske disertacije i ostavlja ga Filozofskom fakultetu.

Doktorska disertacija mr. Milana Stokića i triještaj Komisije o ocjeni doktorske disertacije stavljaju se na uvid javnosti 15 dana i nalaze se u Biblioteci Univerziteta Crne Gore i Filozofskog fakulteta.

Na osnovu člana 7 stav 3 tačka 5, člana 8 stav 4, a u vezi sa članovima 41 i 43 Pravila doktorskih studija, Odbor za doktorske studije, nakon sprovedenog postupka glasanja, na sjednici održanoj 10. 09. 2024. godine

I

Odlučio je da vrati na doradu odluku Vijeća Filozofskog fakulteta broj 01-2399 od 18. 07. 2024. godine koja se odnosi na Izvještaj komisije za ocjenu doktorske disertacije mr Milana Ščekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“.

OBRAZLOŽENJE:

Vijeće Filozofskog fakulteta dostavilo je odluku broj 01-2399 od 18. 07. 2024. godine o Izvještaju komisije za ocjenu doktorske disertacije mr Milana Ščekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ u kojoj u prvom stavu navodi da se „usvajaju primjedbe date od strane javnosti na doktorsku disertaciju doktoranda Minana Ščekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“ i predlaže da se doktorska disertacija vrati na doradu“.

Član 43 stav 2 Pravila doktorskih studija propisuje da: „Po isteku roka iz člana 42 stav 3, odnosno člana 43 stav 1 ovih pravila, Vijeće organizacione jedinice Univerziteta razmatra izvještaj komisije za ocjenu doktorske disertacije, dostavljene primjedbe od strane javnosti i odgovor komisije na primjedbe i predlaže da se izvještaj komisije za ocjenu doktorske disertacije prihvati i disertacija prihvati, odbije ili vrati na dopunu, odnosno izmjenu“.

Članom 43, stav 3 Pravila doktorskih studija predviđeno je da: „Ukoliko Vijeće organizacione jedinice Univerziteta ne prihvati izvještaj komisije, dužno je da odluku o neprihvatanju izvještaja komisije za ocjenu doktorske disertacije obrazloži.“

Shodno navedenom, Vijeće Filozofskog fakulteta dužno je da, postupajući po Pravilima doktorskih studija, da prijedlog da se Izvještaj Komisije prihvati ili da da prijedlog da se Izvještaj Komisije ne prihvati, u kom slučaju je dužno da odluku o neprihvatanju obrazloži, a posebno imajući u vidu da Izvještaj na Vijeću nije dobio potrebnu većinu.

Broj: 01/2-2113/11

Podgorica, 10. 09. 2024. godine

Predsjednik Odbora za doktorske studije

Prof. dr Boris Vukićević

UNIVERZITET CRNE GORE	
FILOZOFSKI FAKULTET	
10. 9. 2024.	
01	2737

FILOZOFSKI FAKULTET

- Prof. dr Tatjana Novović, dekanka -

- Komisija za doktorske studije -

PREDMET: Evaluacija doktorske disertacije doktoranda mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, korišćenjem softvera Ithenticate

Poštovani,

Saglasno članu 9 Odluke o korišćenju softvera za utvrđivanje plagijata na Univerzitetu Crne Gore, Odbor za doktorske studije izvršio je provjeru elektronske verzije doktorske disertacije doktoranda mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“, koju je dostavio Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore. Nakon izvršene provjere, ustanovljeno je da u elektronskoj verziji doktorske disertacije nema elemenata koji bi se mogli tumačiti kao plagijat, saglasno kriterijumima propisanim članom 8 Odluke o korišćenju softvera za utvrđivanje plagijata na Univerzitetu Crne Gore. U skladu sa navedenim, postupak ocjenjivanja doktorske disertacije doktoranda mr Milana Šćekića može da se nastavi prema Pravilima doktorskih studija.

Izveštaj o provjeri doktorske disertacije generisan putem Ithenticate softvera dostupan je na veb stranici Centra za doktorske studije.

Srdačan pozdrav,

Broj: 01/2-2113/15

Podgorica, 20. 12. 2024. godine

Predsjednik Odbora za doktorske studije

Prof. dr Boris Vukićević, s. r.

23.12.2024

01 4856

Univerzitet Crne Gore
Filozofski fakultet
Danila Bojovića b. b.
81400 Nikšić

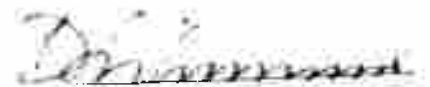
SAGLASNOST MENTORA

- Kancelariji za doktorske studije-

U skladu sa članom 37 Pravila doktorskih studija Univerziteta Crne Gore obaveštavam vas da sam pregledala doktorsku disertaciju Mr Milana Šćekića „Albanci u Crnoj Gori 1945-1955: modernizacija i identitet“. Imajući u vidu da je kandidat usvojio sve primedbe i sugestije koje mu je uputio mentor, a sa kojim je u prethodnom periodu bio u konstantnoj komunikaciji, saglasna sam da Mr Milan Šćekić može nastaviti redovnu proceduru i predati doktorsku disertaciju na uvid javnosti.

Beograd, 2. decembar 2024.

prof. dr. Dubravka Stojanović

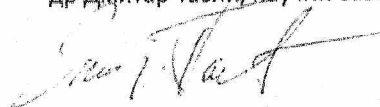

Комисији за докторске студије Филозофског факултета у Никшићу,

Обавештавам вас да се неопозиво повлачим из комисије за оцену докторске дисертације кандидата мр Милана Шћекића "Албанци у Црној Гори 1945-1955: модернизам и идентитет".

Београд, 30. јануар 2025.

др Димитар Тасић, научни саветник

7.2.2025.

01 495